

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

С. 5

С. 7

С. 8 — 9

С. 15

Фота Юрыя ІВАНОВА

85

ГЭТА БЫЛО ДАЎНО?

ГЭТА ЎСЁ —

КІНО!

85-годдзе айчыннага кіно
Нацыянальная кінастудыя
"Беларусьфільм" і Музей гісторыі
беларускага кіно пачалі адзначаць за
тыдзень да 17 снежня, даты, ад якой
вядзе адлік наша мастацтва экрана.
Прынамсі, учора ў музеі была
адкрыта выстаўка мастака па
касцюмах Алы Грыбавай. Яе работы
можна пабачыць у многіх фільмах,
любімых пакаленнямі.
Пра гісторыю беларускага кіно
і сучасны кінапрацэс — чытайце
ў гэтым нумары "К".

с. 5, 13 — 15

8 снежня споўнілася 10 гадоў з дня падпісання Дагавора аб стварэнні Саюзнай дзяржавы. У гэты дзень у Маскве адбыўся ўрачысты сход і святочны канцэрт. Як паведамляе прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, кіраўнік нашай краіны, старшыня Вышэйшага Савета Саюзнай дзяржавы Аляксандр Лукашэнка павіншаваў беларусаў і расіян з гэтай знамянальнай падзеяй.

Дзесяцігоддзе Саюзнай дзяржавы

У сваім віншаванні Прэзідэнт адзначыў: “Дзесяць гадоў таму адбылася без перабольшання знамянальная падзея, якая стала натуральным увасабленнем імкнення беларусаў і расіян да яднання, заснаванага на непарыўных гістарычных вузлах, духоўнай і культурнай супольнасці, цесных эканамічных сувязях.

Дагавор аб стварэнні Саюзнай дзяржавы адкрыў новую старонку ў развіцці беларуска-расійскіх адносін, даў магчымасць захаваць і ўмацаваць нашу шматвяковую каштоўнасць — дружбу двух брацкіх народаў”.

З нагоды дзесяцігоддзя падпісання Дагавора аб стварэнні Саюзнай дзяржавы ў Расіі і Беларусі праходзіць цэлы шэраг культурных мерапрыемстваў.

У гэты дзень у Дзяржаўным Крамлёмскім палацы адбыўся ўрачысты сход і святочны канцэрт вядучых майстроў мастацтваў Беларусі і Расіі. Сярод удзельнікаў былі беларускі дзяржаўны ансамбль “Песняры”, народныя артысты нашай краіны Ядвіга Паплаўская і Аляксандр Ціхановіч, ансамбль “Сябры”, пераможцы дзіцячага “Еўрабачання” Ксенія Сітнік, Андрэй Кунец і іншыя.

У Санкт-Пецярбургу юбілей адзначылі святочным канцэртам хору Дзяржаўнай акадэмічнай капэлы імя М.І.Глінкі, у якім прыняў удзел і беларускі ансамбль “Чысты голас”.

Разнастайныя культурныя мерапрыемствы, “круглыя сталы”, канцэрты прайшлі ў многіх расійскіх рэгіёнах. У прыватнасці, у Хабаровску адкрыліся Дні беларускай культуры, арганізаваныя асацыяцыяй “Беларускае зямляцтва” і краёвым Міністэрствам культуры. У праграме — паказ стужак, створаных Нацыянальнай кінастудыяй “Беларусьфільм”, мастацкая выстаўка і выступленні самадзейных калектываў.

Як паведамляе Пастаянны камітэт Саюзнай дзяржавы, у Мінску маштабныя мерапрыемствы ў гонар 10-годдзя падпісання Дагавора аб стварэнні Саюзнай дзяржавы пройдуць у сталічным Палацы Рэспублікі 18 снежня.

Коласаўскі медаль

Багата разнастайных мерапрыемстваў прайшло сёлета ў Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа і было прымеркавана да яго 50-гадовага юбілея. Гэтую тэму трывала ў полі сваёй увагі і “К”: за год выйшла некалькі артыкулаў пра ўстанову і яе фонды. Своеасаблівай культурна-святковым урачыстасцю стала вечарына, якая адбылася 4 снежня.

Міністр культуры Павел Латушка, які прымаў удзел ва ўрачыстасцях, зачытаў віншаванне Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнка, дзе зазначалася, што “за гэты час музей ператварыўся ў сапраўдную скарбніцу жыццёвай і творчай спадчыны класіка айчыннай літаратуры. У яго залах перад наведвальнікамі паўстае шматгранны вобраз знакамітага пісьменніка, дзяржаўнага і грамадскага дзеяча, вучонага, педагога, які да апошніх хвілін шчыра і самахвэрна служыў Радзіме”. Кіраўнік дзяржавы пажадаў супрацоўнікам музея поспехаў у справе захавання здабыткаў нацыянальнай літаратуры, здзяйснення новых планаў, здароўя і дабрабыту.

У сваю чаргу, міністр культуры падзяліўся сваімі ўражаннямі пра пранікнёны радкі народна-

га Песняра, якімі пачынаецца паэма “Новая зямля”. У сваёй прамове Павел Латушка падкрэсліў важнасць асветніцкай дзейнасці супрацоўнікаў музея, якія актыўна папулярызуюць творчыя здабыткі нашага народа. Асобна міністр адзначыў, што за мяжой таксама памятаюць пра нашых класікаў літаратуры. Сведчаннем чаго стала наданне імя Якуба Коласа вуліцы ў горадзе Гайнаўка, што ў Польшчы.

Шчыльныя стасункі Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа захоўваюцца і з украінскімі калегамі. Пра тое, што беларускіх класікаў любяць і чытаюць у нашай паўднёвай суседцы, зазначыў і Надзвычайны і Паўнамоцны пасол Украіны ў Рэспубліцы Беларусь Ігар Ліхавой, які падкрэсліў важнасць нашых сумесных плённых стасункаў у сферы культуры.

Пад час святочных урачыстасцей мастацкія нумары прадставілі артысты Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа.

Спецыяльна да гэтай даты музею быў падрыхтаваны і адмысловы юбілейны медаль. Завершэнне ж юбілейных праектаў 17 мая наступнага года, калі, па словах дырэктара музея Зінаіды Камароўскай, абудзецца вялікае заключнае мерапрыемства.

4 снежня, за некалькі дзён да святкавання дзесяцігоддзя ўгодкаў з часу падпісання Дагавора аб стварэнні Саюзнай дзяржавы Беларусі і Расіі, у Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі адбыўся Устаноўчы з’езд Саюза пісьменнікаў Саюзнай дзяржавы. Ідэя правядзення форуму падтрымана прэзідэнтамі дзвюх краін, Пастаянным камітэтам Саюзнай дзяржавы, Патрыярхам Маскоўскім і ўсяе Русі Кірылам, Мітрапалітам Мінскім і Слуцкім Філарэтам, Патрыярхам Экзархам ўсяе Беларусі.

гісторыі беларуска-расійскую творчую арганізацыю, якая павінна адрадыць добрыя традыцыі сумеснай работы літаратараў брацкіх краін. Няхай гэты знамянальны крок адкрые новы этап у фарміраванні агульнай культурнай прасторы, садейнічае з’яўленню выдатных кніг, якія сцвярджаюць высокія маральныя каштоўнасці”, — гаворыцца ў віншаванні.

Сваё прывітанне ўдзельнікам Устаноўчага з’езда новай пісьменніцкай арганізацыі накіраваў і Прэзідэнт Расіі Дзмітрый Мядзведзёў. Яно было зачытана старшынёй праўлення Саюза пісьменнікаў Расіі Валерыем Ганічавым.

дзечы, работнікі бібліятэк, навуковых устаноў Беларусі.

Перад дэлегатамі і гасцямі з’езда выступілі начальнік Галоўнага ідэалагічнага ўпраўлення Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Усевалад Янчэўскі, міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка, міністр адукацыі краіны Аляксандр Радзькоў, першы намеснік міністра інфармацыі Лілія Ананіч і іншыя.

На з’ездзе былі выбраны старшыні новага саюза. Імі сталі старшыня Саюза пісьменнікаў Беларусі Мікалай Чаргінец і старшыня праўлення Саюза пісьменнікаў Расіі Валерыем

Перамогі, а таксама юбілейных дат пісьменнікаў дзвюх краін. У самы бліжэйшы час мяркуецца правесці сустрэчу з кнігавыдаўцамі Беларусі і Расіі. “Ужо сёння мы можам казаць пра поспех кніг з серыі “Бібліятэка Саюза пісьменнікаў Беларусі”, дзе, дарэчы, выйшла і некалькі тамоў расійскіх аўтараў. Мы пачалі таксама і серыю прыгодніцкай ды фантастычнай літаратуры. З гэтым даробкам не сорама выходзіць на рынак”, — лічыць старшыня СПБ.

Мікалай Чаргінец адзначыў, што нашы краіны маюць багатую спадчыну, і літаратары павінны захоўваць яе і прыма-

Новы ўзровень “залатога фонду”

Аляксандр Лукашэнка павіншаваў з пачаткам работы Устаноўчага з’езда Саюза пісьменнікаў Саюзнай дзяржавы яго дэлегатаў і ўдзельнікаў. Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь лічыць сімвалічным, што ў год святкавання 10-годдзя Саюзнай дзяржавы менавіта майстры мастацкага слова, якія з’яўляюцца выразнікамі настрояў грамадства, пацвярджаюць нязменнае імкненне народаў да яднання і супрацоўніцтва. “Сёння вы ствараеце першую ў

У рабоце Устаноўчага з’езда прынялі удзел каля 100 дэлегатаў. Ініцыятарамі ж стварэння Саюза пісьменнікаў Саюзнай дзяржавы выступілі вядомыя пісьменнікі Расіі і Беларусі — Валерыем Ганічавым, Валянцін Распуцін, Ягор Ісаеў, Уладзімір Карпаў, Мікалай Чаргінец, Уладзімір Гіламедаў, Алесь Савіцкі ды іншыя. Гасцямі ж у канферэнц-зале Нацыянальнай бібліятэкі сталі прадстаўнікі органаў дзяржаўнага кіравання, творчых саюзаў, СМІ, грамадскія

Ганічавым. У склад праўлення арганізацыі ўвайшлі Валянцін Распуцін, Станіслаў Куняеў, Іван Сабіла, Міхаіл Пазнякоў і іншыя.

Як зазначыў у гутарцы з карэспандэнтам “К” Мікалай Чаргінец, дэлегаты прынялі зварот да інтэлігенцыі і пісьменнікаў дзвюх краін, дзе, у прыватнасці, гаворыцца, што Саюз ставіць сабе за мэту прапаганду твораў класікі, “залатога фонду” літаратуры. На 2010-ты ўжо запланаваны мерапрыемствы да 65-годдзя Вялікай

жаць. Стварэнне Саюза пісьменнікаў Саюзнай дзяржавы, на думку старшыні СПБ, будзе садейнічаць росквіту літаратуры.

Сярод асноўных задач новага Саюза Мікалай Чаргінец вылучыў стварэнне магутнай літаратурнай крытыкі, арганізацыю інстытутаў дапамогі малым пісьменнікам, стварэнне ўмоў для кнігавыдання, абароны інтарэсаў пісьменнікаў, уздыму на новы ўзровень іміджу літаратара.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Прыступкі для талентаў

З’езд у нашым Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета ў межах цыкла “Маладыя таленты Беларусі” адбудзецца канцэрт “Прыступкі творчасці”.

Яго асаблівасцю стане тое, што ён з’явіцца стыпендыятам спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. Чарговую “справаздачу” будзе трымаць Аксана Волкава (мецца-сапрана), На-

стасся Масквіна (сапрана), Ілля Сільчукоў (барытон) і піяністка Вольга Сцяжко.

Усе гэтыя музыканты — даўно не навічкі на нашым мастацкім Алімпіе. Яны лаўрэаты шматлікіх міжнародных конкурсаў, іх добра ведаюць не толькі ў нас, але і далёка за межамі краіны. Аксана Волкава, дарэчы, зараз праходзіць стажыроўку ў Вялікім тэатры Расіі. Яна і Настасся Масквіна летась былі ўзнагароджаны медалём Францыска Скарыны. Абедзве гэтыя спявачкі ўжо

могучы лічыцца сапраўднымі прымадоннамі нашага тэатра, бо ў іх рэпертуары ледзь не ўсе вядучыя партыі сапранавага і мецца-сапранавага рэпертуару. Ілля Сільчукоў пакуль яшчэ не такі вядомы, бо ў тэатры ён працуе ўсяго пяты сезон. Але яго мяккі, кранальны барытон запомніўся ўсім, хто яго чуў.

Вольга Сцяжко не працуе ў нашым тэатры, але будзе саліраваць з яго аркестрам, якім у

гэты вечар будзе дырыжыраваць Вячаслаў Воліч. Пасля навучання ў Рэспубліканскім каледжы пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі яна працягнула адукацыю ў Італіі, потым — у Каралеўскай акадэміі музыкі ў Лондане, аспіранткай якой зараз з’яўляецца.

Ну, а 18-га снежня, паводле традыцыі, адбудзецца галоўная творчая справаздача стыпендыятаў і лаўрэатаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі — у Палацы Рэспублікі.

Н.Б.

8 снежня ў чытальнай зале аддзела рэдкіх кніг і рукапісаў Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі адбылося ўрачыстае ўручэнне сертыфіката аб уключэнні архіваў Нясвіжскай бібліятэкі Радзівілаў у Сусветны рэгістр UNESCO «Памяць свету», куды на сёння ўваходзіць 197 аб’ектаў дакументальнай спадчыны.

гістр “Памяць свету” дазволіць захаваць унікальную калекцыю архіваў і зрабіць яе даступнай.

Адбылася і прэзентацыя DVD “Дакументальная спадчына Радзівілаў (рэзстры бібліятэчных і музейных збораў Нясвіжскай ардынацыі)”, створанага Беларускай навукова-даследчым цэнтрам электроннай дакументацыі пры падтрымцы Бюро UNESCO ў Маскве.

Архівы і Нясвіжская бібліятэка Радзівілаў былі намінава-

Калекцыя інкунабул

Першым крокам па вяртанні бібліятэк магнацкіх фамілій у Беларусь стала лічбавае выданне «Кніжнага збору роду Храптовічаў», падрыхтаванае Нацыянальнымі бібліятэкамі Беларусі і Украіны пры падтрымцы UNESCO.

Віртуальная рэканструкцыя гэтага кнігазбору прысвечана радавой бібліятэцы графаў Іаахіма Літавора і Адама Храптовічаў, ваенных і дзяржаўных дзеячаў Вялікага княства Літоўскага і Рэчы Паспалітай. Калекцыя налічвае больш за 2000 экзэмпляраў кніг.

Як адзначыла на прэзентацыі кампакт-дыска загадчык навукова-даследчага аддзела кнігазнаўства НББ Галіна Кірзева, у каталог увайшлі апісанні і копіі тытульных лістоў інкунабул, палеаграфічнае выданне другой паловы XVI—XVII стагоддзяў. У той жа час, у падрыхтаваны кампакт-дыск па тэхнічных прычынах не ўключаны выданні XVIII—XIX стагоддзяў, затое прадстаўле-

ны поўнатарнаваны варыянты найбольш каштоўных рукапісаў.

Як адзначыла намеснік дырэктара НББ Людміла Кірухіна, Нацыянальная бібліятэка здзяйсняе шэраг міжнародных праектаў пры падтрымцы UNESCO, што найперш накіраваны на збор, захаванне найбольш каштоўных прыватных бібліятэк, архіваў і калекцый. Па яе словах, разам з украінскімі калегамі плануецца ажыццявіць працяг гэтага праекта і стварэннем віртуальнай калекцыі зрабіць бібліятэку роду агульнадаступнай.

У сваю чаргу, старшыня Нацыянальнай камісіі Рэспублікі Беларусь па справах UNESCO Уладзімір Шчасны засяродзіў увагу на пытанні выпрацоўкі такога механізму, каб кожны беларус мог скарыстацца патрэбнай кнігай з бібліятэкі Храптовічаў, загадаўшы электронную версію любога выдання, прадстаўленага на кампакт-дыску.

Уладзімір Шчасны падзяліўся і планами на будучыню. Чакаецца віртуальная рэканструкцыя архіваў Радзівілаў і Сапегаў.

Сертыфікат “Памяці...”

Большая частка архіваў магнацкага рода знаходзіцца ў бібліятэцы НАН Беларусі, Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі, Прэзідэнцкай бібліятэцы, Нацыянальным архіве краіны.

Уручаючы сертыфікаты, пасол па асобых даручэннях Міністэрства замежных спраў Беларусі, старшыня Нацыянальнай камісіі па справах UNESCO Уладзімір Шчасны падкрэсліў, што ўключэнне ў Сусветны рэ-

ны на ўключэнне ў склад рэгістра па ініцыятыве Беларусі сумесна з Літвой, Польшчай, Расіяй, Украінай і Фінляндыяй — краінамі, дзе захоўваюцца часткі аднаго з найбуйнейшых асабістых архіваў і кнігазбораў Усходняй і Цэнтральнай Еўропы.

Да мерапрыемства таксама прымеркавана выстаўка “Нясвіжская бібліятэка Радзівілаў — помнік сусветнай культуры”.

Афіцыйна

Зарэгістравана ў Нацыянальным рэестры прававых актаў Рэспублікі Беларусь 27 кастрычніка 2009 г. N 8/21532

Постанова Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь 5 кастрычніка 2009 г. № 37

Аб рэспубліканскім конкурсе фестывальных праектаў

На падставе падпункта 5.10 пункта 5 Палажэння аб Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь, зацверджанага пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 30 кастрычніка 2001 г. № 1558 “Пытанні Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь”, Міністэрства культуры ПАСТАНАЎЛЯЕ:

1. Зацвердзіць дадаваемае Палажэнне аб рэспубліканскім конкурсе фестывальных праектаў.
2. Дадзеная пастанова ўступае ў сілу пасля яе афіцыйнага апублікавання.

Міністр П.П. ЛАТУШКА

Палажэнне аб рэспубліканскім конкурсе фестывальных праектаў

1. Палажэнне аб рэспубліканскім конкурсе фестывальных праектаў (далей — Палажэнне) вызначае парадак арганізацыі і правядзення рэспубліканскага конкурсу фестывальных праектаў (далей — конкурс).
2. Для мэт дадзенага Палажэння пад фестывальным праектам разумеецца канцэпцыя фестывалю, што вызначае ідэю, тэму, мэту, задачы, змест фестывалю.
3. Конкурс праводзіцца штогадова Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь (далей — Міністэрства культуры).
4. Конкурс праводзіцца ў мэтах: развіцця фестывальнага руху ў Рэспубліцы Беларусь; актывізацыі творчых ініцыятыў і патэнцыялу арганізатараў фестывалю, якія праводзяцца на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь; стварэння ўмоў для выяўлення і рэалізацыі новых арыгінальных творчых ідэй у правядзенні фестывалю; стымулявання арганізацыйна-метадычнай дзейнасці ў адпаведнасці з прыярытэтнымі кірункамі развіцця культуры ў Рэспубліцы Беларусь; павышэння якаснага ўзроўню правядзення культурна-відовішчых мерапрыемстваў.
5. У конкурсе прымаюць удзел фестывальныя праекты, накіраваныя на развіццё мастацкай творчасці, правядзенне якіх прадугледжана па рашэнні дзяржаўных органаў сумесна з Міністэрствам культуры на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь.
6. Для ўдзелу ў конкурсе ў Міністэрства культуры штогод да 1 кастрычніка бягучага года прадстаўляецца заяўка на ўдзел у рэспубліканскім конкурсе фестывальных праектаў (далей — заяўка) па форме згодна з дадаткам.
- Заяўкі, прадстаўленыя пасля 1 кастрычніка бягучага года або не адпаведныя патрабаванням дадзенага Палажэння, да разгляду не прымаюцца.
7. Да заяўкі дадаюцца: канцэпцыя фестывалю і матэрыялы, што адлюстроўваюць парадак арганізацыі і правядзення фестывалю, яго фінансаванне (праекты праграмы, сцэнарыя, папярэдняга каштарысу, складу арганізацыйнага камітэта, рэжысёрска-пастановачай групы, журы, удзельнікаў фестывалю); абгрунтаванне і мяркуючы вынікі правядзення фестывалю.
8. Конкурс праводзіцца па наступных намінацыях: “Фестывальны праект, накіраваны на дэманстрацыю дасягненняў прафесійных калектываў мастацкай творчасці”; “Фестывальны праект, накіраваны на дэманстрацыю дасягненняў непрафесійных (аматарскіх) калектываў мастацкай творчасці”.
9. Конкурс не праводзіцца па намінацыі, калі ў ёй прадстаўлена менш за дзве заяўкі на ўдзел.
10. Заяўкі разглядаюцца конкурснай камісіяй, склад якой зацвярджаецца загадам Міністэрства культуры.
11. Пры вызначэнні пераможцы ў конкурсе асноўнымі крытэрыямі з’яўляюцца: садзейнічанне фестывальных праектаў развіццю фестывальнага руху; прыцягненне новых арыгінальных творчых ідэй, выкарыстанне творчых ініцыятыў; разнастайнасць мерапрыемстваў, форм і метадаў, што выкарыстоўваюцца ў правядзенні фестывалю; уцягненне ў працэс рэалізацыі праекта шырокіх слаёў грамадскасці.
12. Пераможцы ў кожнай намінацыі вызначаюцца зыходзячы з найбольшай сумы балаў, выстаўленых кожным членам конкурснай камісіі ў адносінах да асобнага ўдзельніка конкурсу па 10-бальнай сістэме.
- Колькасць пераможцаў конкурсу вызначаецца Міністэрствам культуры.
13. Вынікі конкурсу падводзяцца не пазней за 15 лістапада бягучага года і зацвярджаюцца загадам Міністэрства культуры.
14. Фестывальныя праекты, што сталі пераможцамі ў конкурсе, уключаюцца ў пералік мерапрыемстваў, частковае фінансаванне якіх ажыццяўляецца Міністэрствам культуры ў адпаведнасці з заканадаўствам за кошт сродкаў рэспубліканскага бюджэту на правядзенне цэнтралізаваных мерапрыемстваў.
15. Матэрыялы, накіраваныя ў Міністэрства культуры для ўдзелу ў конкурсе, не вяртаюцца.

Дадатак да Палажэння аб рэспубліканскім конкурсе фестывальных праектаў

ЗАЯВКА на ўдзел у рэспубліканскім конкурсе фестывальных праектаў

1. Названне фестывальнага праекта	
2. Номінацыя, в якой прымае ўдзел фестывальны праект	
3. Госуdarстве́нный орган, по решению которого предполагается проведение фестиваля	
4. Данные о заявителе, который представляет на конкурс фестивальный проект	
Заявитель (подпись) М.П.	(инициалы, фамилия)

А калі ў сем намінацый!

Рэспубліканскі конкурс “Зорка ўзышла над Беларуссю” працягвае збіраць пад сваё крыло таленты з усёй краіны.

Першы адборачны этап прайшоў у шэрагу раёнаў Брэстчыны. Як паведамляе дырэктар Жабінкаўскага арганізацыйна-метадычнага цэнтра Аляксей Гарбацюк, раённы этап адбыўся ў мясцовым ГДК 4 снежня. У мерапрыемстве прынялі ўдзел 17 чалавек з горада і раёна. Найбольш удзельнікаў сабрала намінацыя “Эстрадныя спевы”. А ўвогуле маладыя таленты Жабінкі і Жабінкаўскага раёна паказвалі свае здольнасці ў шэрагу намінацый: “Народныя спе-вы”, “Аўтарская песня”, “Жывапіс і графіка”, “Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва”, “Рэжысура масавых святаў, тэатралізаваных прадстаўленняў і шоу-праграм”. Па словах Аляксея Фёдаравіча, адбор удзельнікаў працягваецца і, магчыма, вызначацца прэтэндэнты і ў іншых намінацыях.

Калі збіраліся звесткі для гэтага матэрыялу, у рэдакцыю патэлефанаваў наш чытач з Піншчыны Глеб Жылевіч, які расказаў такі цікавы факт: ён падае дакументы па 7 намінацыях Рэспубліканскага конкурсу! Каб такі імгэт — і ў кожным раёне Беларусі!

Але вернемся да афіцыйнай статыстыкі з яшчэ аднаго раёна Брэстчыны — Камянецкага. Тут першы этап конкурсу адбыўся 5 снежня і сабраў больш чым 50 чалавек, якія падалі заяўкі па 9 намінацыях. Як

распавяла дырэктар Камянецкага РМЦ Таццяна Кітаеўская, вялікая колькасць прэтэндэнтаў была ў намінацыі “Эстрадныя спевы”, а найменшая — у намінацыях “Рэжысура масавых святаў, тэатралізаваных прадстаўленняў і шоу-праграм”, “Скульптура” ды “Жывапіс і графіка”. Дырэктар РМЦ спадзяецца, што на тыя намінацыі, куды ўвогуле не падзены заяўкі — а гэта “Дызайн”, “Фатаграфія”, “Сацыяльная рэклама”, — прэтэндэнты яшчэ з’явяцца.

На Гродзеншчыне для рэкламы конкурсу выкарыстоўваюць усе наяўныя магчымасці: інфармацыя аб падрыхтоўцы і запрашэнне да ўдзелу ў конкурсе размешчаны на сайце аблвыканкама ў раздзеле “Культура”, а таксама на сайтах аддзелаў культуры гарвыканкамаў, у мясцовых СМІ, на кабельным тэлебачанні ў шэрагу райцэнтраў вобласці.

Як распавёў намеснік начальніка Упраўлення культуры Гродзенскага абласнога выканаўчага камітэта Сяргей Маціевіч, у лістападзе адбыліся раённыя і Гродзенскі гарадскі туры конкурсу. Па іх выніках да 7 снежня ў ДУК “Гродзенскі АМЦНТ” для правядзення другога адборачнага этапу паступіла 124 заяўкі па ўсіх намінацыях, акрамя намінацыі “Скульптура”.

Большасць ахвотных паспрабаваць свае сілы ў намінацыі “Эстрадныя спевы”. А занальныя туры з

удзелам абласнога журы пачнуцца на Гродзеншчыне з 10 снежня, і першы з іх пройдзе ў Гродна, у гарадскім ДOME культуры.

А ў сталіцы нашай краіны I этап Рэспубліканскага конкурсу адбыўся ў Заводскім раёне. 2 снежня ў Палацы пазашкольнай работы “Золак” маладыя таленты спаборнічалі ў 8 намінацыях. Па словах начальніка аддзела культуры адміністрацыі Заводскага раёна горада Мінска Ірыны Шугала, найбольш заявак было пададзена на такія намінацыі, як “Эстрадныя спевы”, “Сацыяльная рэклама” і “Размоўны жанр”. Колькасць прэтэндэнтаў у намінацыі “Эстрадныя спевы” сапраўды ўражае: больш за 30 чалавек. На жаль, не было заявак на намінацыі “Жывапіс і графіка”, “Скульптура”, “Дызайн”, “Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва”.

А найбольш поўныя звесткі пра конкурс, як заўжды, — на сайце нашай рэдакцыйна-выдавецкай установы: www.kimpress.by

Звярніце ўвагу

www.kimpress.by

Праз наш сайт www.kimpress.by пашыраюцца магчымасці для плённых кантактаў з вамі, паважаныя чытачы. Найперш гаворка — пра новую версію форуму. Каб

наладзіць такія тасункі, дастаткова толькі зарэгістравацца на форуме.

На форуме створана таксама тэма, дзе можна пакінуць пытанні ў рубрыкі “Чытач — Газета — Міністэрства” і “Юрыдычныя тонкасці (elegantia juris)”.

Даступна і новая форма кантакту з рэдакцыяй: цяпер вы можаце адправіць паведамленне з сайта, у тым ліку з далучанымі файламі, націснуўшы кнопку “Даслаць рукапіс”.

А для ўсіх, хто жадае быць апераўна ў цэнтры культурных падзей тыдня ў Беларусі і за мяжой, — наша RSS-стужка. Дадавайце яе ў каналы навін вашага інтэрнет-аглядальніка.

Акцэнт — гітара

Гэтымі днямі працягваюцца мерапрыемствы да 40-годдзя Беларускага дзяржаўнага ансамбля “Песняры”. 9 і 10 снежня ў Палацы Рэспублікі прайшлі юбілейныя канцэрты калектыву з удзелам музыкантаў са складаў розных гадоў, а 11 снежня Дзяржаўны літаратурны музей Янкі Купалы адкрыў выстаўку “Песня пра долю” ў рамках культурна-адукацыйнага праекта, прысвечанага значнай даце ў біяграфіі ансамбля.

Выстаўка знаёміць наведвальнікаў з калекцыямі адразу двух музеяў — Дзяржаўнага літаратурнага музея імя Янкі Купалы і Музея народнага артыста СССР, мастацкага кіраўніка ансамбля “Песняры” У.Мулявіна. На выстаўцы будуць экспанавацца і матэрыялы з сямейных архіваў Святланы Мулявінай-

Пенкінай, мастакоў-сцэнографай праграм калектыву Леаніда і Валянціны Бартлавых, Галіны Крываблочкинай.

Экспанаты выстаўкі — рукапісы твораў Янкі Купалы, прыжыццёвыя і сучасныя выданні паэм “Адвечная песня”, “Курган”, эскізы сцэнічных касцюмаў выканаўцаў “Песні пра долю” і іншых праграм, асабістыя рэчы У. Мулявіна, афішы і праграмы канцэртаў, дакументальныя матэрыялы, прысвечаныя творчасці “Песняроў”. Аздобілі прастору выстаўкі і стварылі яе настрой сцэнічныя касцюмы.

Самым жа яркім акцэнтам стала знакамітая гітара Мулявіна, якая экспанавалася толькі адзін дзень — 11 снежня 2009 года.

На здымку: гітара У.Мулявіна.

У гонар артыста

14 снежня адкрыецца мемарыяльная дошка народнаму артысту Беларусі Міхаілу Пятроўу на доме па вуліцы Русіянава, 3/1, дзе жывіў акцёр.

Міхаіл Пятроў пачаў сваю сцэнічную дзейнасць на сцэне Рэспубліканскага тэатра юнага глядача ў 1960-м і прысвяціў дзяцінству тэатру 45 гадоў свайго жыцця. Заўчасна адышоўшы ў 2005-м, ён застаўся ў гісторыі беларускага тэ-

атра выбітным і яркім акцёрам, які стварыў больш за 200 вобразаў, сярод якіх персанажы спектакляў “Шукай ветру ў полі”, “Маленькі лорд Фаунтлерой”, “Палачанка”, “А світанкі тут ціхія” і шмат якіх іншых.

У гэты дзень сябры і калегі акцёра прыйдуць аддаць даніну памяці бліскучаму майстру сцэны, які не стамляўся дарыць сваім глядачам жыццядараснасць і аптымізм.

Словы развітання

КРАВЕЦ
Анатолій Іванавіч

7 снежня 2009 года заўчасна пайшоў з жыцця выдатны прафесіянал сваёй справы, таленавіты арганізатар, намеснік генеральнага дырэктара Беларускай дзяржаўнай філармоніі КРАВЕЦ Анатолій Іванавіч, 1942 года нараджэння.

А.І Кравец скончыў Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт імя У.І. Леніна ў 1974 годзе, затым быў накіраваны на працу на Завод паўправадніковых прыбораў імя Ф.Э. Дзяржынскага, у розныя гады працаваў на кіруючых пасадах на заводзе “Інтэграл”, ВА “Цэнтр ЭВМ комплекс”, “Банк-Сэрвіс”, у Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры, затым — намеснікам дырэктара па будаўніцтве і эксплуатацыі будынкаў устаноў “Беларуская дзяржаўная ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга філармонія”.

Менавіта з яго непасрэдным удзелам паспяхова завершана рэканструкцыя будынка вядучай гасцёрльна-канцэртнай установы краіны, якая ў многім дзякуючы яго намаганням з’яўляецца лепшай па тэхнічных і акустычных магчымасцях сярод канцэртных залаў Беларусі.

Светлая памяць аб Анатолію Іванавічу Краўцу — сапраўдным прафесіянале і цудоўным чалавеку — застаецца ў сэрцах тых, хто з ім працаваў. Гэтыя гады самаадданай працы на карысць нацыянальнай культуры на доўгі час зберагуцца ў выніках яго дзейнасці сярод артыстаў, супрацоўнікаў і наведвальнікаў Белдзяржфілармоніі.

Светлая памяць аб Анатолію Іванавічу Краўцу на доўгія гады застаецца ў нашых сэрцах.

КАЛЕКТЫЎ БЕЛДЗЯРЖФІЛАРМОНІІ

Калектыў Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь выказвае глыбокае спачуванне родным і блізкім, калектыву Добрушскага раённага краязнаўчага музея і культуротнікам раёна з выпадку напаткаўшага гора — заўчаснай смерці дырэктара музея СУЖАЕВА Уладзіміра Аляксандравіча.

У мінулым нумары за “круглым сталом” у рэдакцыі “Культуры” разам з кіраўніцтвам Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў мы абмяркоўвалі тэму якасці творчай адукацыі. Менавіта гэты фактар вызначае імідж любой ВНУ краіны на адукацыйнай карце свету, а дасягненні выпускнікоў сведчаць аб прэстыжы набытых ведаў. Немалую ўвагу на суадносіны “якасць — імідж — прэстыж” звяртаюць замежнікі, што прыбываюць у Беларусь, каб атрымаць або паглыбіць адукацыю. Вышэйшыя навучальныя ўстановы культуры і мастацтва тут не з’яўляюцца выключэннем. Пра тое, што прапануюць сваім замежным студэнтам творчыя alma mater, як падтрымліваюць кантакты з колішнімі выпускнікамі і што забяспечвае іх прэстыж у адукацыйнай прасторы свету, даведаўся карэспандэнт “К”.

У рамках Асацыяцыі

У Беларусі дзейнічае Міжнародная асацыяцыя выпускнікоў ВНУ рэспублікі, чья праца накіравана на тых, хто мае магчымасць ажыццявіць сумесны бізнес-праект з нашай краінай. Яе стварыў і ўзначальвае Генеральны консул Каралеўства Непал ў Рэспубліцы Беларусь Упендра Махато. Мэта Асацыяцыі — стварэнне добрых умоў для развіцця і паглыблення сувязей выпускнікоў з іх навучальнымі ўстановамі для творчага, культурнага, навуковага і іншых відаў супрацоўніцтва.

Асацыяцыя наладзіла ў 2008 годзе Міжнародны форум “Адукацыя без межаў”, на які з’ехалася каля 300 чалавек з 60 краін свету, у ім прынялі ўдзел прадстаўнікі органаў дзяржаўнага кіравання Беларусі. Форум стаў глебай для прыцягнення замежных інвестыцый у краіну, ажыццяўлення канкрэтных праектаў. І яшчэ раз сцвердзіў: прэстыж адукацыі за мяжой з’яўляецца важным складнікам рэпутацыі навучальнай установы і краіны ўвогуле. А для ВНУ культуры і мастацтва тут сапраўды шырокае поле дзейнасці.

Колькі ж патэнцыйных членаў Асацыяцыі сёння навучаецца ў нашай краіне і ў творчых ВНУ ў прыватнасці? Начальнік упраўлення па справах моладзі Міністэрства адукацыі Ірэна Дыль паведаміла нашаму карэспандэнту, што сёння ў Беларусі вучыцца каля 9 тысяч грамадзян з 75 краін свету. Па даных, якія Асацыяцыя збірае практычна па ўсіх навучальных установах, у 2008 годзе з ліку замежных грамадзян на медыцынскія спецыяльнасці, напрыклад, вучылася каля 28% студэнтаў, а творчымі авалодвалі 4%.

Чаго дасягаюць замежнікі, што атрымалі адукацыю ў Беларусі? Адзін з найбольш актыўных членаў Асацыяцыі непалец Сах Рама Шанкар Прасад, які застаўся жыць і працаваць у Беларусі, распавёў, што многія з гэтых людзей становяцца міністрамі, дацэнтамі ўніверсітэтаў, проста прафесіяналамі ў сваёй справе: “Сёння рытуецца база даных замежных выпускнікоў, якія вучыліся тут, у ёй — інфармацыя і кантакты ўжо пра 4000 колішніх студэнтаў”. Як засведчылі сустрэчы з прадстаўнікамі ВНУ, гэтыя звесткі прыдадуцца і самім установам адукацыі нашай краіны, каб распрацоўваць аналагічныя базы даных. Іншая справа, што ў тых жа творчых ВНУ, пагадзіцца, больш запатрабаваны не сухі “кантакт-ліст”, а, як мінімум, паўна-вартасны творчы рэзюме.

Незалежна ад спецыялізацыі

Далёка за мяжой вядома наша класічная мастацкая школа, якая дае паўнацэнныя комплексныя веды. Начальнік аддзела міжнародных сувязей Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Ганна Ярашэвіч адзначае, што з-за спецыфікі ўстановы тут ніколі не было надта шмат замежных студэнтаў: “Даволі складаны, напружаны графік — заняткі з 9 да 19 гадзін — могуць вытрымаць не ўсе. Сёння ж у акадэміі навучаюцца студэнты з 14 краін, усюго іх — 46 чалавек”. У апошнія гады найбольш актыўна ў БДАМ прыязджаюць грамадзяне Кітая (прыкладна палова замежнікаў адтуль), асабліва ім падабаецца мастацкі фа-

дзян, якія тут вучацца, павялічылася ў 6 разоў. Сёння тут атрымліваюць адукацыю студэнты з 13 краін свету: гэта КНР, Турцыя, Іран, Ірак, Польшча, Афганістан, Туркменістан, Рэспубліка Тога, Грузія, Камерун, Нігерыя, Армения, Шры-Ланка, даволі часта ладзяцца міжнародныя канферэнцыі, выстаўкі з удзелам замежнікаў.

Але побач з актыўнасцю ў працы з гэтай катэгорыяй студэнтаў становіцца відавочным такі факт: аказваецца, даведацца пра навучанне ў беларускіх ВНУ галіны культуры не так ужо і проста. Калі нехта з інша-

Беларусі за мяжой. Спрыяюць усталяванню кантактаў і відзіты рэктараў устаноў за мяжой, як, напрыклад, нядаўняя рабочая паездка рэктара БДУКіМ Барыса Святлова ў Кітай.

Заўважаць памылкі — і удасканальвацца

У Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі наладжана праца па развіцці сувязей з замежнымі абітурыентамі, у час навучання студэнтаў на працягу сямі гадоў (год падрыхтоўчага аддзялення, пяць курсаў, год магістратуры), кантакты з імі пасля выпуску.

Адукацыя на Экспарт

Імідж, прэстыж і “кантакт-ліст”

культэт. Акрамя іх, атрымліваюць у Акадэміі мастацтваў адукацыю студэнты з Расіі, Літвы, Латвіі, Польшчы, Германіі, Францыі, Іспаніі, Ірана, Сірыі, Лівана, Кіпра, Ірака, Калумбіі.

“Спрабуем адсочваць, кім становяцца замежныя выпускнікі ў сябе на радзіме пасля заканчэння акадэміі. Да прыкладу, колішняя выпускніца з Мале, якая навучалася ў нас каля 30 гадоў таму, стала дырэктарам сярэдняй спецыяльнай навучальнай установы ў галіне тэатральнага мастацтва. Адпаведнай ВНУ ў іх краіне няма, і наша выпускніца нясе навучанцам веды, атрыманыя ў нас. Хлопец з Ірана, які летась скончыў магістратуру, стаў выкладчыкам рэжысуры на радзіме. Але часцей за ўсё кантакты з замежнымі выпускнікамі губляюцца”, — кажа Ганна Ярашэвіч.

Па словах начальніка ўпраўлення навучальных устаноў і кадраў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Наталлі Шмакавай, падтрымліваць сувязь з выпускнікамі або з навучальнымі ўстановамі, якія іх накіравалі з-за мяжы, даволі карысна. “Менавіта так беларуская ВНУ даведаецца, наколькі добра яна працуе. Калі яе былыя студэнты дасягаюць поспехаў — гэта канкрэтная ўдача, а калі яны сыходзяць з прафесіі або не становяцца заўважнымі, дык ёсць нагода змяніць штосьці ў адукацыйнай праграме ці падрыхтоўцы студэнтаў-замежнікаў. Таму ўсім міжнародным аддзелам можна парэкамендаваць абавязкова абмяняцца тэлефонамі ці электроннымі адрасамі з выпускнікамі”.

Гэта асабліва актуальна для Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, дзе за апошнія 5 гадоў колькасць замежных грама-

земцаў захоча атрымаць інфармацыю пра іх у Інтэрнеце, дык яму патрэбна валодаць рускай мовай, бо сайты згаданых ВНУ не маюць англамоўнай версіі. Пэўнай кампенсацыяй з’яўляюцца інфармацыйныя буклеты, якія накіроўваюцца Міністэрствам культуры ў Міністэрства замежных спраў, а адтуль — у дыпламіі

Супрацоўнік аддзела міжнародных сувязей БДАМ Любоў Хмялеўская кажа, што найбольш актыўна супрацоўнічае акадэмія з Кітаем (188 чалавек), ёсць студэнты з Арменіі, Малдовы, Расіі, Украіны. Еўрапейскія краіны сёння менш прадстаўлены, да прыкладу, з Бельгіі — толькі адзін студэнт. Раней часцей пры-

Каментарый з нагоды

Падзяка з Францыі — гэта ганарова!

Наталля ШМАКАВА, начальнік упраўлення устаноў адукацыі і кадраў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь:

— Варта адзначыць, што вялікая колькасць замежных студэнтаў з узгаданых у артыкуле рэгіёнаў сведчыць пра тое, што яны могуць пачуваць сябе спакойна на тэрыторыі нашай краіны, давяраюць нам. Я не ведаю ніводнага выпадку, каб малады чалавек ці дзяўчына з Афрыкі, Азіі ці іншых кантынентаў захацелі паехаць адсюль у сярэдзіне навучальнага года. Бяспека, даволі невысокі кошт адукацыі — важныя складнікі выбару для замежных грамадзян, апроч таго, што наша адукацыя — насамрэч добрая.

А накіонт прызнання нашых ВНУ на еўрапейскай прасторы магу прывесці такі факт: у канцы лістапада на імя Міністра культуры ад Прэзідэнта Міжнароднай вакальнай мастацкай кампаніі Рабера Грызона прыйшла падзяка. Ён адзначыў высокі ўзровень валодання мастацтвам у двух студэнтаў Акадэміі музыкі, якія атрымалі на міжнародным вакальным конкурсе ў горадзе Ведэн у кастрычніку гэтага года I і II прэміі. Гэта Вольга Мілюта і Ма Чуньюй, грамадзянін Кітая, які выступаў ад нашай краіны. Чым не аўтарытэт установы?

Кенійцы вельмі зацікаўлены нашай харэаграфічнай школай, яны прапанавалі стварыць у Беларусі установу, дзе навучаліся б балету дзеці з Кеніі. Але наш харэаграфічны коледж так спадабаўся прадстаўнікам гэтай краіны, што яны думаюць над тым, як адправіць сюды вучыцца сваіх юнакоў і дзяўчат. Плануецца заключэнне пагаднення аб двухбаковым супрацоўніцтве з кансерваторыямі Сацыялістычнай Рэспублікі В’етнам, навучальнымі ўстановамі Турцыі, Катары. Кожнаму такому партнёру можна радавацца, бо адбываецца абмен не толькі ведамі, але і культурай.

езджалі з Паўднёвай Амерыкі, ЗША. У сярэднім на год атрымліваецца каля 200 замежнікаў. Прыкладна палова ўсіх грамадзян з-за мяжы заканчваюць у нас магістратуру. Што да выпускнікоў, дык можна прывесці наступныя прыклады іх прафесійных дасягненняў: Мустафа Байык сёння — дацэнт універсітэта Чукурова ў Турцыі, Ганаровы консул Рэспублікі Беларусь у горадзе Адана (Турцыя), Іад Махамад з Ірданіі стаў рэктарам Акадэміі музыкі на радзіме. Абодва яны скончылі БДАМ каля чатырох гадоў таму. Сунь Вэй Бо — доктар Акадэміі музыкі Чжэнчжоўскага ўніверсітэта Кітая, начальнік тамтэйшага міжнароднага аддзела. Шмат выпускнікоў акадэміі працуе ў розных універсітэтах КНР. Часам, па словах супрацоўнікаў установы, з імі бываюць кантакты. Але якім чынам зрабіць іх рэгулярнымі?

З аднаго боку, як сцвярджае начальнік аддзела міжнародных сувязей БДАМ Наталля Ганул, сёння падпісаны і дзейнічаюць пагадненні з трыццаццю ўстановамі-партнёрамі, за апошні год было рэалізавана больш за 100 міжнародных праектаў. З іншага — існуе і шэраг складанасцей. Па словах Наталлі Ганул, застаецца актуальным пытанне аб тым, у якіх формах ажыццяўляць супрацоўніцтва з тымі ці іншымі арганізацыямі, цэнтрамі, фондамі. “Прывяду прыклад: практычна ўсе нашы партнёры маюць магчымасць ажыццяўляць абмен студэнтамі і педагогамі. Для нас шэраг такіх праграм у межах Балонскага працэсу, што зблізіў адукацыйныя сістэмы краін Еўропы ў адзіную прастору, немагчымы. У нас, да прыкладу, няма бакалаўрыяту, мы маем іншую сістэму ацэнкі ведаў.

Па гэтай жа прычыне наша ВНУ не можа накіраваць студэнтаў на вывучэнне асабліва запатрабаваных сёння дысцыплін — музычнага менеджменту, інавацыйных тэхналогій у адукацыйных праграмах, гукарэжысуры.

Начальнік аддзела міжнародных сувязей БДАМ заўважае, што можна было б лепш “прасоўваць” сваю навучальную ўстанову на міжнароднай арэне, і ёсць шмат спосабаў гэта зрабіць: арганізацыя фестываляў, канцэртаў, у якіх прымалі б удзел прадстаўнікі ВНУ-партнёраў, падрыхтоўка навуковых і творчых праектаў на аснове сістэмы грантаў, стварэнне сумеснага сімфанічнага аркестра і тэатра з магчымасцю арганізацыі тэатраляў. Праекты цалкам ажыццяўляльныя і стануць добрай рэкламай акадэміі.

Павелічэнне колькасці замежных студэнтаў — гэта, зразумела, не асноўная мэта беларускіх ВНУ. Каб прымаць гэтую катэгорыю навучэнцаў, трэба ўлічыць і такі фактар, як невялікая колькасць месцаў у інтэрнатах, якімі замежнікі павінны быць абавязкова забяспечаны. Найбольш важным у навучанні іншаземных студэнтаў з’яўляецца актыўны абмен досведам, калі адна краіна можа вучыцца праз падрыхтаваных для яе спецыялістаў іншай. Партнёрства ў галіне адукацыі можа паспрыяць і эканамічнаму. Галоўнае, каб абодва бакі былі задаволены такімі двухбаковымі зносінамі.

Вядома, што на Беларусі прымуць грамадзяніна з любой часткі свету і, пры яго старанні, могуць гарантаваць добрую адукацыю, аднак тэрміны навучання, сістэма адзнак, увага да вялікай колькасці гуманітарных дысцыплін, як значаюць у міжнародных аддзелах ВНУ галіны культуры, часцяком стрымліваюць ахвотных. Таму і кажуць усе зацікаўленыя пра пастаянную карэкціроўку праграм для замежнікаў.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

“Ау, кіна механікі!”

Адзіная навучальная ўстанова ў Беларусі, дзе рыхтуюць кіна механікаў, — Мінскі дзяржаўны прафесійна-тэхнічны каледж сферы абслугоўвання. На гэтую спецыяльнасць паступаюць часцей за ўсё юнакі пасля заканчэння 9 класаў сярэдняй школы. Праз 3 гады яны атрымліваюць кваліфікацыю “кіна механік, электраманцёр па рамонце і абслугоўванні электраабсталявання”. І калі ў іх няма жадання вучыцца далей, накіроўваюцца на працу ва УП “Кінавідэапракат” Мінгарвыканкама, а

ністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Андрэя Бычкова:

— Гэта павінна быць ініцыятыва кінапракатных арганізацый, якім не хапае спецыялістаў. Ніякіх афіцыйных лістоў аб тым, што, маўляў, просім залічыць на мэтавай аснове нашых дзяцей для атрымання кваліфікацыі кіна механіка, не паступала. Мы, у сваю чаргу, штогод недзе ў сакавіку праводзім прафарыентацыю ў рэгіянальных кінапракатных арганізацыях, распавядаем пра тое, што каледж вядзе набор у групы для навучання спецыялістаў па кінафікацыі. Калі я працаваў генеральным дырэктарам кінавідэапракату Магілёўскай вобласці, мы за-

чаткам навучання ў жніўні яны збіраюцца і абмяркоўваюць, якім павінен быць тэматычны план, праграма па вытворчым навучанні, спецпрадметах. “Мы стараемся вучыць так, каб нашы выпускнікі адпавядалі патрабаванням сталічных кіна тэатраў, — кажа Таццяна Лях. — Зараз адбываецца пераход на лічбавае кіно. Але на лічбавую тэхніку грошай у нас пакуль няма. Наогул, перш чым яе набываць, трэба вызначыцца з тым, ці будзем мы далей рыхтаваць кіна механікаў. Гэта пад вялікім пытаннем. Хаця, паўтаруся, попыт на іх ёсць. Але каб спецыяльнасць выжыла, нам неабходна дапамога Міністэрства культуры. Наш каледж зрабіў ужо ўсё магчымае для за-

скарацілася толькі да таго, што трэба проста сачыць, каб не здарылася чаго-небудзь накшталт кароткага замыкання? Праца сучаснага кіна механіка патрабуе ґрунтоўнага ведання электронікі, лічбавай і аналагавай тэхнікі. Ён павінен быць высокакваліфікаваным спецыялістам, каб умець не толькі карыстацца вельмі складанай сучаснай тэхнікай, але і рамантаваць яе, калі неабходна. “У нашым каледжы ў навучэнцаў-кіна механікаў 22 найскладанейшыя спецыяльныя дысцыпліны, — распавядае Святлана Юхновіч, загадчыца аддзялення кінафікацыі каледжа. — Акрамя таго, захаванасць фільмакопій — важнае патрабаванне да працы кіна механіка. Чалавек без спецадукацыі не зможа

праблемы, — лічыць галоўны інжынер сталічнага “Дома кіно” Дзмітрый Чарнагуб, — з наборам добрых кадраў. Ніхто не хоча ісці на такую працаёмкую пасаду за такую нізкую зарплату”.

Але, разам з тым, праяўляецца яшчэ адна праблема: нястача кінаінжынераў. Справа ў тым, што ў нашай краіне няма ВНУ, якая б рыхтавала гэтых спецыялістаў. Інакш кажучы, няма вышэйшай адукацыі для тых, хто ўжо мае кваліфікацыю кіна механіка. Таму вельмі часта ў Беларусі кіна механікаў і электраманцёраў бяруць на інжынерныя пасады, што, у прынцыпе, з’яўляецца парушэннем кваліфікацыйных характарыстык працоўнага заканадаўства.

Ці ёсць тут выйсце? Некаторыя выпускнікі каледжа пасля атрымання кваліфікацыі “кіна механік, электраманцёр па рамонце і абслугоўванні электраабсталявання” паступаюць у Санкт-Пецярбургскі дзяржаўны ўніверсітэт кіно і тэлебачання, каб атрымаць вышэйшую інжынерную адукацыю. Потым вяртаюцца на радзіму і займаюць сваё законнае месца кінаінжынера. Напрыклад, Дзмітрый Чарнагуб сваю пасаду атрымаў не адразу. Пасля заканчэння каледжа ён некалькі гадоў адпрацаваў кіна механікам I катэгорыі, потым інжынерам I катэгорыі і зараз, з’яўляючыся галоўным інжынерам, паралельна вучыцца ў згаданай расійскай ВНУ. Так што пытанне пра вышэйшую інжынерную адукацыю ў Беларусі пакуль застаецца адкрытым.

У рэдакцыю “К” прыйшоў ліст ад 78-гадовага пенсіянера, былога кіна механіка, выдатніка кінематаграфіі СССР Аркадзя Раінскага з Кажан-Гарадка, які 44 гады прапрацаваў у галіне кінафікацыі. “Нас, кіна механікаў, якія працавалі ў пасляваенныя гады, у складаны час, калі ездзілі з вёскі ў вёску, неслі людзям усё новае, што было ў краіне, забылі... Забыта прафесія і забытыя мы сёння...” — з сумам зазначае наш чытач. Раней праца любога кіна тэатра трымалася, можна сказаць, на адным кіна механіку. Сёння ж тэхніка аўтаматызуецца, развіваецца настолькі імкліва, што хутка любы супрацоўнік кіна тэатра зможа націснуць на кнопку і запусціць фільм. Ці знаходзіцца прафесія кіна механіка сёння пад пагрозай знікнення? Хто яны, сучасныя кіна механікі, дзе іх рыхтуюць і ці ёсць на іх попыт? На гэтыя пытанні карэспандэнт “К” і шукаў адказы.

Механічная праекцыя на кінапрафесію

Ці знізяцца лічбы з прыходам “лічбы”?

таксама ва УП “Медык”, скіраванае на пракат профільных медыцынскіх кінастужак. З гэтымі прадрывамі ў каледж заключаны дамовы.

Які ж вынік падрыхтоўкі? Штогод каля 30 выпускнікоў па названай спецыяльнасці ўладкоўваюцца на працу альбо ў якасці кіна механікаў, альбо як электраманцёры. Тым больш, што вучацца на іх пераважна мінчане, якія і працаваць застаюцца ў сталіцы. Чаму ж каледж не можа рыхтаваць большую колькасць кіна механікаў? Дый ці неабходна рыхтаваць больш?

— Неабходна, — лічыць Таццяна Лях, намеснік дырэктара каледжа па вучэбна-вытворчай працы. — Вось, напрыклад, нас наведала генеральны дырэктар кінавідэапракату Віцебскай вобласці з просьбай дапамагчы са спецыялістамі-механікамі. Яна кажа, што ў яе працуюць адны пенсіянеры, і іх няма каму замяніць. З такімі ж просьбамі звяртаюцца пракатныя арганізацыі Бабруйска, Гомеля, Магілёва, Полацка... Але дапамагчы мы нічым не можам, таму што навучанне ў нас адбываецца на аснове дамоваў, якія заключаны толькі з мінскімі прадрывамі. Сталіцу мы ўжо насыцілі кіна механікамі, а вось абласцям іх відавочна не стае. Навучальная ўстанова павінна забяспечыць першым працоўным месцам, а для таго, каб гэта зрабіць і рыхтаваць кіна механікаў для ўсёй рэспублікі, нам патрэбны цэнтралізаваны збор заявак на навучанне. Мы прапаноўвалі Міністэрству культуры ўвесці мэтавы набор, каб на пазаконкурснай аснове праводзіць падрыхтоўку моладзі з абласцей і адпраўляць туды ўжо гатовых кіна механікаў. Але пакуль канструктыўнага адказу не атрымалі...

Каб высветліць пазіцыю другога зацікаўленага боку, карэспандэнт “К” звярнуўся да выконваючага абавязкі дырэктара Дэпартаменту па кінематаграфіі Мі-

ключалі дамову з чалавекам і накіроўвалі яго на вучобу па спецыяльнасці, якая нам была неабходная. Канешне, аплачвалі яго навучанне. Нягледзячы на тое, што ПТК сферы абслугоўвання — навучальная ўстанова гарадскога фінансавання, ніхто не перашкаджае паступаць туды дзецям з усёй рэспублікі. Механізм супрацоўніцтва кінавідэапракату і каледжу добра наладжаны генеральным дырэктарам “Кінавідэапракату” Мінгарвыканкама Васілём Коктышам. Калі б абласныя кінапракаты дзейнічалі па такой жа схеме, дык не з’явілася б ніякіх праблем. А што перашкаджае кінапракатным арганізацыям ствараць вучэбныя групы, своеасаблівыя гурткі кіна механіка, на базе свайго прадрывства, каб дасведчаныя кіна механікі вучылі навічкоў? Наогул, з кіраўніцтвам каледжа вялася размова пра адкрыццё ў каледжы курсаў перападрыхтоўкі, калі людзі з вышэйшай тэхнічнай адукацыяй маглі падвучыцца і атрымаць кваліфікацыю кіна механіка. Гэта яшчэ толькі планы, але я вельмі спадзяюся, што ўстанова атрымае спецыяльную ліцэнзію для вядзення такой дзейнасці.

Што будзе са спецыяльнасцю?

Вучыць кіна механікаў — справа дарагая. Для гэтага неабходна новае абсталяванне. Мінгарвыканкам дапамог каледжу набыць некалькі праектараў новага пакалення (“МЕО”, “Кінатон”), акурат такіх, якія функцыянуюць у мінскіх кіна тэатрах, каб будучыя кіна механікі ведалі, з чым могуць сутыкнуцца, і былі гатовы да гэтага. Праграма навучання кіна механікаў і электраманцёраў кінаабсталявання карэктуюцца амаль кожны год у залежнасці ад развіцця тэхнікі. Штогод выкладчыкі праходзяць стажыроўку, а перад па-

хавання спецыяльнасці на сучасным этапе: мы зынтэравалі дзве спецыяльнасці — кіна механік і электраманцёр па рамонце і абслугоўванні кінаабсталявання, каб захаваць першую”.

Як жа захаваць такую важную для развіцця і функцыянавання кінапракату спецыяльнасць? Прывядзем прыклад: у Магілёве 11 кіна механікаў пераважна перадпенсійнага і пенсійнага ўзросту абслугоўваюць 4 кіна тэатры. “І вакансій на пасаду кіна механіка ў нас няма, — распавядае дырэктар Магілёўскага дзяржаўнага прадрывства “Кінавідэапракат” Ірына Белякова. — Але, канешне, трэба думаць пра заўтрашні дзень. Вось зараз у нас праходзіць практыку Дзмітрый Вяліеў, навучэнец Мінскага каледжа. Установа прапанавала накіраваць яго да нас, і мы пагадзіліся. Сам хлопца з Клічава, і мы спадземся, што ён застанецца працаваць у нашай структуры. У планах — арганізаваць гурток юнага кіна механіка, каб моладзь вучылася прафесіі ў сталых супрацоўнікаў”.

Партатыўны ювелір

Сёння кіна механіку працаваць дапамагае “кемлівая” тэхніка. “Працаваць стала значна лягчэй, — дзеліцца кіна механік віцебскага “Дома кіно” з 20-гадовым стажам Антаніна Чабышова. — Сучасная кіна тэхніка — бесперамоточная, аўтаматызаваная. Можна паказаць фільм не часткамі, пераза-раджаючы стужку некалькі разоў за сеанс, а цалкам. Цяпер не трэба наводзіць рэзкасць, падбіраць і мяняць аб’ектывы — усё робіцца аўтаматам. З такой тэхнікай кіна механік адчувае сябе больш упэўнена”.

Дык што ж тады ўваходзіць у абавязкі самога кіна механіка? Няўжо яго навучаюць, складаная тэхнічная праца

правільна карыстацца імі. Кіна механік мусіць засвоіць тэхналогіі склейвання, расклейвання, перамоткі плёнкі. Уявіце, якая гэта ювелірная праца!”

Прафесія кіна механіка — яшчэ і вельмі высакародная. Некалі менавіта яны ездзілі па вёсках, цягаючы за сабой цяжкія кінаперасоўкі і бабіны са стужкамі — неслі прагрэсіўнае мастацтва ў масы. Сённяшнія выпускнікі каледжа сферы абслугоўвання таксама могуць быць гэтакімі сельскімі кіна механікамі, дэманстратарамі. У іх навучальнай праграме ёсць адмысловая дысцыпліна “Абслугоўванне партатыўных аўдыёвізуальных сістэм”. “Там, дзе няма спецыяльных памяшканняў для дэманстрацыі кінафільмаў, нашы спецыялісты могуць паказаць кіно на партатыўным абсталяванні, — распавядае дырэктар каледжа. — Лічбавыя кінапраектары замяняюць перасоўкі: гэта даволі танна і мабільна. Але такіх кіна механікаў-дэманстратараў рэспубліцы таксама не хапае”.

Але, да прыкладу, у кінавідэацэнтры аддзела культуры Пінскага раённага выканкама нястачу спецыялістаў не пацвердзілі. “У нас працуюць чацвёра механікаў на старой плёнчанай апаратуры і 13 відэа дэманстратараў на лічбавых праектарах, — распавядае дырэктар кінавідэацэнтра Святлана Русу. — Недахопу ў механіках мы пакуль не адчуваем, але гэта звязана з тым, што ў нас няма сучаснага абсталявання. Калі яно з’явіцца, то тады сапраўды не будзе спецыялістаў для яго абслугоўвання”.

Каб стаць інжынерам

Часта здараецца, што выпускнікі каледжа, адпрацаваўшы кіна механікамі па размеркаванні, уладкоўваюцца на іншыя пасады, якія аплачваюцца лепш — электраманцёр, тэхнік-электрамеханік, інжынер. “Таму самыя вялікія

праблемы з гэтым няма, — перакананы Андрэй Бычкоў, — таму што рэспубліцы не патрэбна вялікая колькасць кінаінжынераў. Адкрываць спецыяльнасць, груба кажучы, для пяці чалавек не мэтазгодна. А калі людзям з сярэдняй тэхнічнай адукацыяй патрэбна вышэйшая адукацыя кінаінжынера, то яны могуць атрымаць яе ў Санкт-Пецярбургу. І гэта нармальна. Напрыклад, беларусы заўжды ездзілі паступаць у ВГІК на рэжысёрскія курсы... Паміж Расіяй і Беларуссю заключаны спецыяльныя міжурадавыя дамовы, па якіх беларусы могуць паступаць і вучыцца ў Санкт-Пецярбургскім дзяржаўным універсітэце кіно і тэлебачання на роўных з расіянамі правах.

Як варыянт, забяспечыць свой рынак спецыялістамі ў кінафікацыі можна было б і ўласнымі сіламі, адкрыўшы, напрыклад, пры тэхнічным або тэхналагічным універсітэце адпаведную дадатковую спецыяльнасць. Прыём на яе можа быць не штогадовым, а, напрыклад, раз у пяць гадоў.

Усе факты сведчаць пра неабходнасць і запатрабаванасць прафесіі кіна механіка. Але відавочна і тое, што рэгіянальныя пракатныя арганізацыі праяўляюць пасіўнасць у працы на перспектыву, гурткі юных кіна механікаў і курсы перападрыхтоўкі толькі ў планах. А калі эра лічбавага кіно наступае на пяты, дык і галіна патрабуе прафесіяналаў з сучаснымі ведамі.

А пра тых, хто, як і чытач “К” Аркадзь Раінскі, пачынаў справу кінафікацыі, спадзяемся, не забудуцца ў Дзень беларускага кіно — 17 снежня. У свята кіно, якому сёлета спаўняецца 85 гадоў. Чым не нагода?

Вольга ЧАЙКОўСКАЯ

“Калі ласка, перакладзіце на беларускую!”

Урокі мовы пачынаюцца... на радыё

У кабінце дырэктара Дырэкцыі замежнага вяшчання Беларускага радыё Навума ГАЛЬПЯРОВІЧА заўжды працуе камп'ютэр. У рэжыме он-лайн на ім адкрыты сайт радыёстанцыі “Беларусь”, якой ён кіруе. Сёння гэты інтэрнет-рэсурс, добра вядомы слухачам нашай хвалі за мяжой, набыў яшчэ адну функцыю: адукацыйную. На адной з яго старонак ужо сёння можна запампаваць 40 аўдыёурокаў беларускай мовы для англамоўнай аўдыторыі. Прычым урокі гэтыя — не бясконцы паўтор слоў, словазлучэнняў і сказаў, шаблонных для любога падобнага курса, але — увядзенне слухача ў кантэкст культурнай прасторы Беларусі.

Расповед Навума Гальпяровіча пра моўны аўдыёпадручнік, які стварыла станцыя (усяго падобных праграм запісана ўжо больш за сто восемдзесят), зацікавіў і мяне, таму пры магчымасці адразу ж запампаваў і сабе файл аднаго з урокаў. Які быў яго нумар? Дванаццаты — па даце выхаду ў свет гэтага снежаньскага нумара “Культуры”. Але, мусіць, пра сваё ўражанне скажу пасля...

“And, say, who goes there?”

Такія словы натуральна б увайшлі ў склад аднаго з урокаў беларускай мовы ад радыёстанцыі “Беларусь”.

— І гэта не выпадкова, — мяркуе Навум Якаўлевіч. — Па звычайнай і электроннай пошце, праз гасцявую кнігу на сайце штодня атрымліваем лісты ад замежных слухачоў. У іх сярод найбольш цікавых момантаў згадваецца, а сярод найпершых пажаданняў да нашых праграм з’яўляецца як мага больш шырокая прэзентацыя гісторыі, этнаграфіі, культуры, народных традыцый, беларускага мастацкага слова. Таму і ў рамках перадачы “3 каранёў славянскіх” пры вывучэнні ўласна лінгвістычных асаблівасцей беларускай мовы, і наогул у эфіры не забываемся і пра культурны, літаратурны кантэкст. Вось, напрыклад, намі заўважана: сярод слухачоў карыстаюцца папулярнасцю пераклады на англійскую, нямецкую, польскую мову твораў Янкі Купалы, Якуба Коласа, Максіма Багдановіча, Івана Мележа, Уладзіміра Караткевіча — адным словам, класіка. Іх просяць чытаць зноў і зноў. На жаль, у адносінах да сучаснай беларускай літаратуры пакуль такога інтарэсу не бачым. Гэтка ж сітуацыя і ў музыцы: нашых слухачоў цікавяць музыканты і калектывы, якія выконваюць аўтэнтычны фальклор, сярэднявечную музыку, а вось поп-фармат у нашых слухачоў попытам не карыстаецца. Мусіць, таму што не рэпрэзентуе Беларусь і беларусаў у сусветнай прасторы. Вось вам і адметнасць нашай стаўкі на культурны кантэкст, які з’яўляецца і глебай і асновай для вывучэння нашай мовы замежнікамі.

Дарэчы, вось і адказ на пытанне ў падзагалюку гэтага раздзела. Дарэчы, калі хто яшчэ не скарыстаўся слоўнікам для перакладу, дык паведамлю: гэта быў першы радок славуэта Купалавага верша “А хто там ідзе?” па-англійску.

Дададзім і тое, што праграмы, так бы мовіць, культурнага цыкла займаюць значную частку эфіру на кожнай з пяці моў: “Спадчына”, “Карані”, “Магія слова”, “Словам сваім ганарымся...”, “Літаратурныя вечары”, “Пісьменнікі пра Беларусь”, “Культурнае жыццё Беларусі” і многія іншыя.

3 Японіі — па-беларуску

— Пра тое, што ўрокі беларускай мовы на хвалю радыёстанцыі “Беларусь” карыстаюцца поспехам, сведчыць найперш наша пошта, — перакананы Навум Гальпяровіч. — Уявіце сабе, нядаўна атрымалі ліст з Японіі, прычым не з Токію, а з іншага населенага пункта. Яго аўтар, радыё-

Кожны з урокаў уяўляе з сябе словы, словазлучэнні і сказы па пэўнай тэме: ці то кніга, ці то надвор’е, ці то штосьці іншае. Вядома, мы не прэтэндуюем на дакладнае засваенне слухачамі лексікі і арфаэпіі беларускай мовы, але, прынамсі, прыехаўшы ў Мінск, яны здолеюць сказаць некалькі слоў, запытацца ў гараджан, дзе знаходзіцца той ці іншы аб’ект, вызначыць маршрут сваёй паездкі па нашай краіне.

Голас для шэдэўра

Бадай найлепшай візітоўкай творчай сталасці нашага слова для замежнікаў становіцца літаратура. Па гэтай прычыне яна, поруч з урокамі мовы, знайшла сваё месца ў эфіры радыёстанцыі. Прычым не толькі чытаннем займаюцца яе супрацоўнікі, але і ўласна перакладамі. “Пераклад — мост паміж народамі”, — лічыць Навум Гальпяровіч.

Погляд знутры

Корань апоры

Паліна ЧАРНУХА, вядучая ўрокаў беларускай мовы для нямецкамоўнай аўдыторыі:

— У падрыхтоўцы такіх урокаў ёсць, на маю думку, два асноўныя прынцыпы. Першы — гэта апора на тое, што ёсць у дзвюх мовах агульнага. У беларускай і нямецкай гэта некаторыя запазычаныя карані слоў і частка самой лексікі. А па-другое, вучыць мову немагчыма ў адрыве ад традыцый народнай культуры, у прыватнасці, і культуры ўвогуле. Нездарма і тэмы падбіраем адпаведныя: “Святочныя традыцыі беларусаў”, “Традыцыйная беларуская кухня”.

Меркаванне эксперта

І за межы нашай краіны

Павел МІХАЙЛАЎ, кандыдат філалагічных навук, дацэнт БДПУ імя Максіма Танка:

— Гэтыя ўрокі прыцягваюць увагу найперш тым, што ідуць на вялікую аўдыторыю, у тым ліку — і за межы нашай краіны, а праз чытанні перакладаў класікі — прыносяць вядомасць нам за мяжой. А калі яны выкананы яшчэ і ў зямельнай форме, то іх карысць будзе большай, чым нават праца ва ўніверсітэцкай аўдыторыі. Методыка выкладання беларускай мовы як замежнай — традыцыйная, аднак ужо ў самой форме радыёэфіру ўласціва своеасабліва арганізацыя.

аматар, акрамя дасланага так звананага рапарта, яшчэ і прывітаў нас па-беларуску. Чым не ўплыў згаданых урокаў? Ёсць прыхільнікі як самой хвалі, так і ўласна аўдыёзаняткаў і ў Англіі, Швецыі. А з апошняй краіны два тамтэйшыя нашы прыхільнікі Ульмар Цвік і Бернт Ларсэн нават прыязджалі ў госці да нас. Карацей, пошта (і нават візіты) з усяго свету сведчаць: справа гэта — патрэбная.

Пачалі мы вывучаць беларускую з англамоўнымі слухачамі, ды адразу хачу падкрэсліць: слухаюць нас па ўсёй Еўропе на кароткіх і сярэдніх хвалях, а бліжэйшыя суседзі на захадзе, як, дарэчы, і жыхары нашых Брэста, Гродна, Свіслачы, Браслава, Мядзела, у FM-дыяпазоне. Акрамя англійскай вяртаем і на іншых замежных мовах: нямецкай, польскай, рускай. У тым жа Інтэрнеце маем 10 гадзін эфіру.

І дзякуючы Таццяне Сівец, якая, дарэчы, і вядзе англамоўныя ўрокі, Вячаславу Лакцюшыну, Дзмітрыю Занеўскаму ды іншым супрацоўнікам станцыі, многія з якіх, дарэчы, скончылі Мінскі дзяржаўны лінгвістычны ўніверсітэт як перакладчыкі, беларускае слова загучала на іншых еўрапейскіх мовах. І перакладаў тых — не адзін дзесятак набярэцца. “І, зноў жа, яны перакладаюць класіку, якая так запатрабавана слухачамі, — дадае Навум Якаўлевіч і працягвае: — Тое ж датычыць і перакладаў з рускай мовы, а яны, заўважце, ці не самыя складаныя: паспрабуй знайсці тую аналогію да рускага слова, што будзе ўласцівай менавіта нам, а не стане проста калыкай з арыгінала”.

Іншая справа, як знайсці выканаўцу для літаратурнага твора, каб ён гучаў сапраўды як шэдэўр, якім мы ганарымся і хочам прадэманстраваць тое свету. У якасці прыкладу дырэктар радыёстанцыі пры-

водзіць польскамоўны эфір: “Нашы “галасы” Алег Вінярскі і Маргарыта Захарыя з чытаннем той жа Коласавай “Новай зямлі” ў перакладзе Чэслава Сеньюха справіліся сапраўды выдатна”.

Гатовая методыка

Натуральна, пры гутарцы аб моўных уроках не мог абмінуць і такі аспект, як іх метадычная і метадалагічная дакладнасць з пункту погляду лінгвістычнай навукі. Ці ацэнены іх змест навукоўцамі?

— Канешне, свае распрацоўкі мы прадстаўлялі на навуковых канферэнцыях, — кажа Навум Гальпяровіч. — Скажам, у БДПУ імя Максіма Танка Таццяне Сівец і ўвогуле параілі выдаць урокі беларускай мовы для англамоўнай аўдыторыі асобна. Маўляў, тут ёсць свая гатовая методыка, адметная форма падачы матэрыялу. А выданне гэтае дало б спасылкі і на цэлы спектр падручнікаў як па вывучэнні беларускай, так і па засваенні замежнай мовы. Такая вось узаемная карысць.

Ёсць і яшчэ адзін штырх да моўнага радыёпартрэта. Апошнім часам у СМІ зноў стала актуальнай тэма культуры мовы на Беларускім радыё. Уздымала яе і “К” (гл. № 30 за 2009 г.). Тым больш надзённая яна, калі гаворка ідзе пра адукацыйную функцыю радыёэфіру.

— Але ж Беларускае радыё заўжды вылучалася ўзорным вымаўленнем і наогул культурай беларускай мовы. Працягваецца гэтая традыцыя і зараз, — лічыць кіраўнік радыёстанцыі “Беларусь”. — Што да нашага канала, дык вядучыя праслухоўваліся дырэктарам Інстытута мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы, доктарам філалагічных навук, акадэмікам Аляксандрам Лукашанцам і загадчыкам кафедры стылістыкі і літаратурнага рэдагавання Інстытута журналістыкі БДУ, прафесарам Віктарам Іўчанкавым, якія далі ім свае парады. Увогуле, на маю думку, да пытання чысціні мовы не варта падыходзіць выключна з пазіцыі пурыстычных, паколькі яна — з’ява сацыяльная і падпадае пад уздзеянне мноства знешніх фактараў. Калі ж малады журналіст у эфіры дапусціў якую-небудзь памылку, дык яго варта тактоўна паправіць, каб паспрыць далейшаму самаўдасканаленню яго ў прафесіі.

Дык што ж давалася пачуць у адным са спампаваных урокаў беларускай мовы для англамоўных слухачоў радыёстанцыі “Беларусь”? Так, было і знаёмае па аўдыёкурсах паўтарэнне слоў па тэме “транспарт”, але гучала наша музыка, прычым адна кампазіцыя была не падобнай на другую, а таксама ўпісаныя ў беларускі кантэкст дыялогі і сказы. Ды і, мусіць, ні ў адной з методык не пачуеш такі сапраўды арыгінальны сказ: “Калі ласка, translate the following dialog into Belarusian!” Ці не так?

Занатаваў Сяргей ТРАФІЛАЎ
На здымку: Таццяна Сівец, Паліна Чарнуха і Навум Гальпяровіч.
Фота Юрыя ІВАНОВА

Люстэрка для Барбары

Вобраз Барбары Радзівіламантычны і акружаны містычным арэалам. Немалую ролю ў гэтым сыгралі легенды аб прывідзе Чорнай Панны, што блукае на чынамі па Нясвіжскім парку, нягледзячы нават на тое, што пры жыцці яна ніколі не была менавіта ў гэтым родавым гняздзе. Зрэшты, ідэя вяртання яе на зямлю з іншага свету мае пад сабой і дакументальную глебу: пасля смерці каралевы Барбары, каб суцешыць прыгнечанага горама караля Жыгімонта II Аўгуста, у Варшаву быў запрошаны знакаміты чарнакніжнік пан Твардоўскі. Пры дапамозе свайго "чароўнага" люстра алхімік зладзіў спірытычны сеанс з дэманстрацыяй прывіда памерлай. Акурат гэты факт і паслужыў імпульсам да ўзнікнення п'есы "Магічнае люстэрка пана Твардоўскага" драматурга Сяргея Кавалёва і аднайменнага спектакля рэжысёра Алега Жугжы ў Гродзенскім абласным тэатры лялек.

Самыя разнастайныя варыяцыі "фаустаўскай тэмы" неаднаразова інтэрпрэталіся ў літаратурных і сцэнічных творах. На глебе прататыпа з'яўляліся мясцовыя нацыянальныя персанажы, у тым ліку на землях былога Вялікага княства Літоўскага шырока распаўсюдзіліся легенды пра чараўніка-некраманта пана Твардоўскага. Ён па такім "фаустаўскім" кантракце атрымаў люстра, якое дае веды і магічную сілу, але чарнакніжнік паспрабаваў ухіліцца ад расплаты і ўдакладніў дамову: д'ябал можа забраць яго душу толькі ў Рыме. Пан Твардоўскі ўсё жыццё пазбягаў гэтага горада, але д'ябал абхітрыў яго і прымусіў расплаціцца па рахунку ў мясцовай прыдарожнай карчме "Рым". Дарэчы, нядаўна даследчыкі насамрэч знайшлі старажытнае люстра, што належала Твардоўскаму. Навукоўцы выявілі на яго гладкай паверхні ўтоеныя выгравіраваныя малюнкi, якія, калі на іх пад пэўнымі вугламі падалі промні святла, маглі "ажываць" на воблаках пары.

У гродзенскім спектаклі пан Твардоўскі — сапраўдны чараўнік, але скарыстоўвае ён гэта ў выключна рэдкіх, спецыяльных, выпадках. У іншы ж час — праяўляе простую чалавечую мудрасць і нават хітрасць, каб за маскай шарлатана хаваць ад нядобрых вачэй сваю дасведчанасць у палітычных падкопах і людскіх слабiнах. У прыватнасці, абураецца відавочнай нацягнутасцю агульнавядомай версіі, быццам бы браты Радзівiлы прымусiлі Жыгімонта Аўгуста ўзяць шлюб з iх сястрой: гэта немагчыма, калі будучы кароль сам таго не жадае. Значыць, адзінай матывацыяй было ягонае каханне да Барбары. На просьбу апошняй Твардоўскі паказвае яе будучыню ў сваім магічным люстэрку, і тая апынаецца перад выбарам: змяніць лёс ці застацца вернай свайму каханню? Барбара можа

пазбегнуць трагедыі ранняй смерці, але — застаўшыся палюбоўніцай Жыгімонта і не прэтэндуючы на царкоўнае вянчанне. Тады яны змогуць разам да жыць да старасці, але — толькі ў змяным жыцці, у іншым жа свеце iхняй душы навекі застануцца паасобку...

Персанажы Барбары (Аляксандра Літвінiнак), яе сястры і суперніцы Ганны (Наталля Будрык), Жыгімонта (Віталь Лявонаў) і Судзі (Васіль Прабадзяк) зачароўваюць шыкоўнай прыгажосцю рэнесансных строяў і iх эфектнымі зменамі. Так што глядачам здаецца, быццам колькасць лялек на сцэне значна большая за сапраўдную. I, нягледзячы на свой невялікі памер, яны не губляюцца ў прасторы сцэны. Да таго ж, спалучэнне адпаведных чалавечаму росту прадметаў і "камерных" паўметравых персанажаў стварае нечаканы эфект: лялечная пастаяўка выглядае па-балетнаму манументальнай.

Ключавая для спектакля сцэна прадказання будучыні вырашана пры дапамозе сінтэзу відэа і камп'ютэрнай графікі (мастак — Ларыса Мікіна-Прабадзяк). За люстэракам успыхваюць свечкі, а ў iм самiм узнікае партрэт каралевы ў царскіх строях. Але праз хвіліну твар і рукі знікаюць, а на іх месцы застаюцца чорныя дзіркі, у выніку чаго сам партрэт ператвараецца ў пустую аправу iконы Маці Божай Вастрабрамскай (лічыцца, што пасля смерці Барбары па загадзе Жыгімонта гэты абраз быў перамаляваны і атрымаў яе рысы).

...Прадказанне здзейснілася, але магічнае люстра ў пацяменелай драўлянай раме з разб'янымі вэнзелямі здольнае дэманстраваць не толькі будучае, але і карціны iншага свету. I там, па той бок люстэракавай роўнядзі, Барбара і Жыгімонт сустрэліся, каб ужо ніколі не расставацца...

Надзея ЯКАЎЛЕВА

Кожны, хто актыўна існуе ў камп'ютэрнай прасторы, ведае, што "Firewall" (у даслоўным перакладзе з англійскай мовы — "сцяна, якая раздзяляе сумежныя пабудовы, засцерагаючы іх ад пажару") — гэта праграма, прызначаная спыняць несанкцыянаваны доступ: хакерскія атакі, атрыманне нежаданай інфармацыі, даных, што ўтрымліваюць пагрозу для камп'ютэра. Рэспубліканскі тэатр юнага глядача акурат так "ахрысціў" свой новы праект. Доўгатэрміновы тэатральны форум, які з'яўляецца адкрытым сацыяльным праектам, закліканы сродкамі творчых і сацыяльна-педагагічных рэсурсаў тэатра даць адказ на самыя зладзённыя пытанні з жыцця сучаснай моладзі.

Маладзёжны firewall

Праект уяўляе сабой цыкл тэатралізаваных мерапрыемстваў, сярод якіх аднаактовы спектакль, прысвечаны той ці iншай актуальнай маладзёжнай праблеме, з наступным інтэрактыўным абмеркаваннем убачанага з глядачамі. У яго аснову пакладзеныя вострасацыяльныя п'есы беларускіх драматургаў, большасць якіх належыць да маладзёжнай узроставай катэгорыі. Iх пастаноўкі ажыццяўляюць маладыя акцёры і рэжысёры, а галоўнай мэтавай аўдыторыяй праекта з'яўляюцца падлеткі і моладзь. Як зазначыла галоўны рэжысёр ТЮГа Наталля Башава ў гутарцы з карэспандэнтам "К", сёння маладое пакаленне ў многіх жыццёва важных і сацыяльна небяспечных для іх узросту пытаннях аказваецца папросту недасведчаным. I тэатр бярэ на сябе функцыю не дарадцы, а своеасаблівага "каталізатара", які падштурхне іх да размовы на хвалюючыя пытанні, абмеркавання іх у маладзёжнай аўдыторыі з прыцягненнем да дыскусіі студэнтаў — будучых псіхолагаў і сацыяльных педагогаў, чым непасрэдным заняткам неўзабаве стане праца з прадстаўнікамі праблемнага ўзросту і так званымі "цяжкімі" падлеткамі.

Першай ластаўкай праекта стаў спектакль "Бліндаж" па п'есе Алены Паповай, пастаўлены тэатрам да 65-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Шчыра кажучы, размова пасля прагляду магла б сыйсці на пачуццё гонару і замілаванне подзвігам народа ў Вялікую Айчынную, але — рушыла далей, у больш глыбокае рэчышча. Маладыя людзі, што засталіся ў зале пасля паказу, шчыра дзяліліся сваімі думкамі і разважаннямі, але не столькі пра подзвіг дзядоў, колькі пра ўласнае адчуванне сябе ў нашым часе, пра тое, чым светапогляд і сістэма каштоўнасцей сённяшніх маладых людзей адрозніваюцца ад тых 20-гадовых хлопцаў, што ішлі на вайну, не задумваючыся аб наступствах і не пралічваючы ўсе магчымыя рызыкі. I тая сентыментальная атмасфера адзінства, якая склалася ў зале пасля спектакля, і адчуванне магчымасці адкрыта і шчыра размаўляць на любыя тэмы — бадай, галоўнае, да чаго імкнецца тэатр. Бо, як вядома, стандартныя прафілактычныя гутаркі далёка не заўсёды прыносяць жаданы эфект. У адрозненне ад жывой далучанасці маладых людзей да эмацыянальных перажыванняў, якія і дае глядачам тэатральнае мастацтва.

Т.К.

Фота Аляксандра ДЗМІТРЫЕВА

Сцэна са спектакля "Бліндаж".

Сярод работ, якія сталі знакавымі для яе акцёрскага "партрэта", можна назваць Афелію ў "Трагічнай аповесці пра Гамлета, прынца Дацкага" В. Шэкспіра, Аню ў "Вішнёвым садзе" А.Чэхава, Наташу ў "На дне" і Верачку ў "Букееве і кампаніі" М.Горкага з роляў класічнага рэпертуару, Тэрэзу ў "Дзікунцы" Ж.Ануя, Вагіці ў "Прасцячках з нечаканых астравоў" Б.Шоу, Клеопатру Максімаўну ў "Тэрмінова патрабуецца... самазабойца" М.Эрдмана, Зойку ў "Гняздзе глушца" В.Розава, Насцю ў "Улюбёных лёсу" і Люсю ў "Сняданку на траве" А.Паповай, Еву ў "Сунічнай паляне" І.Бергмана. У кіно гэта работы ў стужках "Забіць ліцэдзья", "Бальная сукенка", "Дунечка" і шэраг iншых.

Гераніні, створаныя Тацянай Баўкалавай, заўсёды пазначаны надзвычайнай, прамяністай жаночасцю, і пры гэтым амаль заўсёды маюць моцны ўнутраны стрыжань, які робіць іх глыбокімі і па-сапраўднаму цікавымі глядачу,

"Тэрмінова патрабуецца" ... Жана Д'Арк

З снежня свой 50-гадовы юбілей адзначыла Тацяна Баўкалава — адна з вядучых актрыс Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Максіма Горкага. Выпускніца Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута, яна ўсё сваё жыццё прысвяціла сцэне Рускага тэатра, у якім працуе з 1980 года. Яшчэ ў сваіх дыпломных работах, сярод якіх асабліва выдзялялася роля Жаны ў "Жаўранку" Ж.Ануя, Тацяна Баўкалава раскрыла дзівосны лірыка-драматычны талент, якім яна не перастае радаваць глядачоў і сёння.

блізкімі, пазнавальнымі на ўзроўні роднасці душ. Пры гэтым актрыса цалкам пазбаўляе сваіх персанажаў сентыментальнага "налёту", ставячы на першае месца арганічнае пульсаванне кожнай хвіліны іх сцэнічнага жыцця.

Свой дзень нараджэння актрыса сустрэла па-тэатральнаму — у ролі Люскі ў спектаклі "Бег" М.Булгакава, якую можна было б назваць жаночай "супрацьвагай" усёй той моцна выбудаванай "мужчынскай філасофіі", якая на працягу спектакля дэманструе нам свой трагічны крах. Яна спалучае ў сабе і "баявую сяброўку", і прагматычна настроеную жанчыну, але, разам з тым, у глыбіні душы яна проста не здатная ператварыцца ў "мужападобную істоту" і ўсё роўна верыць у тое, што мужчына — вобраз рамантычны, ды толькі ўзнёслы строй думак, учынкаў здольны абудзіць і ў ёй Жанчыну з вялікай літары.

Фота Віктара ЗАЙКОЎСКАГА

На здымку: Тацяна Баўкалава ў ролі Люскі ў спектаклі "Бег".

Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Рэспублікі Беларусь стаіць на парозе... навагоддзя. І справа не толькі ў хуткім календарным надыходзе 2010-га, але і ў навагодніх прэм'ерах і прэзентацыях у тэатры. Гала-канцэрт Беларускай оперы, што адбыўся тыдзень таму, стаўся гэткай "перадсустрачай" Новага года — своеасаблівым "анонсам" навагодняй праграмы "Геніяльныя мелодыі на АНТ" і "пастьфактумам" яе здымак. Бо ў ім прынялі ўдзел некаторыя з тых запрошаных тэлеканалам зорак, якіх мы ўбачым на экранах у навагоднюю ноч.

Сяргей Франкоўскі.

Гэтка ж суквецце рускіх барытонавых партый разгарнуў Ю.Нячаеў: палкага, чуйнага рыцара Рабэрта ("Іаланта" П.Чайкоўскага), моцнага духам і шчырага сэрцам князя Ігара, царскага апырчніка Грыгорыя Гразнова з яго мяцежнай, нечакана для сябе самога ўтрапёнай душой.

Гэтакі "барытонавы націск" лепшага сусветнага рэпертуару "разбавіў" адзіны на ўвесь канцэрт тэнор — наш папраўдзе "адзіны і непаўторны" Сяргей Франкоўскі. Пасягнуўшы на італьянскую

гэта маладая салістка спявае ўсё лепей ды лепей, скарае адну міжнародную вяршыню за другой. А нядаўна, нагадаем, яна была прынятая стажорам у Вялікі тэатр Расіі.

Фіналам канцэрта невыпадкава стала вялізная сцэна з другой дзеі "Аіды". Тут сабраліся разам хор, аркестр (нават два аркестры, бо быў задзейнічаны яшчэ сцэнічны духавы склад) і ажно пяцёра салістаў. Усёй гэтай сімфанізаванай дзеяй умела кіраваў дырыжор Вячаслаў Воліч. Дый у самім канцэрте ні хор ні, асабліва, аркестр не былі пакрыўджаны. Хор сакавіта гучаў у трох нумарах. Аркестр жа, знаходзячыся не ў яме, а на сцэне, не толькі суправаджаў салістаў, але і выконваў тры сольныя кампазіцыі, прычым разнажанравыя: оперную ўверцюру, балетны фрагмент і разгорнутую канцэртную п'есу. Шкада толькі, што сярод еўрапейскай і рускай класі-

кі не знайшлося месца хаця б аднаму беларускаму нумару — тым больш, што ў рэпертуары аркестра і ўласна В.Воліча, апантананага папулярызатара нацыянальнай спадчыны, іх хапае.

Такія "сумесныя спевы" нашых зорак з замежнікамі, прычым на роўных, даўно не навіна. Пад час нядаўніх гастролёў у Галандыю нашаму "Трубадуру" апладзіравалі 20 хвілін стоячы.

Яшчэ адной перадавагодняй "прэм'ерай" тэатра стала адкрыццё новага сайта. Яго з'яўленне было выклікана, найперш, аб'яднаннем опернай і балетнай труп, у кожнай з якіх раней быў свой уласны сайт. Але новы сайт — не толькі сума двух складнікаў і звязаная з ёй "перамена месцаў". Галоўнай навінкай стала на-яўнасць відэафрагментаў і, шырэй, насычанасць відэараду. З цягам часу з дапамогай сайта можна будзе забра-

Аксана Волкава і Юрый Нячаеў.

ніраваць білеты: самому абраць вольныя месцы ў адпаведнасці з коштам і пакінуць для сувязі свае каардынаты — нумар тэлефона ці, лепей, электронны адрас. Выкупіць іх трэба будзе ў адзначаны па дамоўленасці час. Не выходзячы з дому, можна будзе апынуцца і за кулісамі: гэты раз-дзел сайта запіўніцца, пераважна, фотаздымкамі. Плануецца на сайце і так званы "службовы ўваход": з яго артысты змогуць даведвацца пра расклад рэпетыцый.

— Займаючыся падрыхтоўкай новага сайта, — расказала мастак рэкламна-інфармацыйнага аддзела тэатра Наталля Баграцова, — мы праводзілі маніторынг, намагаліся ўлічыць самыя розныя пажаданні. Зараз у сайта вельмі высокі рэйтынг, але, вядома, праца будзе працягвацца: нам ёсць што ўдасканальваць і пашыраць.

Ну, а ў навагоднюю ноч... Крыху прыадкроем заслонку таямніцы. Уявіце: вядучыя з жахам даведваюцца, што эстрадныя артысты на канцэрт у нашым адноўленым тэатры не патрапяць. Маўляў, адзін замкнёны ў ліфце, другі знаходзіцца ў гіпсе, у трэцяга скралі сцэнічныя строі. Затое ў зале і закулісі там-сям мільгаюць оперныя прымадонны лепшых тэатраў свету, спевакі-прэм'еры замежных мюзіклаў. Можна, дапамогуць "закрыць дзірачку" ў канцэрте? Да гэткага "фэнтэзі" дададуцца і папраўдзе "фантастычныя" ансамблі: адразу чатыры Русалачкі, тры Містры Іксы, два Квазімоды...

Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

На парозе... навагоддзя

Міжнароднае свята і трое містэраў Ікс

Італьянец Паала Гаванэлі, які выступае ў Метраполітэн, Кавэнт Гардэне, Баварскай оперы ў Мюнхене, і саліст Вялікага тэатра Расіі Юрый Нячаеў паўсталі ў гала-канцэрте 28 лістапада ў некалькіх партыях і нават амплуа. Звярнуўшыся да італьянскай класікі, П.Гаванэлі ўва-сабляў надзвычай напорыстага, безапеяльчанага Фігара ("Севільскі цырульнік" Дж.Расіні), каварнага Скарпіа, шалёнага ад жарсці да Тоскі (Дж.Пучыні), прынцыповага да няўмольнасці Рэната ("Баль-маскарад" Дж.Вердзі), не-скаронага Аманасра — цара Эфіопіі ды бацьку Аіды (Дж.Вердзі). Большасць гэтых партый — драматычныя, што таксама раскрывае індывідуальнасць спевака: ён сярод тых рэдкіх вакалістаў, якія выканалі ўсе вядучыя барытонавыя партыі ў операх Вердзі. І ў сваіх трактоўках даходзіць ажно да крыку на кульмінацыях.

янскай вяршыні (Манрыка ў "Трубадуру" і Радамэс у "Аідзе"), ён скарыў такім "тэмпераментным" голасам, здольным працяць любую аркестравую моц, што падалося: без шпагі тут не абышлося. На самай справе, яна быццам бліскала ў паветры, калі ён пераможна ўскідаў руку.

А якія ў нас жаночыя галасы! Але-на Шведава ўразіла каларатурай у адным са сваіх каронных нумароў — кавачіне Разіны з "Севільскага цырульніка" Дж.Расіні. Такім жа каронным стаўся вердзіеўскі рэпертуар для Ніны Шарубінай — непераўздызнай Аме-ліі ў "Балі-маскарадзе", Аіды ў аднайменнай оперы Дж.Вердзі. А ў голасе Аксаны Волкавай (Далілы з "Самсона і Далілы" К.Сэн-Санса, Любашы з "Царскай нявесты" М.Рымскага-Корсакава) чулася такая асалода і пачуццёвасць, што ажно дух захоплівала.

Паала Гаванэлі і Ніна Шарубіна.

Фігара і рэтра-хіт

Іранічны інтэлігент "не перажывае"!

Лаўрэат міжнародных конкурсаў Ігар Задарожны працуе салістам Беларускай дзяржаўнай філармоніі пяць гадоў. Яго нядаўні "Восеньскі карнавал" на Вялікай сцэне роднай установы стаў не першым сольным вечарам маладога спевака, але ў ім артыст ледзь не ўпершыню сабраў разам усе свае творчыя спецыяльнасці і захапленні, прадэманстраваўшы вакал (ад старадаўняга раманса да оперы, песенных хітоў і лёгкага джаза), ігру на духавых (а мог бы яшчэ і на баяне, па класе якога скончыў Брэсцкі музычны каледж імя Р.Шырмы), танец і нават "фокусы", калі чырвоная хустачка быццам "ператваралася" ў кіёчак, а з кішэні даставаўся букет.

жываць", не "пражываць" яго, "паміраючы" разам з героём, а проста дарыць слухачам са шчырай, ласкавай усмешкай.

Чым не казачны прынец на рэтра-манер? Дарэчы, роляў прынцаў Ігар выконваў багата — штогод у навагодніх пастаноўках, у музычных операх-казках, ажыццёўленых Філармоніяй для дзяцей і юнацтва Белдзяржфілармоніі.

Свае творчыя "адмеціны" ён паспеў паставіць ва ўсіх жанрах — чым не гэтка Фігара? Невыпадкава кавачіна гэтага героя з адна-

йменнай оперы Дж.Расіні ператварылася ў "спаборніцтва" спевакоў — І.Задарожнага і яго выкладчыка ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, саліста нашага Вялікага тэатра Міхаіла Жылюка. Перамом — М.Жылюк: ягоны Фігара глядзеў сапраўдным тэатральным "зубром", надзеленым надзвычай высокім эмацыйным напалам; Фігара ж І.Задарожнага — усюдынісам, абяляльным юнаком, прыемны барытон якога з хвалючым вібрата звяртаўся не да ўсёй залы адразу, а да кожнага слухача паасобку.

Дзякуючы гэтаму канцэрту ў філармоніі з'явіўся яшчэ адзін інструментальны калектыў. Бо спеваку і яго калегам-гасцям акампаіравалі не толькі Ансамбль салістаў пад кіраўніцтвам Ігара Іванова, бэк-вакал "Дыямант" і падтанцоўкі, але і ансамбль "Рэтра-хіт", дзе за раялем — кампазітар Валянціна Сярых, а з саксафонам — усё той жа Ігар Задарожны. Можна, наступным этапам стане яшчэ і дырыжорская палачка? Бо чароўныя палачкі ў казках з яго удзелам ужо былі.

На здымку:
Ігар Задарожны

Выпуск новай серыі "Сучасныя беларускія кампазітары" распачаты ў выдавецтве "Вышэйшая школа". Творчасць заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, двойчы лаўрэата Дзяржаўнай прэміі краіны Андрэя Мдзівані, якой прысвечана першая кніжка, выкладзена не толькі ў літарах, але і ў... агучаных выказваннях і, галоўнае, нотах: на "прышпіленым" да вокладкі кампакт-дыску сабраны аўдыё- і відэафрагменты яго найбольш значных твораў, у тым ліку тэатральных і сімфанічных.

...І агучаныя ноты

Падобнае выданне можа лічыцца шматфункцыянальным. Бо яно спалучае ў сабе рысы даведніка, манаграфіі і вучэбна-метадычнага дапаможніка з электронным дадаткам. Сапраўды, у кніжцы, што займае ўсяго 30 старонак, ёсць не толькі гэтка "сціслая энцыклапедыя" кампазітарскай асобы, дзе ёміста выкладзена біяграфія творцы, ахарактарызаваны асноўныя жанры, у якіх ён працуе. У ёй змешчаны таксама два даведнікі: твораў кампазітара, а яшчэ найбольш выбітных іх выканаўцаў. Грунтоўная прадмова аўтара кнігі — кандыдата мастацтвазнаўства Таццяны Мдзівані — акрэслівае і далейшыя задачы задуманай серыі.

Узгадаем, што калісьці ў Беларусі выходзіла серыя "Нашы кампазітары", выдаваліся і сціплыя буклеты з партрэтамі і асноўнымі творамі кампазітараў. У часы перабудовы гэта лінія была спынена. І адраджэнне тых традыцый на новым узроўні, з выкарыстаннем камп'ютэрных сродкаў, будзе садзейнічаць далейшай папулярызацыі нацыянальнай культуры.

Адно толькі: якасць выявы на кампактах павінна быць куды вышэйшай, дый музычныя фрагменты — больш працяглымі. Бо інакш відэапрэзентацыя кампазітарскай творчасці можа ператварыцца ў непрыемную "гульню": адгадай з трох нот і трох пікселяў.

Паўнютка залы, мора кветак, што выносіліся на сцэну літаральна пасля кожнага нумара, сведчылі пра папулярнасць артыста і любоў да яго публікі. Ды і рэпертуар быў абраны — спрэс хітовы. А сваім выкананнем Ігар Задарожны даказаў, што можа "выступіць у ролі" Эдуарда Хіля, класіці годную канкурэнцыю Мікалаю Гнацюку: песні з іх рэпертуару гучалі "ва ўнісон" са стыльвай палітрай эпохі і, адначасова, вельмі "па-задарожнаўску". Артыст знайшоў свой імідж — крыху іранічнага інтэлігента, які здольны адасобіцца ад музычнага матэрыялу і не "пера-

Пастаноўка ў Маскоўскім камерным тэатры Б.Пакроўскага чэхаўскіх опер С.Картэса — “Юбілей” і “Мядзведзь” — аказалася “прымеркаванай”, калі можна так сказаць, адразу да двух юбіляў пачатку наступнага года: у студзені споўніцца 150 гадоў з дня нараджэння А.Чэхава, у лютым С.Картэс адсвяткуе свае 75. Такое “знітанне” не толькі творчасці, але і знамянальных дат пісьменніка і кампазітара здаецца лёсавызначальным. Абодвух іх праўдзе звязвае вялікая любоў да людзей, якая, тым не менш, прывяла да розных і адначасова такіх блізкіх прафесій: калі доктар лечыць цела, дык творца (і асабліва кампазітара) — душу.

прачытана вельмі празнаму, што і складае асноўную інтрыгу яго п’ес. Мабыць, менавіта гэты рысы кампазітар шукаў і ў чэхаўскіх “жартах у адной дзеі”, напісаных у 1888 годзе (“Мядзведзь”) і 1891-м (“Юбілей”), раней за “Чайку” (1895), “Трох сяцёр” (1900), “Вішнёвы сад” (1903). Рэжысёр жа, наадварот, разгледзеў оперы (а дакладней, самі сюжэты) скрозь прызму светабачання Антоны Чэхантэ. Вось і атрымалася ў музыцы — псіхалагічныя тонкасці, дзе кожная не толькі нота, а нават паўза мае

Тэатр паказу ці суперажывання?

Вобраз доктара, нават знешне падобнага на самога Чэхава, яднае два асобныя спектаклі ў адзін. Прапанаваныя глядачу гісторыі становяцца быццам “прыкладамі з практыкі”: у “Юбілей” ўрача выклікаюць да бухгалтара Хірына, які ў выніку перыпетыя губляе розум, у “Мядзведзі” доктар сыходзіць ад удавы Паповай, якая, страціўшы сем месяцаў таму мужа, гатова пахаваць сябе разам з ім. Да таго ж, спектаклі яднаюцца знакамітай фразай Чэхава: “У чалавеку павінна быць усё прыгожа...”, распачатай у “Юбілей” і дасказанай у “Мядзведзі”. Але гэтая знешняя, так бы мовіць, сцэнічная нагода, прыдуманая рэжысёрам Ігарам Мяркулавым, падтрымкі ў музыцы не знаходзіць. Яно і зразумела: абодва творы задумваліся кампазітарам асобна, ды яшчэ і ствараліся ў розныя гады.

“Юбілей” узнік па заказе опернага фестывалю ў Швейцарыі, дзе і адбылася яго прэм’ера — у выкананні артыстаў Вялікага тэатра Беларусі. Потым спектакль некалькі разоў паказваўся на роднай сцэне, яшчэ да рамонту будынка. “Мядзведзь” жа прайшоў у нас пакуль усяго аднойчы — на сцэне сталічнай філармоніі, практычна без дэкарацый, але з цудоўнай рэжысурай Галіны Галкоўскай і, галоўнае, выдатным музычным працтаннем дырыжора Аляксандра Ансімава, які з’яўдаў Дзяржаўны акадэмічны сімфанічны аркестр Рэспублікі Беларусь з нашымі опернымі салістамі.

Параўнанне гэтых спектакляў са з’яўданым маскоўскім, убачаным у DVD-версіі, выклікае яшчэ большую павагу да нашых артыстаў і пастаноўчыкаў, прызнанне іх папраўдзе еўрапейскага ўзроўню. Гэта ні ў якім разе не значыць, што маскоўская пастаноўка горшая, не! Яна прыныцтва іншая — ужо па жанравай афарбоўцы гэтых опер.

У Чэхава ўсё пабудавана на паўтонах і няўлоўных эмацыйных адценнях. Маўчанне яго герояў часта значыць больш, чым словы. Дый кожная фраза можа быць

свой эмацыйны і драматургічны сэнс, што і падкрэслівалася ў беларускіх пастаноўках. У маскоўскім жа спектаклі акцэнт быў зроблены на відовішчнасці, знешніх эфектах, антуражы: па сцэне і зале разгульваюць наведвальнікі, сяляне, прыгажуні, што ствараюць гэтакі “ажыўляж”. Удалай рэжысёрскай знаходкай стаў ажыўшы партрэт мужа (“Мядзведзь”), які не без гумару “сочыць за падзеямі”. У нас жа, пры ўсёй “пампезнасці” вялікай сцэны, адасобленай ад глядача куды больш, чым камерная, ажывалі і жылі пачуцці, блізкія кожнаму. Замест фарса ды “камедыі сітуацый”, прапанаваных масквічамі, узніклі дзве лірыка-жартоўна-драматычна-філасофскія прыпавесці: пра чалавечы непараўменне, дзе кожны чуе толькі сам сябе (“Юбілей”), і пра каханне, што яго пераадоўвае (“Мядзведзь”).

Сучаснай музыцы С.Картэса, у якой прыкметы даўніны пададзены праз рэдкія, але трапныя ўкрапанні кваліфікацыі і стыльовыя

алюзіі, наўрад ці патрабавалася дэталізаванасць інтэр’ераў канца XIX стагоддзя, з любоўю адноўленае мастаком Юліяй Акс. Не пасвала такой музыцы і залішняе найгранасць артыстаў, якія чэхаўскі “тэатр суперажывання” замянялі больш плакатным “тэатрам паказу”: пры ўсёй бліскучасці акцёрскага майстэрства і зладжанасці спеваў, у іх не заставалася той “недасказанасці” перападаў настрою, што заўсёды так важна ў Чэхава. Дый сама музыка штоосьці страціла. У “Юбілей” замест хору ўсё выкарыстаны вакальны квартэт, змянілася аркестроўка і агульная драматургія. “Мядзведзь” ж, пры ўсёй захаванасці аўтарскага тэксту, крыху не хапіла музычна-стыльовых кантрастаў.

Але маскоўская пастаноўка ў чарговы раз падкрэсліла галоўнае. Па-першае, прызнанне нашай творчасці за мяжой. Па-другое, прызнанне яе на радзіме. Бо гэтыя оперы павінны як мага хутчэй з’явіцца і ў афішы нашага тэатра!

5 снежня ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Беларусі адбылася прэм’ера балета “Папялушка” на музыку С.Пракоф’ева, пастаўленая харэографам Юрыем Пузаковым (Расія). А яе “атачэннем” стала прэм’ера аднаактовых опер “Юбілей” і “Мядзведзь” беларускага кампазітара Сяргея Картэса паводле твораў А.Чэхава, што прайшла 4-га і 6-га снежня ў Маскоўскім дзяржаўным акадэмічным камерным музычным тэатры імя Б.А. Пакроўскага (дарэчы, Б.Пакроўскі ў свой час шчыльна супрацоўнічаў з нашым тэатрам). І хаця такі збег “сумесных праектаў” аказаўся выпадковым, ён як найлепей сімвалізаваў завяршэнне Года культуры Расійскай Федэрацыі ў Рэспубліцы Беларусь і — надыход Года культуры нашай краіны ў Расіі.

Ці ведаеце вы казку: “Жылі-былі... папяловыя чалавечкі”? А вось казку пра Папялушку ведаюць усе. І варыяцый на яе так многа, што, мабыць, калісьці пад чарговы бой гадзінніка “папялушка-папялястыя” прынцэсы авалодаюць усім светам. Бо дзявочымі марамі яны ўжо кіруюць, падштурхоўваючы да формулы: ПРЫНЦ дзеля ПРЫНЦЫПУ. Якім жа стала цяперашняе балетнае працтанне — на музыку С.Пракоф’ева?

танца (у ранейшай пастаноўцы яны былі феямі пораў года) “надзяляюць Папялушку талентам балерыны”. У выніку —

не толькі каханне, але і лаўрэацкае званне: “Кароль у захопленым парыве асабіста ўручае пераможцы “Залаты прыз”.

Праўда, сам конкурс — гэткага “хатняга разліву”, бо акрамя Папялушкі і яе сваячак, з сольнымі варыяцыямі на бале больш ніхто не выступае. Але такія “несутыкненні” лібрэта і відовішча — дробязь, якую можна правярціць за хвіліну. Несупадзенні відовішча і музыкі — больш значныя. Ды гэта не той наўмысны дысананс, што стварае новую мастацкую “рэальнасць ірэальнага”. Як наступства — часцяком адсутнасць логікі ў паводзінах герояў, якія пачынаюць нагадваць персанажаў “мыльных опер”. Усю першую дзею Ірына Яромкіна, звы-

нагу: пэўна, каб вылучацца сярод натоўпу. І прадэманструе толькі паклон — у фінале разам з іншымі.

У балете заняты і шмат маладых салістаў, але ўсе іх выходы нагадваюць звычайныя ўрокі. Міжволі ўзгадваеш залатую класіку, дзе што ні варыяцыі — свая разыначка. Неэстэтычнымі аказваюцца падтрымкі ў адажыю Папялушкі і Прынца, заснаваныя на неакласіцы (можа, таму такім сумным, бы пахавальнае шэсце, становіцца і вясселе?). Ну, як тут не ўздыхнуць па чароўных, заўсёды розных паводле лексікі, часам зусім зратыхных, але такіх узнёслых, прыгожых адажыю ў балетах В.Елізар’ева!

Разыначкай “Папялушкі” становіцца... вярблюд у трэцяй дзеі: пошукі зніклай прыгажуні

Вярблюд і web-люд

Геніяльная музыка кампазітара-класіка XX ст. і сёння застаецца настолькі яркай, што здольная закліпаць любое відовішча. Нават калі ў яе ўнеслі нязначныя купюры і перастаноўкі, а сцэнічных музыкантаў, прадугледжаных партытурай, перавялі ў аркестравую яму. Новая “Папялушка” Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь — менавіта пра перамогу музыкі С.Пракоф’ева (дырыжор Віктар Пласкіна) у саборніцтве з іншымі відамі мастацтва “пад час балета”.

Харэограф-пастаноўчык Юры Пузакоў (Расія) заклаў ідэю саборніцтва ў само лібрэта свайго спектакля: “Выхаванкі балетнай студыі — сёстры Злюка і Крыўляка — рыхтуюцца да танцавальнага конкурсу, што будзе праводзіцца на бале ў палацы Караля”. Уладальніцай студыі з’яўляецца Матухна, Папялушка — іх далёкая сваячка, пазбаўленая балетнай адоранасці. Але Фея дабрыні разам з Царыцамі

чайна такая кранальная ў сваёй плячотнасці і безабароннасці, вымушана ўвасабляць нязграбную танцоўшчыцу, якая не тое што рухацца — стаяць прыгожа не можа. А ў музыцы — зусім іншы партрэт Папялушкі! Тое ж — у сцэне балю, дзе сцэнаграфія і строі, быццам “ад Воланда” ці, па меншай меры, “ад Мефістофеля”, які вырашыў завітаць у кабэрэ. І чаго туды так імкнулася чыстая, добрая Папялушка?

Адным з самых яркіх і запамінальных харэаграфічных нумароў становіцца выхад жабракоў: элементы эстраднага танца надаюць яму тую адметнасць, якой так не хапае шматлікім класічным варыяцыям, пастаўленым Ю.Пузаковым. Дый апраўты гэтыя “папяловыя web-чалавечкі” — кожны на свой манер, як і падабае валацугам, а не “масоўцы” каралеўскіх прыдворных. Кароль (выдатны характарны танцоўшчык Яўген Мінін) ездзіць на інвалідным вазку, ганарліва выстаўішы наперад загіпаную

вядуцца па ўсім свеце. Ёсць у балете і аўто, на якім Папялушка надта імкліва (не паспяваеш разгледзець “рарытэт”!) з’язджае на баль. Ёсць і самалёт, што круціць прапелерамі пад каласнікамі (Прынц адпраўляецца на пошукі незнаёмкі). Мала хіба ўласна харэаграфіі: усе больш ці менш запамінальныя лексічныя элементы запазычаны з “Чыпаліна” ў пастаноўцы Генрыха Маёрава. Адзіным папраўдзе “арыгінальным” жэстам, які асабіста я не сустракала пакуль ні ў адным балете, нават у стылі мадэрн, застаецца... фіга (праўда, з балкона яе не відаць, як і многія іншыя дробныя рэчы ў руках герояў). Затое цяперашняя пластычная “уніфікацыя” (пры стыльвай эклектыцы) дапамагае лепей разгледзець сапраўднае акцёрскае дараванне і энергетыку Канстанціна Кузняцова, Юліі Дзятко, Івана Савіных.

Ды ўсё ж, мабыць, невыпадкова балет завяршаецца так званым “адкрытым фіналам”: Папялушка прачынаецца — там, дзе і заснула, стаміўшыся ад працы. Але пасля звыклай сваркі са сваячкамі дастае з-за пазухі гадзіннічак на ланцужку — і на заднім плане з’яўляецца постаць Прынца.

...“Выпусцяць пару” крытыкі, а глядач, замілаўшыся афішай спектакля, што нагадвае рэкламу фірменных гадзіннікаў, — як хадзіць, так і будзе хадзіць. І дзятву з сабой вадзіць!

Фота Ігара КУЗНЯЦОВА

Базіс рэгіёна: вектар міласэрнасці

Дадатковай нагодай распавесці пра людзей з абмежаванымі магчымасцямі з'яўляецца Дзень інвалідаў Рэспублікі Беларусь. А іх у нашай краіне, паводле даных Міністэрства працы і сацыяльнай абароны, на 1 жніўня налічвалася 507 тысяч 810 чалавек, а гэта — больш за 5 працэнтаў ад насельніцтва дзяржавы. У адной толькі Мінскай вобласці пражывае больш за 82 тысячы інвалідаў, што можна супаставіць з агульнай колькасцю жыхароў сярэдняга беларускага горада кшталту Салігорска.

Жыццёвая прастора кагосьці з гэтых людзей абмежавана інвалідным вазком, хтосьці дрэнна або зусім не бачыць ці не чуе, хтосьці жыве ў сваім уяўным свеце... Але кожны, неаспрэчна, мае права ўдзельнічаць нароўні і поруч з іншымі ў культурным жыцці грамадства.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка ў час наведвання 3 снежня прадпрыемства "Святлопрыбор" звярнуўся да праблем людзей з абмежаванымі магчымасцямі. Кіраўнік дзяржавы падкрэсліў, што Беларусь — практычна адзіная сярод краін постсавецкай прасторы, якая змагла захаваць прадпрыемствы і таварыствы для падтрымкі інвалідаў. Аляксандр Лукашэнка лічыць важным, што дзяржаве ўдалося падставіць плячо і дапамагчы інтэграваць людзей з абмежаванымі магчымасцямі ў грамадства.

Якім чынам гэта задача рэалізуецца ў нашай краіне? З якімі перашкодамі сутыкаецца чалавек з абмежаванымі магчымасцямі ў сферы сацыяльна-культурнай рэабілітацыі? І якая роля ў гэтай дзейнасці належыць работніку культуры? Разабрацца ў гэтых, досыць складаных, пытаннях карэспандэнт "К" паспрабаваў на прыкладзе Салігорскага раёна, куды выехаў у камандзіроўку якраз у Дзень інвалідаў Рэспублікі Беларусь.

Спецкурса пакуль няма?

Паводле статыстычных даных Упраўлення па працы, занятасці і сацыяльнай абароне Салігорскага райвыканкама, у рэгіёне налічваецца 5997 інвалідаў, з якіх 348 — ва ўзросце да 18 гадоў. Намеснік старшыні райвыканкама па сацыяльных пытаннях і ідэалогіі Анатоль Казакевіч сярод іншых актуальных клопатаў асобна вылучае падтрымку інвалідаў (у першую чаргу — дзяцей) і ў матэрыяльным, і ў творчым аспектах.

— На гэта спрацавала тры гады таму аб'яднанне гарадскога і раённага аддзелаў культуры. Творчыя калектывы з гарадскіх устаноў пастаянна выязджаюць у вёскі, падшэфныя сельскагаспадарчыя прадпрыемствы з канцэртамі, — адзначае Анатоль Аляксандравіч. — Сярод іх — шмат дабрачынных. Да прыкладу, штогод яны ладзяць у Са-

лігорскім палацы культуры. Дзякуючы такім акцыям міласэрнасці, збіраюцца грошы для дзяцей-інвалідаў, сірот, малазабяспечаных грамадзян...

У размове з намеснікам старшыні райвыканкама высвятляецца і першая, даволі значная праблема, наўпрост звязаная з тэмай артыкула, — кампетэнтнасць работнікаў культуры ў штодзённай працы з інвалідамі. Як вядома, сёння вышэйшыя навучальныя ўстановы галіны практычна не рыхтуюць спецыялістаў па рабоце выключна з асобамі, што маюць фізічныя недахопы.

вельмі мала. Гэтым займаюцца, у асноўным, карэкцыйныя цэнтры раёна, падпарадкаваныя Міністэрству адукацыі.

Клубныя ж работнікі Салігорскага раёна арыентуюцца ў сваёй працы па гэтым накірунку, як правіла, на Дзяржаўную праграму па папярэджанні інваліднасці і рэабілітацыі інвалідаў, а таксама на Комплексную праграму сацыяльнай падтрымкі людзей сталага ўзросту, ветэранаў і асоб, пацярпелых ад наступстваў вайны. У прыватнасці, у раёне працуе 10 клубных фарміраванняў для людзей сталага ўзросту, у якіх бяруць удзел і людзі з абмежаванымі магчымасцямі.

Агульную тэндэнцыю пацвярджае і прыклад Старобіна. Мала моладзі, у тым ліку сярод інвалідаў, удзельнічае ў сацыяльных мерапрыемствах Дома культуры гэтага гарадскога пасёлка. "У асноўным, — зазначае дырэктар ГДК Галіна Аляксандрава, — нашы наведвальнікі — ветэраны і інваліды ва ўзросце. Цягам гэтага года ідзе акцыя "Працягні руку дапамогі", згодна з якой выязджаем з канцэртамі да інвалідаў на дом, у тым ліку ў навакольныя маланаселеныя вёскі. Наш "Вясёлы балаган" у складзе трох-чатырох чалавек віншуе ветэранаў з днём нараджэння, іншымі святамі, ся-

стаўленнях, сюжэтна-гульнявых праграмах. Пастаўлена справа ў Чырвонаслабодскім ГДК, Першамайскім СДК. А супрацоўнікі Крывіцкага СДК наведваюць дзяцей-інвалідаў дома. У Вялічкавіцкім СДК плануецца акцыя для дзяцей з абмежаванымі магчымасцямі "Зайдзі ў іх хату".

Плэннасць працы з такімі дзецьмі добра заўважна ў вёсцы Захэвічы. У дырэктара мясцовага СДК Любоўі Пранчук маецца неблагі досвед у гэтым кірунку. І не выпадкова: яе дачка Надзея — інвалід III групы па зроку. Але Надзя на сёння даволі ўпэўнена адчувае сябе сярод

Абмежаваныя магчымасці, а прапановы?

Пра рэабілітацыю і інтэграцыю інвалідаў на Салігоршчыне

— Таму ў дзейнасці з людзьмі з абмежаванымі магчымасцямі нашы культурасветнікі, найперш, выкарыстоўваюць свой уласны жыццёвы вопыт, — небеспадстаўна даводзіць Анатоль Казакевіч, — і пры гэтым імкнуцца данесці пазітыў да кожнага. І тым не менш, хочацца, каб у вышэйшых і сярэднеспецыяльных установах адукацыі будучыя бібліятэкары, клубнікі вывучалі на высокім метадалагічным узроўні і спецкурсы па арганізацыі творчай працы з інвалідамі, праходзілі адпаведную практыку.

Цяжка не пагадзіцца з такой высновай і перспектывай для працы работнікаў культуры.

"Пандусы — вялікая рэдкасць"

Наступны клопат у сферы сацыяльна-культурнай рэабілітацыі інвалідаў вызначыла галоўны спецыяліст мясцовага аддзела культуры Іна Герасімава: гэта — безбар'ернае асяроддзе ў вясковых установах культуры, а дакладней — яго адсутнасць на сённяшні дзень.

— Тыя ж пандусы ў сельскіх ДК, на жаль, пакуль вялікая рэдкасць, але нават ва ўмовах складанай эканамічнай сітуацыі работа ў гэтым плане вядзецца і практычна ўсе сацыякультурныя будынкі раёна, у тым ліку бібліятэкі, клубы, па-сця капітальнага рамонтна набываюць хаця б мінімальныя ўмовы для прыняцця інвалідаў, — зазначыла Іна Міхайлаўна.

Так, клубы і бібліятэкі — гатовы прыняць людзей з абмежаванымі магчымасцямі і арганізаваць на сваёй базе творчыя калектывы, гурток, клуб, але разлічаны яны пераважна на інвалідаў і ветэранаў вайны і працы. У той жа час, асобных клубна-бібліятэчных праектаў для творчага развіцця дзяцей-інвалідаў

А што ў суседзяў?

Ноу-хаў ў палацы

На стадыі завяршэння распрацоўка праграмы праекта Гомельскага палацава-паркавага ансамбля, разлічанага на рэабілітацыю дзяцей і моладзі з абмежаванымі магчымасцямі "Праз культуру і мастацтва — у жыццё".

Па словах загадчыка аддзела навукова-асветніцкай працы Надзеі Брагінай, перш чым узяцца за працу і ажыццявіць задуму, даводзілася наведваць шэраг сацыяльных цэнтраў, вывучаць індывідуальныя запатрабаванні інвалідаў, неаднаразова праводзіць сустрэчы музейнага калектыву з кваліфікаванымі псіхолагамі.

Такім чынам, ужо падрыхтаваны адмысловыя праграмы для інвалідаў па зроку, дзякуючы чаму можна будзе, напрыклад, дапамагчы разумець і вывучаць скульптуру праз дотыкі.

У музеі плануецца арганізаваць навучальныя заняткі па мастацкай лепцы гліняных цацак, размалёўцы па гліне і дрэве, пляценні з лазы, бяросты і нітак, ткацтве, стварэнні лялек з тканіны. Як падкрэсліла Надзея Брагіна, створаныя сваімі рукамі рэчы прыносяць вялікую радасць такім дзецям і могуць стаць выдатным сувенірам для родных і сяброў.

Надзея Брагіна зазначыла, што эстэтычнае перажыванне, выкліканае шэдэўрамі са збору музея, дапаможа абудзіць цікавасць да вывучэння айчынай літаратуры, гісторыі, міфалогіі і краязнаўства, а ў выніку будзе садзейнічаць інвалідам у сацыяльна-культурнай рэабілітацыі і адаптацыі іх у грамадстве.

І самае галоўнае, для кожнага занятку прадугледжаны як музейны педагог, так і псіхолаг, які цяпер маецца ў штаце музея.

род якіх — і народныя. За месяц бывае і па 20 такіх канцэртаў. З гэтай нагоды ёсць у нас і невялікія камерцыйныя задумы, — дзеліцца сваімі планами Галіна Данілаўна. — Сустрэкаючыся з інвалідамі, адчуваючы іх радасць ад такіх спатканняў, вырашылі рабіць фотаздымкі, альбомы хатніх канцэртаў нашай мабільнай творчай групы і прадаваць іх родным гэтых людзей. Аднак і тут ёсць праблема. Карыстацца паслугамі прыватнага фатографа нявыгадна, а сродкаў на набыццё уласнага лічбавага фотаапарата пакуль не стае".

Папраўдзе, не толькі гэты клопат мусяць хваляваць дырэктара ГДК. Патэнцыйных наведвальнікаў устаноў, і не толькі інвалідаў, можа напалохаць... холад у памяшканнях. Справа ў тым, што цяпло з-за старога абсталявання ледзьледзь даходзіць да паверхі будынка. Таму ў найбліжэйшых планах мясцовага кіраўніцтва — узвядзенне новай кацельні, бо старая не спраўляецца з сённяшнімі аб'ёмамі ацяплення.

Калі падсумоўваць вышэйзгаданае, дык выснова — адзіная. Няма на Салігоршчыне дзяцей, моладзі, у тым ліку — з абмежаванымі магчымасцямі. І знайсці разумны баланс уплыву на кожную з сацыяльных катэгорый — найпершая задача, як падаецца, любой устаноў культуры.

Пра маштабнасць

Тым не менш, пераканаўся, на дзяцей-інвалідаў у раёне ўсё ж не забываюцца. Варта прывесці толькі некалькі прыкладаў. Па даных дырэктара РАМЦ Таццяны Рафальскай, у СДК вёскі Доўгае ёсць гурток дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, дзе займаюцца падлеткі-інваліды. Яны ўдзельнічаюць не толькі ў выстаўках, але і ў тэатралізаваных прад-

равеснікаў. Піша цікавыя вершы, песні, спявае, удзельнічае ва ўсіх мерапрыемствах устаноў культуры і пры гэтым узначальвае мясцовае паштовае аддзяленне. Гэта не адзінаквы выпадак такой працы.

— Каб дапамагчы такім дзецям, — кажа Любоў Сцяпаняўна, — патрэбна падыходзіць да кожнага індывідуальна, выявіць творчы здольнасці, развіваць іх. А бацькам гэтага дзіцяці важна свечасова падумаць пра яго будучыню і звярнуцца да нас... Менавіта спрычыненне да культуры і дае падлетку адчуванне ўласнай патрэбнасці ў грамадстве. Таму СДК з гэтай катэгорыяй дзяцей імкнецца працаваць надзвычай актыўна. Іншая справа, што няма для гэтага адмысловага развіваючага матэрыялу, тых жа аўдыёкніг, да прыкладу.

Недастаткова такіх дапаможнікаў і ў агульнаадукацыйных школах. І ў гэтым сэнсе даводзіцца спадзявацца хіба што на карэкцыйныя цэнтры, якія працуюць у раёне.

Кніга ацяляе

У самім Салігорску, відавочна, больш магчымасцей для развіцця творчых задаткаў інвалідаў малодшай узроставай групы. Маю на ўвазе бібліятэчную сістэму. Звычайна раз у квартал раённая дзіцячая бібліятэка запрашае на лялечныя спектаклі дзяцей з псіхафізічнымі парушэннямі развіцця, якія займаюцца ў Карэкцыйным цэнтры. Пасля капітальнага рамонтна бібліятэкі з'явіўся тут Музей казкі.

Калі наведваць бібліятэку, убацьмі дзяўчынку, якая гартала малюнічыя кнігі за першым сталом. Як аказалася, у яе пэўныя псіхафізічныя праблемы развіцця. "Аднойчы мы яе заўважылі ў цэнтры горада, — кажуць бібліятэкары, — і за-

праслі да сябе. Цяпер яна даволі часты госьць нашай установы, ёй падбіраюць адпаведную літаратуру". На сённяшні дзень у бібліятэку запісана дзевяць такіх дзетак. Бібліятэкары працуюць з імі індывідуальна, паказваюць кнігі, прывучаюць дзяцей, каб тыя самі гарталі старонкі, адчувалі іх добрую энергетыку.

Працуюць у дзіцячай бібліятэцы і з інвалідамі-калясачнікамі, для якіх створана безбар'ернае асяроддзе па карыстанні багатым кніжным фондам. На жаль, у кніжнай скарбніцы для дарослых інвалідаў такіх выгодаў пакуль няма.

Наколькі шчыльная звязка?

Культасветработнікі імкнучца працаваць з інвалідамі ў звязцы з сацыяльнымі службамаі. Намеснік дырэктара Салігорскага палаца культуры Галіна Карака зазначае: "Стасункі ў нас — самыя шчыльныя, і сумесная праца прыносіць плён. Возьмем, да прыкладу, цэнтр карэкцыйнага развіцця дзяцей. Там цэлыя класы, групы, якія рэгулярна наведваюць нашу ўстанову. У кафэ "Міраж" дзеці часта адпачываюць, а творчыя супрацоўнікі ладзяць тэматычныя асветніцка-забаўляльныя праграмы. Традыцыйнай

ных катэгорыяў інвалідаў". Менавіта з-за апошняга дзяцей звычайна суправаджаюць медыкі, супрацоўнікі сацыяльных службаў. Па словах Галіны Карака, цяпер работнікі Палаца вядуць працоўку плана мерапрыемстваў устаноў на наступны год, дзе літаральна кожнае з іх разлічанае і на ўдзел інвалідаў, вывучаюцца магчымасці сумеснай дзейнасці з сацыяльнымі арганізацыямі горада і раёна.

"Мы робім высновы, што якімі бы ні былі цікавымі мерапрыемствамі, падрыхтаваныя сацыяльнымі работнікамі, але без нашай культурна-ма-

Пятрова зазначае, што для правядзення максімальна магчымай адаптацыі ў аддзяленні распрацаваны і дзейнічаюць сацыяльныя праграмы і праекты, а таксама майстэрні і гурткі па інтарэсах. Бадай, найбольш эфектыўная — "Праграма сацыяльна-культурнай рэабілітацыі". Згодна з ёй працуе клуб "Надзея", які дапамагае маладым людзям і дзецям з абмежаванымі магчымасцямі пераадолець псіхалагічны бар'ер, адчуць сваю значнасць і важнасць, выявіць свой унутраны патэнцыял. Усяго за гэты год "Надзею" наведала 258 сем'яў.

— Актыўна супрацоўнічаем з музеямі, — кажа Наталля Пятрова. — Сёлета наведалі Прыпяцкі біясферны запаведнік, у тым ліку кразнаўчы музей старадаўняга Турава, а таксама музей Слуцка, Салігорска. Плануем пабываць у Жыровічах. Юнакі і дзяўчаты выязджаюць на экскурсіі з вялікім задавальненнем. Іншая справа, што мы стараемся браць у падарожжы людзей, якія самастойна могуць рухацца, паколькі транспарт, на жаль, не адаптаваны для інвалідаў, адсутнічаюць пад'ёмнікі для інвалідных вазкоў...

Пра сучаснае тэхнічнае абсталяванне, як і пра найноўшыя мультымедычныя развіваючыя праграмы, кіраўніцтва аддзялення можа толькі марыць. Адзінае, што ёсць, гэта некалькі састарэлых камп'ютэраў, відэамагнітафон, шэраг дакументальных навукова-папулярных, пазнавальных стужак. Няма пакуль і выхаду ў Інтэрнет. Думаецца, гэта відавочны пралік мясцовых уладаў.

Але супрацоўнікі аддзялення не апускаюць рукі, а, наадварот, максімальна выкарыстоўваюць тое, што ёсць. Хаця б магчымасці караоке, што заўжды гарантуе выбух эмоцый. Усё гэта, безумоўна, дае магчымасць падлеткам адчуць сваю значнасць і раскрыць творчы патэнцыял. Для іх галоўнае — камунікацыя. І яны ведаюць: ім ёсць куды прыйсці і тут іх чакаюць. Ёсць магчымасць пагутарыць адзін з адным, нават знайсці каханага. І гэта рэальнасць: за апошні час тут утварыліся тры сямейныя пары.

Відавочна, што аддзяленне само працяглае ініцыятыву па наладжанні тасасункі з музейшчыкамі. А вось праў гэтай ініцыятывы з боку мясцовага аддзела культуры не так ужо і шмат.

Дом рамёстваў: праграмы ёсць, памяшканні адсутнічаюць

Вельмі цікавы накірунак працы аддзялення — праект па арганізацыі другаснай занятасці. Да прыкладу, на базе швейнай майстэрні "Майстрыха" тры разы па тры месяцы дзеці-інваліды выраблялі сувеніры. Гэтым яны павялічылі сабе стаж і, адпаведна, пенсію. Але

самае галоўнае — змаглі сябе рэалізаваць.

Гэты вопыт — варты пераймання. Чаму б не выкарыстаць яго ў цэнтрах і дамах рамёстваў, бо ёсць тут зацікаўленасць і з боку народных майстроў, і з боку інвалідаў.

Вось што, у прыватнасці, распавядае дырэктар Раённага цэнтра рамёстваў Ала Новік:

— З дзецьмі-інвалідамі мерапрыемствы праводзяцца не так часта, як хацелася б. Ладзім іх сумесна з БРСМ, тэрытарыяльным цэнтрам сацыяльнага абслугоўвання. Гэта — майстар-класы, экскурсіі, робім такім дзеткам падарункі. Збіраліся працаваць з імі сур'ёзна і планавана, майстры нашы гатовы дзяліцца вопытам, вучыць дзяцей народным рамёствам, аднак галоўнай перашкодай з'яўляецца адсутнасць дадатковых памяшканняў. Пры тым, што ахвотных займацца ў гуртках вельмі шмат. Драўляны будынак раённага цэнтра рамёстваў, які быў узведзены яшчэ да Вялікай Айчыннай вайны, мае толькі два працоўныя пакоі. Яны не адпавядаюць нават мінімальным патрабаванням да працы з інвалідамі. Больш за тое — адсутнічае пакой для адпачынку, і, самае галоўнае, няма безбар'ернага асяроддзя. Прычына банальная — недахоп грошай.

Па словах Алы Новік, праграмы для работы з інвалідамі ёсць. Без цяжкасцей можна займацца стварэннем рэчэй з бісеру, саломкі, тканін. Такім чынам, чалавек з абмежаванымі магчымасцямі мог бы правесці цікава свой час і займацца карыснай, а то і прыбыткавай справай. Праект працы РЦР на год, распрацаваны сумесна з сацыяльным цэнтрам, ёсць, умоў — пакуль няма. Адначасова ў цэнтры можа працаваць не больш за 10 — 20 дзяцей. Няма магчымасцяў для захоўвання фондаў, не кажучы ўжо пра арганізацыю выставак.

У планах раённых улад — стварэнне на базе РЦР Цэнтра дасугу, своеасаблівага мультыплекса, дзе пад адным дахам размяшчаліся б і народныя майстры, і спецыялісты па працы з дзецьмі-інвалідамі. Задумка слушная, перспектыўная. Справа ў тым, што дзякуючы такім праектам раён можа атрыmlіваць дадатковыя сродкі ад своеасаблівай формы турызму для інвалідаў, якія пад час адпачынку могуць авалодаць новымі цікавымі магчымасцямі, пазнаёміцца з культурай пэўнага рэгіёна. Пры адпаведнай рэкламе і, канешне ж, падрыхтоўцы можна чакаць людзей з абмежаванымі магчымасцямі нават з-за мяжы. Тым больш, што вопыт такой працы ў нашай краіне ёсць. У прыватнасці, на базе аднаго са сталічных рэабілітацыйных цэнтраў інвалідаў наладжаны навучанне і падрыхтоўка да спаборніцтваў па танцах у інвалідных вазках. У гэты цэнтр пастаянна прыязджаюць інваліды з Іспаніі, Германіі, шэрагу іншых краін.

Пытанні з безбар'ерным асяроддзем, наўнаасцю ў клубах і бібліятэках мультымедычных цэнтраў і адпаведных праграм, аўдыёкнігі, абсталяваных памяшканняў сведчаць пра шэраг праблем у справе рэабілітацыі інвалідаў, характэрных не толькі для Салігорскага раёна, але і ўсіх рэгіёнаў краіны. Але яшчэ важным бачыцца недахоп кваліфікаваных кадраў. А гэта цягне і наступныя звёны ланцужка праблем: пошук новых ідэй, прыдатных для рэалізацыі ў раёне на карысць рэабілітацыі людзей з абмежаванымі магчымасцямі, інтэграцыі іх у грамадства. Дзякуючы рабоце з інвалідамі павышаецца аўтарытэт устаноў і работнікаў культуры. Але падобны аўтарытэт патрабуе няспынай працы.

Канстанцін АНТАНОВІЧ, наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Салігорскі раён — Мінск Фота аўтара

На здымках: 1. У адной з майстэрняў раённага Цэнтра рамёстваў, дзе працуюць з інвалідамі; 2. Будынак РЦР; 3. Раённая цэнтральная бібліятэка; 4. Экскурсія ў музей для маладых людзей з абмежаванымі магчымасцямі; 5. Праца з інвалідамі ў аддзяленні дзённага знаходжання і сацыяльнай адаптацыі; 6. Сярод наведвальнікаў дзіцячай бібліятэкі — і дзеці-інваліды; 7. Пакой у РЦБ, дзе плануецца наладзіць прыём інвалідаў.

Па словах дырэктара раённай цэнтральнай бібліятэкі Людмілы Лапцік, названую праблему вырашыць капітальны рамонт установы, што распачаўся летась. "Мы плануем зрабіць на першым паверсе аддзел абслугоўвання інвалідаў, які раней ужо існаваў, — паведаміла Людміла Анатольеўна. — А пакуль такіх людзей супрацоўнікі ўстановы абслугоўваюць дома. Вядзецца і асобны ўлік гэтых наведванняў. У прыватнасці, за гэты год інвалідам было выдадзена 400 кніг. Яны тэлефануюць, просяць прынесці тую ці іншую літаратуру. Ды і нашы супрацоўнікі, маючы пэўны вопыт, ведаюць густы людзей".

У РЦБ мне распавялі вось якую гісторыю. Некалькі гадоў таму жанчына, якая перанесла тры інсульты і практычна не магла размаўляць, звярнулася ў бібліятэку. І здолела вылечыць сябе... літаратурай. А пасля працягла час вяла ва ўстанове школу здароўя, сама пачала дапамагаць іншым.

Думаецца, больш зручным для інвалідаў зробіць карыстанне бібліятэкай сайт установы, які сёння распрацоўваецца. Праз некаторы час можна будзе самому выбраць неабходную кнігу, задаць пытанне, падзяліцца ўражаннямі пра прачытанае. Але не будзем забываць, што, пры ўсім гэтым, віртуальны свет не можа цалкам замяніць рэальны. Людзі любога ўзросту, па іх жа прызнанні, пакуль ёсць сілы і магчымасці, імкнучца самі прыйсці па кнігі.

Плануецца зрабіць для чытачоў і мультымедычны цэнтр, дзе можна будзе, апрача іншага, паслухаць аўдыёкнігі, папрацаваць з разнастайнымі праграмамі. Здаецца, мэтазгодней яго размясціць таксама на першым паверсе. А пакуль што ланчаныя кампакт-дзкі з каталогамі, аўдыёзапісамі, базами даных выдаюцца на рукі чытачам, і няма гарантыі, што выпадковая драпінка не сапсуе каштоўны экзэмпляр...

стала і арганізацыя дабрачыннай акцыі "Дзеці — дзецям", пад час якой хлопчыкі і дзяўчынкі заклікаюць дарослых, у тым ліку — кіраўнікоў прадпрыемстваў рэгіёна, дапамагаць дзецям з праблемных сямей, інвалідамі, хворым. Мы збіраем немалыя сумы, якія потым мэтава выкарыстоўваюцца". Грошы, як правіла, пералічваюцца на рахунокі бальніц, сацыяльных устаноў раёна. Да прыкладу, сродкі, сабраныя ў час апошняй акцыі, пайшлі на набыццё спецыяльных ложкаў для немаўлят з праблемамі развіцця.

Маштабныя мерапрыемствы для інвалідаў звычайна прымеркаваны толькі да пэўных святаў і праходзяць не так ужо і часта. Але ж, па словах дырэктара Палаца культуры Вадзіма Казлова, людзі з абмежаванымі магчымасцямі могуць прыйсці на любое мерапрыемства Палаца культуры, у тым ліку на тэатральную пастаноўку, канцэрт, прытым — па льготных білетах. "На ўваходзе, абсталяваным пандусамі, сустранем, правядзём у глядзельную залу. Тым больш, што для 20-30 інвалідаў-калясачнікаў у нас прадугледжана асобная тэрыторыя ў праходзе", — зазначае дырэктар установы. Праўда, і тут ёсць свае нюансы: з-за нахілу залы, пад колы інвалідных вазкоў неабходна падкладваць абмежавальнікі. Аднак у выпадку экстраннай сітуацыі гэта можа стаць перашкодай для бяспекі наведвальнікаў.

Асобных праектаў для інвалідаў з рознымі формамі захворванняў Палац не вылучае. "Мы не падзяляем інвалідаў на "калясачнікаў", глухонемых, людзей з праблемамі зроку", — кажа Галіна Карака, а Вадзім Казлоў дадае: "Магчыма, і не варта падзяляць людзей з абмежаванымі магчымасцямі, бо іх не так ужо і шмат. Тым больш, што прыходзяць яны асобнымі групамі. Няма ў нас, папраўдзе, і падрыхтаваных кадраў, спецыялістаў, кампетэнтных у фізіялагічных асаблівасцях роз-

савай работы гэтая дзейнасць не такая яркая", — падагульняе нашу размову Галіна Карака. Але такая культурная палітыка ўласцівая хутчэй раённаму цэнтру, а не вёскам рэгіёна.

Мультымедычныя праграмы — пакуль мара

Кантактуе з культасветнікамі аддзяленне дзённага знаходжання і сацыяльнай адаптацыі Тэрытарыяльнага цэнтра сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва горада Салігорска, якое была створана ў 2004 годзе і стала адной з першых устаноў такога тыпу ў Мінскай вобласці. Аддзяленне арыентуецца на моладзь ва ўзросце ад 18 да 31 года. У гэтай узроставай групе сярод інвалідаў — 313 гараджан.

Загадчыца аддзялення Наталля

Каментарый з нагоды

Апошні выпуск. Што далей?

Людміла Казлоўская, загадчык кафедры педагогікі і сацыякультурнай дзейнасці Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, кандыдат педагогічных навук, прафесар:

— Падрыхтоўка будучых спецыялістаў да працы з інвалідамі ў сферы культуры з'яўляецца неад'емнай часткай вучэбна-метадычнага працэсу факультэтаў інфармацыйна-дакументных камунікацый, а таксама культуралогіі і сацыякультурнай дзейнасці.

Апрача спецыяльных прадметаў, дзе разглядаюцца разнастайныя рэабілітацыйныя тэхналогіі, студэнты рэгулярна на практыцы знаёмяцца з асаблівасцямі сацыякультурнай працы з інвалідамі, у тым ліку пад час удзелу ў валанцёрскіх лагерах. У прыватнасці, валанцёрскі студэнцкі атрад "СЛОН" ажыццяўляе дапамогу дзіцячым дамам, цэнтрам рэабілітацыі, ветэранам вайны па арганізацыі сацыяльна-культурнай дзейнасці.

Нельга не адзначыць, што цягам дзесяці апошніх гадоў ва ўніверсітэце рыхтуюць студэнтаў па спецыяльнасці "сацыякультурная рэабілітацыя інвалідаў". Сёлета, на жаль, будзе апошні выпуск такіх вузакпрофільных спецыялістаў, якія сёння працуюць у тым ліку і ў рэабілітацыйных цэнтрах для інвалідаў па зроку, з парушэннямі апорна-рухальнага апарату, глухонямымі. Займаюцца арганізацыяй іх вольнага часу, культурных праграм.

Зразумела, што спецыялісты па працы з інвалідамі ў нашай краіне ёсць, але іншая справа ды тэма новай гутаркі — забяспечанасць такімі спецыялістамі ўстаноў культуры, а таксама нападўненне працы апошніх у такім накірунку.

"Віёла" на "... Асамблеях"

Два дзесяцігоддзі працуе **Магілёўская дзіцячая школа мастацтваў № 1**, дзе займаюцца 700 чалавек. Большая палова адзначана дыпламамі і граматамі прэстыжных конкурсаў і фестывалю. 27 з іх маюць стыпендыі і прэміі спецыяльнага фонду Прэзідэнта Беларусі па падтрымцы таленавітай моладзі. Больш за 100 выпускнікоў звязалі жыццё з прафесійным мастацтвам.

У школе, якой кіруе Ніна Сурэнкіна, — музычнае, тэатральнае, харэаграфічнае, мастацкае аддзяленні. У 2005 годзе да іх дадаўся дызайн. Навучанне дзяцей вядзецца па 15 аўтарскіх праграмах, зацверджаных Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь.

Вось што распавядаюць настаўнікі школы пра свой штодзённы клопат. Наталля Дурэйка, загадчык тэатральнага аддзялення і мастацкі кіраўнік узорнага дзіцячага тэатра "Рэха":

— Навучанне прадугледжвае сямігадовы курс. Гэта заняткі па сцэнічнай мове і сцэнічным руху,

па тэатральнай ігры. У старшых класах — вакал, гісторыя тэатра. Кожны год працуем над 2—3 спектаклямі. Пастаноўка "Вітражы" была адзначана дыпламам I ступені на Міжнародным фестывале

лі дзіцячай тэатральнай творчасці "Казачны карнавал", які ладзіўся ў Львове.

Як кажа загадчык мастацкага аддзялення Дзіна Янчанка, на мастацкім аддзяленні займаецца больш за 100 дзяцей, дызайну навучаецца каля 20. Астатнія засвойваюць выйўленчае мастацтва. Выхаванцы — лаўрэаты конкурсаў самых розных краін свету: Індыі, Аб'яднаных Арабскіх Эміратаў, Сірыі, Тайваня, Чэхіі, Расіі, Польшчы...

— На музычным аддзяленні дзеці могуць займацца на 12 розных інструментах, — значнае на месні дырэктара ўстановы, кіраўнік узорнага ансамбля старадаўняй музыкі "Віёла" Ірына Северына. — У выхаванцаў яго ці не найбольшы вопыт удзелу ў міжнародных творчых спаборніцтвах. Яны перамагалі на Еўрапейскім конкурсе піяністаў (Магдэбург), "Петра-Паўлаўскіх асамблеях" (Санкт-Пецярбург), конкурсах піяністаў у Бранску і Мурманску, на "Кубку Белогор'я" (Белгарад).

А што да "Віёлы", дык яна мае сваю цікавую гісторыю. Доўгі час я працавала віяланчэлісткай у аркестры Магілёўскай гарадской капэлы, а ў 2001 годзе прыйшла працаваць у ДШМ. Прапанавала стварыць ансамбль у барочным стылі, падобны да тых, якія існавалі ў часы Радзівілаў. Знайшлі рэпертуар: адшукалі творы беларускага кампазітара Войцэха Длугарая. Распісалі ноты для струннага складу. Нумар зрабілі сумесна з харэографамі. Цяпер у "Віёлы" — ужо трэці склад выканаўцаў.

Таццяна МІХАЙЛАВА
На здымках:
узорны ансамбль старадаўняй музыкі "Віёла"; навучэнка ДШМ Ліза Алданава; Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

А.Баброў. "Млын".

У музеі-сядзібе "Пружанскі палацык" працуе выстаўка Андрэя Баброў "Падарунак сябрам", прымеркаваная да Дня інвалідаў.

Акварэлі ў "... Палацыку"

На 24 акварэлях, якія тут экспануюцца, можна ўбачыць лясныя пейзажы, архітэктурныя помнікі Пружаншчыны, партрэты блізкіх і сяброў мастака, які дапамаглі яму ў цяжкую гадзіну перанесці асабістую трагедыю і знайсці ў сабе сілы ўзяцца за пэндзаль і ствараць маляўнічыя палотны.

Андрэй Баброў лічыць сябе вучнем Мікалая Чурабы і Аляксандра Талмачова. Па прафесіі ён — мастак-афарміцель. Калі пяць гадоў таму з ім здарылася бяда, ён пераехаў з Брэста ў пасёлак Сонечны, што каля Пружан, да матулі.

Алена КАПАЧОВА,
Брэст

А.Баброў. "Матылькі".

Што аб'ядноўвае "спадчыннікаў"?

У Горацкім раённым цэнтры культуры адбыўся творчы вечар мастацкага кіраўніка народнага хору ветэранаў "Спадчына", выкладчыка Добраўскай дзіцячай школы мастацтваў і мастацкіх рамёстваў Ірыны Шаўчук.

Творчыя здабыткі юбілярыкі звязаны з дзейнасцю многіх самадзейных мастацкіх калектываў. Але найбольшых вышынь Ірына Шаўчук дасягнула з хорам "Спадчына". Фармаванне — неаднаразовы пераможца самых розных конкурсаў, двойчы лаўрэат рэспубліканскіх фестывалю народнай твор-

часці "Не старэюць душой ветэраны". Хор вядзе актыўную канцэртную дзейнасць.

У той дзень гучалі песні ў выкананні "Спадчыны", Шаўчукоў — Ірыны і яе мужа Сцяпана, а таксама сыноў Аляксея і Руслана...

Вось што распавядае Ірына Шаўчук:

— У хоры — былыя настаўнікі, урачы, выкладчыкі сельскагаспадарчай акадэміі, людзі самых розных прафесій, а аб'ядноўвае іх любоў да песні. Са "Спадчынай" я ўжо больш чым 12 гадоў. Наш калектыў — гэта не толькі "Спадчына", але і мужчынскі і жаночы вакальны ансамблі, салісты. Гэта Барыс Грынблат, Надзея Курбасова, Анатоль Ерухімовіч і іншыя.

А яшчэ Ірына Шаўчук складае песні, займаецца аранжыроўкамі, музычнымі апрацоўкамі. Карацей, жыве творчасцю, гэтым і адметная.

Святлана МІХАЛЬКОВА,
дырэктар Горацкай ЦКС
На здымку:
народны хор "Спадчына".

У апошнюю восеньскую суботу — 28 лістапада — у Палацы культуры Мінскага аўтазавода прайшоў X Мінскі гарадскі фестываль нацыянальных культур "Яднанне".

З'яднала "Яднанне"

У фае ПК разгарнулася выстаўка народных рамёстваў, а на галоўнай сцэне ўстановы выступалі прадстаўнікі нацыянальных меншасцей, што пражываюць у Беларусі.

На думку сакратара журы фестывалю і дырэктара Рэспубліканскага цэнтры нацыянальных культур Ірыны Лемцюговай, усе нацыянальныя калектывы, якія паказвалі свае творчыя здабыткі на сцэне Палаца культуры, па-свойму прыгожыя, і кожная нацыянальнасць годна паказала свой нацыянальны каларыт.

Як лічыць Ірына Васільеўна, фестываль нацыянальных культур з'яўляецца мастацкім сімвалам яднання нацыяў, народнасцей, духоўнага багацця, разнастайнасці нацыянальных культур, міжнацыянальнага сяброўства і міру на беларускай зямлі.

Мерапрыемства яшчэ раз засведчыла слухнасць гэтых слоў і тое, што таленты прадстаўнікоў розных нацыянальнасцей будуць і далей развівацца і ўдасканальвацца на добразычлівай зямлі Беларусі.

Іван АРХІПАЎ

А 5 снежня ў Маладзечне прайшоў абласны фестываль нацыянальных культур.

У ім удзельнічалі прадстаўнікі 12 дыяспар з 14 раёнаў Міншчыны. Свае творчыя здабыткі ўпершыню паказалі латышы і ўдзельнікі грамадскага аб'яднання "Беларускае казачтва".

Таксама ў рамках фестывалю прайшлі выстаўкі работ народных майстроў, літаратуры народаў свету і нацыянальных страў.

Спеўкі надвячоркам

Ёсць на Случчыне народны фальклорны ансамбль з вёскі Ячава "Ячаўскія вячоркі", якому спаўняецца 30 гадоў. У рэпертуары калектыву — народныя абрадавыя песні, танцы, прыказкі, беларускія абрады. На вясковых і гарадскіх святах, на палатках і фермах самадзейныя артысты далі тысячы канцэртаў.

Арганізатар і нязмэнны кіраўнік "Ячаўскіх вячорак" — выдатнік культурна-асветніцкай работы Людміла Калядка. 30 гадоў таму яна і спявачка Ганна Радзюк абышлі надвячоркам 18 ячаўскіх хат, дзе жылі асабліва галасістыя гаспадыні. Гэта былі і першае праслухоўванне, і першая спеўка будучага калектыву.

На канцэртах артысты апраналіся ў традыцыйныя строі — даставалі іх проста з сямейных куфраў. На сцэну выходзілі з прасніцамі, верацёнамі... Стваралі на сцэне і ў глядзельнай зале атмасферу сапраўдных вячорак — з песнямі, размовамі, прыгаворамі. Не ленаваліся ўвесь свой "тэатральны" антураж вазіць за сабой на канцэрты — з вёскі ў вёску. Так расло майстэрства...

Цяпер у ансамбля мноства ўзнагарод і званняў. "Ячаўскія вячоркі" — лаўрэат Усесаюзных фестывалю народнай творчасці, Усесаюзнага агляду самадзейнай мастацкай творчасці, узнагароджаны дыпламам сакратарыята праўлення Беларускага саюза кампазітараў, дыпламант I міжнароднага фестывалю аўтэнтчнага фальклору ў Пінску, міжнароднага фестывалю аўтэнтчнага фальклору Падняпроўя ў Магілёве, міжнароднага фестывалю "Вянок дружбы" ў Бабруйску.

Традыцыі "Ячаўскіх вячорак" пачыналіся з Серафімы Светаш, Ні-

ны Троцкай, Зінаіды Чухонскай, Зінаіды Клека, Марыі Пупкевіч, Валлянціны Варывончык, Марыі Мірончык, Антаніны Спялянчук, Галіны Ганчаровай, Надзеі Пужэвіч, Кацярыны Радзюк і Уладзіміра і Марыі Белых... Гэтыя традыцыі сёння доўжаць Раіса Калядка, Святлана Казлоўская, Алена Камоцкая, Галіна Кірыленка, Марына Бандарэнка, Аляксандра Грачэк.

А ёсць яшчэ і мужчынская група ансамбля: баяніст Уладзімір Сушко, ударнік Валерый Лабковіч, спявак і дудар Уладзімір Жукоўскі, цымбаліст Уладзімір Ліпоўскі. Безумоўна, расце "Ячаўскім вячоркам" і маладая змена.

Ларыса САЛОДКІНА
Слуцк

На здымку: "Ячаўскія вячоркі".

Дарэчы, гэтымі днямі ў філіяле Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь "Дом-музей І з'езда РСДРП" працуе выстаўка фотаработ Ларысы Салодкінай "У аб'ектыве — случчана".

Унікальны музей

Год назад, 21 лістапада, у Мазыры, пры галоўным храме Тураўскай епархіі — царкве святога Міхаіла Архангела, — адкрыўся адзіны ў Беларусі царкоўны музей.

Як расказаў "К" загадчык канцылярыі Тураўскай епархіі Васіль Чарвякоў, ініцыяваў стварэнне музея епіскап Тураўскі і Мазырскі Стэфан яшчэ ў 2005 годзе. Збор экспанатаў праводзіўся цягам трох гадоў, і цяпер музейная калекцыя

налічвае 124 адзінкі, а ў фондасовішчы захоўваецца яшчэ каля 500 прадметаў. Гэта царкоўнае начынне, іконы, кнігі.

— Унікальнасць калекцыі ў тым, — кажа Васіль Чарвякоў, — што тут сабраны рэчы з Цэнтральнага Палесся — менавіта з таго рэгіёна, які займае наша епархія.

У будучым плануецца аддаць пад музей яшчэ адзін пакой. Цяпер вядзецца праца па рэстаўрацыі сабраных экспанатаў.

Кастрычніцкая плошча, 1... Пагадзіцеся, гэта гучыць самавіта! Такі адрас мае не толькі галоўная сацыякультурная ўстанова краіны — Палац Рэспублікі, але і галерэя “Універсітэт культуры”, што месціцца ў яе сценах. За шэсць гадоў існавання ўстановы тут праішоў ўжо болей за 120 выставак. Яшчэ не так даўно “выстаўніца” для маладога мастака было досыць праблематычна. І менавіта таму дзяржава парупілася пра стварэнне ў самым сэрцы Мінска “профільнай” галерэі для моладзі. Гэты крок істотна змяніў сітуацыю. Заўсёды выставак адкрылі для сябе не адзін дзесятка адметных імёнаў з новага пакалення беларускіх мастакоў. Сярод іх — і сам дырэктар галерэі “Універсітэт культуры” Дзяніс БАРСУКОЎ.

— Творчая моладзь — паняцце, якое патрабуе канкрэтызацыі...

— Што такое творчая моладзь? Гэтае пытанне і сапраўды паўстае. Навучэнцы мастацкіх школ? Студэнты творчых ВНУ? Безумоўна, так. Менавіта таму ў сценах галерэі праходзяць выстаўкі стыпендыятаў і лаўрэатаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. Вельмі важна, што зусім юныя мастакі з самых розных куточкаў краіны атрымліваюць магчымасць творчага дэбюту. Вядома, гэта стымул, каб абраць мастацтва за аснову свайго жыцця.

— Але ж гэта здараецца далёка не з усімі выпускнікамі школ і нават студэнтамі Акадэміі мастацтва...

— Сапраўды, жыццёвыя шляхі могуць складацца па-рознаму. З мноства вучняў застаюцца толькі адзінкі — тыя, хто абірае творчасць як сваё жыццёвае крэда. Гэта людзі, якія маюць добрую акадэмічную школу і не толькі ўмеюць “рабіць мастацтва”, але і не ўяўляюць без яго свайго жыцця. Лічу, менавіта іх перадусім і трэба падтрымліваць. Бо менавіта яны — будучыня беларускай культуры.

— Мне вельмі падабаецца тэрмін “маладыя прафесіяналы”. Ёміста і лаканічна! Мяркуючы па вашых “фірмовых” праектах (такіх, як “Тэхна-арт” або “Арт-бульба”), менавіта яны і ствараюць касцяк экспанентаў галерэі...

— Наконт слушнаці такога паняцця вы маеце рацыю. Ёсць творцы, якія ўжо маюць за плячыма і адукацыю, і пэўны досвед, але ж мэтрамі іх яшчэ не назавеш. І ім значна цяжэй за сталых мастакоў данесці сваё мастацтва да публікі. Але, мабыць, менавіта яны знаходзяцца на самым цікавым адрэзку свайго творчага шляху. Бо яшчэ не “забранзавелі”, іх аўтарская манера не стала свайго кшталту кратамі, праз якія пошуку і эксперыменту ўжо не прабіцца. Тут адчуваецца працэс нараджэння мастака.

— Вы казаалі пра акадэмічныя традыцыі. Але ж прадстаўнікі старэйшага пакалення часта вінавацяць моладзь у іх парушэнні або ігнараванні...

— Пачнём з таго, што традыцыі сённяшняй акадэмічнай адукацыі і той, якая была ў 50-ых гадах, — гэта розныя рэчы. Сёння імпрэсіянізм — ужо класіка, а яшчэ колькі часу таму яго ўспрымалі як “варожы павеў”. Я меў на ўвазе трохі іншае — добрую акадэмічную падрыхтоўку. Мастакі, якія шмат годзін працавалі з натурай, якія ўмеюць маляваць не толькі на камп’ютэры, маюць несумненную перавагу перад тымі, хто нават не ўяўляе, што такое кампазіцыя і колеразнаўства.

Маладыя прафесіяналы — гэта тыя, хто ідзе ў мастацтва сваёй дарогай, але пры гэтым валодае “тэхнічнымі” навыкамі і эрудыцыяй. Такі багаж ім толькі дапамагае шукаць і здзяйсняць адкрыцці. Бо няма спакусы зноў і зноў вынаходзіць

веласіпед. Яна ўнікае праз банальнае няведанне таго, што хтосьці да цябе гэта ўжо зрабіў. Каб прадухіліць такую саманадзеінасць, існуе мастацкая адукацыя. — **Як вы лічыце, ці схільнае гэтае пакаленне да эксперыменту?**

— Моладзь на тое і моладзь, каб несі і гэтаму свету новы “месідж”. Увогуле, старшае пакаленне больш рацыяналістычнае і бачыць гэтую мяжу паміж традыцыяй і эксперыментам. Маладыя ж проста шукаюць свой шлях. Сучаснае заходняе мастацтва — толькі адзін са складнікаў, які мае на іх уплыў. Не менш значную ролю адыгрывае і наша этна-традыцыя. Вельмі часта дзве лініі перасякаюцца, і атрымліваюцца вельмі адметныя творы.

— Ведаецца, калісьці нават палатно ўспрымалася як нешта рэвалюцыйнае. Традыцыяналістам было няўцяж, як гэта можна выкарыстоўваць такі нетрывалы матэрыял. А тыя ж пейзажы! Сёння яны падаюцца нечым усюдысімным і таму банальным. Мабыць, я хутка павешу на дзвярах галерэі шылдачку: “Пейзажаў больш не прыносіць!”. Але ж у свой час гэта таксама была рэвалюцыя ў мастацтве, бо завядзёнкі маляваць “проста прыроду” ў сярэднявеччы не існавала. Вось і тэхнагеннасць сённяшняга мастацтва праз пэўны час стане чымсьці звыклым, можа, нават абрыдлым.

Тое мастацтва, якое было, скажам, у XIX стагоддзі, сёння існаваць ужо не можа. Бо навакольнае асяроддзе, ды і сам

прыклад. Адна знаёмая сямейная пара (абаім няма яшчэ і трыццаці) нядаўна набыла добрую кватэру ў Мінску, зарабіўшы грошы выключна продажам сваіх твораў. Прычым пісаліся яны не на замову, а сапраўды ад душы. Таму не ўсё так безнадзейна, як вам здаецца.

— **Ці складана працаваць з маладымі мастакамі?**

— Па-рознаму. Часам зусім юныя творцы, нават яшчэ студэнты, куды больш амбіцыйныя за прызнаных майстроў. Зорная хвароба зусім не залежыць ад статусу.

— **Зрэшты, амбіцыі наогул характэрны для творцаў...**

— Робячы экспазіцыю, трэба ведаць шмат якіх нюансаў: ёсць аўтары, чые пра-

“ІНЬ” і “ЯНЬ”

па адрасе прапіскі “маладых прафесіяналаў”

— **Ці згодні вы з меркаваннем аб тым, што Беларусь адстае ад сусветнага мастацкага працэсу?**

— Сам гэты працэс ужо зусім не такі імклівы, як у часы “класічнага” авангардызму. Трэба прызнаць, што сучаснае мастацтва знаходзіцца ў крызісе. Усе магчымыя эксперыменты ўжо былі зроблены. Супрацьстаянне паміж авангардам і традыцыяй ужо не мае той вастрыні, якая была ў часы Малевіча. Таму спаквалі ў свеце ўсталявалася пэўная раўнавага: ёсць fine art, ёсць contemporary art. Традыцыйная ды сучасная плыні мірна суіснуюць паміж сабой. Наколькі я бачу, такая сітуацыя адбываецца і на пакаленні, пра якое мы вядзем гутарку.

— **А што ж рабіць мастаку ў гэтых варунках? Усё ўжо пройдзена, усё ўжо было, але ж нясцерпна хочацца сказаць сваё слова...**

— Думаю, трэба зважаць на сваю ўнутраную схільнасць. Калі ў цябе ёсць свой асабісты “месідж”, ты будзеш арыентавацца перадусім на яго. Вось вам прыклад — Алена Кіш. Пры жыцці яе талент ніхто не ўспрымаў усур’ёз, але сёння яе работы ўваходзяць у “залаты фонд” нашай культуры.

Калі мастак адчувае пакліканне, энергію, “драйв” — ён стварае. Так, рабіць рэвалюцыю яму, мабыць, не накіравана. Але ж у яго творах ёсць жывая думка, жывое натхненне, нейкі нестандартны погляд, урэшце. Чыста тэхнічная навізна.

— **Новыя тэхналогіі ў мастацтве выклікаюць у мэтраў насцярожанасць. Многія лічаць іх парушэннем спрадвечных асноваў мастацтва...**

лад жыцця цяпер зусім іншыя. Лічу, што “убудаваны” ў структуры сацыяльнага жыцця. Уяўляецца, каб у наш з вамі час раптам з’явіўся свой Івануа, які б 20 гадоў маляваў адну карціну!

— **У “заходнім” разуменні, галерэя — гэта ўстанова камерцыйная, якая і мастаку дазваляе зарабляць са сваёй творчасці, і сябе не крыўдзіць. Але ж “Універсітэт культуры” такіх мэтаў перад сабой не ставіць.**

— Я заўважыў такую акалічнасць: тыя мастакі, якія дрэнна прадаюцца, не надта ахвотна адгукаюцца на прапанову паўдзельнічаць у нашай выстаўцы: маўляў, навошта гэта трэба? І наадварот. Калі ўдумацца, заканамернасць тут відэавочная. Так, наша галерэя некамерцыйная, і продажам карцін мы не займаемся. Але ж удзел у выстаўцы — гэта найлепшы піар для мастака. Прычым робім мы яго аўтарам зусім бясплатна — бо, ізноў жа, галерэя некамерцыйная...

І з гэтай нагоды, я, прызнацца, толькі рады. Бо “рынкавая” памкненні — гэта свайго кшталту фільтр, праз які ў галерэйную прастору не могуць патрапіць многія творы — эстэтычна адметныя, але камерцыйна неперспектыўныя. Такія абмежаванні нас не тычацца.

— **Калі мы ўжо закранулі тэму продажу твораў... Пры нашым развіцці арт-рынку “малады прафесіянал” не можа быць прафесіяналам у поўным сэнсе слова — значыць, жыць за кошт сваёй творчасці. Вы згодні?**

— Сапраўды, звычайна маладыя мастакі зарабляюць на жыццё зусім не сваімі карцінамі — яны працуюць, скажам, дызайнерамі і займаюцца мастацтвам у вольны час. Але я ведаю і іншы

цы спалучаць разам досыць рызыкаўна. І пры гэтым прытрымлівацца самай важнай задачы — зрабіць якасную выстаўку. — **А з чаго пачынаецца выстаўка? Я маю на ўвазе не самую ідэю, а менавіта стварэнне экспазіцыі.**

— З хаосу. Ёсць пэўная сукупнасць мастацкіх твораў, якія купамі ляжаць на падлозе галерэі. І перад табой стаіць задача: прымусяць іх утварыць гарманічную прастору — са сваёй логікай, я б нават сказаў, сюжэтам. Трэба, каб глядач успрымаў экспазіцыю як нейкае апавяданне, каб на аўдыторыю ўздзейнічалі не толькі асобныя творы, але і іх сукупнасць. Добрая канструкцыя экспазіцыі здатная “ўзмацніць” нават не вельмі удалыя працы. Зразумела, можа быць і адваротны эфект. Лічу, фармаванне экспазіцыі — гэта самае цікавае ў працы галерыста.

— **А якімі прычыпамі ён павінен кіравацца?**

— Тут задзейнічана і логіка, і інтуіцыя... Інтуіцыя, мабыць, найперш. Па вялікім рахунку, дзейнічаюць тыя самыя сілы, што і пры напісанні карціны.

— **Калі ўдумацца, мастак і галерыст — гэта супрацьлегласці на кшталт “інь” і “янь”. Як вам удаецца іх спалучаць?**

— Гэты канфлікт і сапраўды адчуваць, прычым чым далей, тым болей. Вядома, для мастака самае галоўнае — яго творчасць. Але праца галерыста мне цікавая таму, што яна дае магчымасць у пэўнай меры ўздзейнічаць на культурную прастору свайго горада, свайго краіны.

Ілля СВІРЫН
Фота аўтара

Шлях “...крока”

3 8 снежня ў галерэі “Ракурс” Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі пачала працу выстаўка “Арт-крок”.

Яна з’яўляецца сумесным праектам Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі і Міжнароднай гільдыі жывапісцаў. На выстаўцы прадстаўлены работы, якія створаны за апошні год. Гэтая ўмова дае магчымасць непасрэднага знаёмства гледача з жывым працэсам, што цікава і аматарам, і знаўцам мастацтва. А магчымасць свабоднага выбару тэматыкі і тэхнікі, час выканання дазваляе прасачыць развіццё найноўшых тэндэнцый.

Гледачам свае працы прадстаўляюць жывапісцы і майстры фотамастацтва — усяго каля 50 творцаў. Сярод іх вядомыя майстры, імёны якіх ужо добра знаёмыя беларускаму гледачу: Васіль Касцючэнка і Мікалай Кірзеў, Сяргей Малішэўскі і Дзмітрый Сурыновіч, Аляксандр Забаўчык і Уладзімір Кожух, Аляксандр Ксяндзюў і Георгій Паплаўскі, Фёдар Ястраб і Уладзімір Рынкевіч, — а таксама тыя, хто толькі пачынае свой творчы шлях.

“Арт-крок” ладзіцца адразу ў трох галерэях Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі (“Лабірынт”, “Атрыум”, “Ракурс”) і будзе доўжыцца да 12 студзеня 2010 года.

Мінулае ў сучасным

85-годдзю беларускага кіно прысвечана персанальная выстаўка мастака па касцюмах Алы Грыбавай “Мінулае ў сучасным”, якую наладзілі Нацыянальная кінастудыя “Беларусьфільм” і Музей гісторыі Беларускага кіно.

У экспазіцыі прадстаўлены эскізы, касцюмы і рэквізіт да беларускіх фільмаў і спектакляў з 1962 года.

Ала Грыбава, удзельнік рэспубліканскіх і міжнародных выставак, у 1962 — 2008 гадах працавала на кінастудыі “Беларусьфільм” мастаком па касцюмах. Сярод самых вядомых фільмаў, над якімі працавала А.Грыбава, — «Я родам з дзяцінства», «Рудабельская рэспубліка», «Руіны страляюць...», «Маці ўрагану», «Сіва легенда», «Бальная суценка».

Ул.інф.

3 трох краін

3 4 снежня ў галерэі Мінскай дзяржаўнай гімназіі-каледжа мастацтваў працуе выстаўка твораў вучняў трох краін: Нацыянальнай школы мастацтваў імя Чурлёніса (Літва), мастацкага ліцэя імя А.Протгера (Польшча) і Мінскай дзяржаўнай гімназіі-каледжа мастацтваў (Беларусь).

Работы выкананы ў розных тэхніках: жывапіс, графіка, плакат, творы дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, але ўсе яны аб’яднаныя адной тэмай: гісторыя і культура трох краін.

На думку арганізатараў гэтай цудоўнай экспазіцыі, выстаўка ўнясе ўклад у вывучэнне вопыту мастацкай адукацыі ў Літве і Польшчы, пакладзе пачатак больш шчыльнаму супрацоўніцтву паміж вучэбнымі ўстановамі Беларусі, Літвы і Польшчы.

Галіна Макарава.

Пра яе гаварылі, што яна не іграе, а жыве на сцэне, што ёй быў створаны сапраўды народны жаночы характар. І як не пагадзіцца, калі ейныя сцэнічныя вобразы “замешаны” на зямной, народнай глебе, адтуль бралі сваю жыватворную моц. Беларуская ж драматургія вызначыла творчую манеру, бо менавіта ў нацыянальным рэпертуары найбольш выявіўся талент Макаравай: Дзятлічыха ў “Людзях на балодзе” Івана Мележа, Ганна, Маці ў спектаклях “Вечар”, “Парог” Аляксея Дударова, Дар’я з “Апошняга шанца” Васіля Быкава, Калгасніца ў “Браме неўміручасці” Кандрата Крапівы, Марыя Кірылаўна ў “Выбахайце,

калі ласка” Андрэя Макаёнка. Здаецца, толькі для яе і былі напісаны гэтыя ролі.

Дарэчы, Макаёнак сваіх Лушку і Паліну пісаў якраз для Галіны Макаравай — у ёй драматург знайшоў “сваю” герайню. А Галіна Кліменцеўна сыграла Лушку ў “Лявонісе на арбіце”... 600 разоў! За ролю ж Паліны была ўзнагароджана сярэбраным медалём імя А.Папова. Менавіта ў п’есах Макаёнка праявіліся індывідуальнасць актрысы, яе шчодры, невычэрпны талент. Кожны раз, нягледзячы на пэўнае падабенства персанажаў, сітуацый, у якіх дзейнічаюць героі, пераконваешся ў непаўторнасці, своеасаблівасці яе

Мала хто ведае, што сапраўднае імя артысткі не Галіна, а Агата. Ды і наогул, што мы ведаем не пра зорку, а пра чалавека, асобу? Калі бацьку Макаравай рэпрэсавалі, сям’я знішчыла ўсе дакументы, у тым ліку яе метрыку, таму дакладнай даты нараджэння яна не ведала, лічыла, што нарадзілася ў 1916-м. У 16 год Агата пераехала ў Мінск, дзе працавала домработніцай, санітаркай у 1-й клінічнай бальніцы, потым паступіла ў тэатральную студыю і стала... Галінай. Амаль ніхто не ведае, што яна ў маладыя гады захаплялася яшчэ і... конным спортам, мятала кап’ё і вельмі любіла... вышываць. А ў 1937 годзе стала чэмпіёнкай па мотакросе!

“Каралеў я не іграла...”

600 разоў на арбіце, або Як Агата стала Галінай

23 снежня ў Дзяржаўным музеі гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Рэспублікі Беларусь абудзецца ўрачыстае мерапрыемства і адкрыецца выстаўка, прысвечаная 90-годдзю зоркі беларускай тэатральнай сцэны і кінаэкрана, народнай артысткі СССР, народнай артысткі Беларусі Галіны Макаравай.

Стэфанія Станюта і Галіна Макарава.

Кадр з фільма “Удовы”.

герайню. Як яна гэта рабіла? Вось гэта і ёсць сапраўдны талент акцёра: непаўторнасць не ў знешнім пераўвасабленні. Прыгадваем работы Макаравай і бачым, што яе вонкавае аблічча амаль не змяняецца: добры твар, рукі працаўніцы, спагадлівыя вочы... Вядома ж, актрыса была арганічнай у ролях як нацыянальнай, так і рускай, замежнай класікі. Вобразы яе шматколерныя як па сродках выразнасці, так і па жанравай разнастайнасці: ад лірычнай камедыйнасці або сатырычнай з’едлівасці да глыбіні драмы і трагедыі.

У 1938-м Галіна Макарава скончыла студыю І Беларускага драматычнага тэатра, пасля чаго была прынята ў яго трупы, дзе і працавала ўсё жыццё.

Слава ж кіназоркі да яе прыйшла ў 1970-я гады пасля ролі Аляксандры Матвееўны Громавай у кінадраме рэжысёра Сяргея Мікаэляна “Удовы” (1976). Гісторыя адзіночых жанчын, у якіх нікога акрамя адна адной не было, кранула сэрцы мільёнаў кінагледачоў. Яе пачалі пазнаваць на вуліцах не толькі ў роднай Беларусі, але і па ўсім СССР. Пасля былі фільмы “Іван”, “Развітанне славянкі”, “Адналюбы”, “Белыя Росы”...

У 1983 годзе аб Галіне Макаравай была знята дакументальная стужка “Каралеў я не іграла”, а ў 2009 годзе выйшаў мастацка-публіцыстычны фільм “Мама”.

У памяць пра актрысу 23 кастрычніка з’явілася паштовая марка, прысвечаная яе 90-годдзю. На імпрэзе ў нашым музеі будзе праведзена спецыяльнае гашэнне маркі, а таксама адкрыецца выстаўка, дзе будуць прадстаўлены сабраныя разам унікальныя матэрыялы з фондаў музея, тэатра, сямейнага архіва родных і з малой радзімы актрысы, прысвечаныя яе жыццю і творчасці.

Таццяна МЕЛЬНИКАВА, вучоны сакратар Дзяржаўнага музея гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Рэспублікі Беларусь
Фота з фондаў музея

Пабрацімы, еўрапейцы

Днямі ў Літаратурным музеі Максіма Багдановіча прайшоў творчы вечар “Духовныя пабрацімы Максіма Багдановіча”, прысвечаны 100-годдзю з дня нараджэння выдатнага ўкраінскага паэта Багдана-Ігара Антоньча, якога самі ўкраінцы толькі пачалі для сябе адкрываць.

Максім Багдановіч.

Антоньч пра жыў усяго 28 гадоў, пры жыцці выдаў тры зборнікі вершаў. Належаў да этнічнай супольнасці лемкаў, якія жылі ў Заходняй Украіне, Польшчы і Славакіі. Творчыя лёсы Багдановіча і Антоньча вельмі падобныя. На шага класіка яшчэ да 1917-га назвалі “паэтам чыстае

красы”, а “паэт-філосаф” Антоньч, далёкі ад многіх сацыяльных узрушэнняў, савецкім літаратурнаўствам не заўважаўся, таму і не выдаваўся. І толькі перабудова вярнула слова Багдана-Ігара Антоньча.

На пачатку вечарыны зачытаны словы з ліста лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Украіны імя Тараса Шаўчэнкі Рамана Лубкіўскага, які па прычыне хваробы не змог прыехаць у Мінск: “...Нам, украінцам, Максім Багдановіч дарагі не толькі як вялікі еўрапеец, які значна пашырыў межы пісьменства, але найперш як жывы сімвал нацыянальнага адраджэння, з’явы, якая працягваецца і цяпер, будзе працягвацца і заўтра... Бессмяротнасць вашага народа і ваша культуры ў імянах Скарыны, Міколы Гусоўскага, Францішка Багушэвіча, Янкі Купалы, Якуба Коласа, Алеся Гаруна, Максіма Танка, Уладзіміра Караткевіча. І ў гэтым сузор’і зорка Багдановіча сваім лірычным святлом нагадвае зорку Багдана-Ігара Антоньча”.

На вечарыне выступілі перакладчыкі твораў Антоньча на беларускую мову. А завяршылася вечарына выступленнем Надзвычайнага і Паўнамочнага пасла Украіны ў Рэспубліцы Беларусь Ігара Ліхавога, які прачытаў некалькі вершаў Антоньча на ўкраінскай мове. Дыпламат нагадаў, што ў Кіеве, калі Кіеўскага ўніверсітэта, на месцы, дзе будзе стаяць помнік Уладзіміру Караткевічу, заклапі камень. “Паэты не паміраюць, пакуль чытаюць іх вершы, пакуль выдаюць іх кнігі”, — рэзюмаваў Ігар Ліхавой.

Багдан-Ігар Антоньч.

Анатоль КУДЛАСЕВІЧ

Запіскі аршанскага кінамана

Не так даўно свет пабачыла кніга партрэтаў-сустрэч з акцёрамі савецкага кіно “У промнях нягаснучых зорак” Леаніда Лазуркіна. Асабліва каштоўнае гэтае выданне ў 85-ю гадавіну беларускага кіно.

...Колькі слоў пра Л. Лазуркіна з таго, пра што згадваецца ў самой кнізе. Ён успомніць імя ды імя па бацьку любога чалавека, з якім сустракаўся за сваё жыццё хаця б аднойчы. Беспамылкова назаве даты гістарычных падзей: гады праўлення, гады нараджэння... Унікальная, канешне ж, асоба: і гісторык, і географ, і літаратар. Але, відаць, самае дзіўнае, што гэты вельмі захоплены і творчы чалавек усё сваё жыццё адпрацаваў будаўніком. Быў прарабам, галоўным інжынерам, намеснікам дырэктара. Ён будаваў дамы і пісаў пра свае сустрэчы з любімымі акцёрамі. Так, ёсць і такі дар у Леаніда Андрэевіча — уменне шчыра і ад душы сябраваць з таленавітымі, неардынарнымі людзьмі. А яшчэ Лазуркін — заядлы падарожнік. Аб’ехаў усю Еўропу, быў у Егіп-

це, Арабскіх Эміратах... І, уявіце сабе, зрабіў выснову, што самае выключнае месца на Зямлі — яго родная вёска Башкіраўка, што ў Шклоўскім раёне.

Следам за аўтарам і чытачы, я проста ўпэўнены ў гэтым, патрапяць пад нягасныя промні вялікага таленту і абаяльнасці Пятра Алейнікава, Барыса Андрэева, Вольгі Аросевай, Віі Артмане, Льва Дурава, Васіля Ланавога, Васіля Шукшына, Юрыя Якаўлева. Большасць матэрыялу, выкладзенага ў кнізе, — гэта асабістыя ўражанні Леаніда Лазуркіна ад сустрэч з кінаакцёрамі.

Спярша нават некаторае здзіўленне прысутнічае: маўляў, як гэта аўтару ўдавалася арганізаваць уласнае жыццё, каб і сустрэчы ў яго атрымліваліся, і ён быў здольны са многімі пасябраваць, за лічаныя гадзіны ўвайсці ў давер да звычайна вельмі насцярожаных зорак. Як, прыкладам, у выпадку з Віяй Артмане, якая, бавячы час перад цягніком, расказала тое, у чым ні перад кім не адкрывалася. І гэта нідзе Лазуркін не мог прачытаць. І прыдумаць такое немагчыма. Але ж

праз знаёмства з усёю кнігай пачынаеш разумець, што такі ўзровень шчырасці — гэта ўзнагарода аўтару за яго вернасць, адданасць кіно.

Шклоўскаму падлетку Лёню Лазуркіну пашчасціла. Яго радзіма — гэта край, які выпяставіў і славутага Пятра Мартынавіча Алейнікава. У пасляваенныя гады ўсенародны кумір неаднойчы прыязджаў у родную вёску Крывель. І нават сын Алейнікава — Тарас, здаралася, праводзіў першую чвэрць у Крывельскай пачатковай школе. Нарыс пра Пятра Алейнікава, якім і пачынаецца зборнік, — відавочна, з наймацнейшых раздзелаў кнігі Л. Лазуркіна, выдадзенай у рэдакцыйна-выдавецкай установе “Літаратура і мастацтва”. Аўтар выступае не толькі ў ролі земляка кінаакцёра з уласнымі і старэйшых жыхароў Шклоўшчыны ўспаміна-

мі, але і паслядоўна выкладае творчую і жыццёвую біяграфію кінаакцёра, распавядае пра стасункі яго з настаўнікамі і калегамі. Аргументавана выпраўляе памылкі, што трапілі ў перыядычны друк і ранейшыя кнігі пра Пятра Алейнікава. А яшчэ даследуе асаблівасці феномену мастацкага таленту героя фільмаў “Трактарысты” і “Сямёра смелых”. Гэтым самым падштурхоўвае і да такога высновы: нарыс мог бы выліцца ў асобную кнігу пра Пятра Алейнікава і яго фільмы.

Кніга Леаніда Лазуркіна аздоблена багатым зборам фотаздымкаў. Відавочна, што аўтар валодае сур’ёзным архівам гісторыі савецкага кіно. Люстрацыі, як правіла, зусім не выпадковыя, а максімальна працуюць на тэкст, дапаўняючы і пашыраючы яго эмацыянальную прастору.

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ

(Заканчэнне.
Пачатак у № 49 за 2009 г.)

Пра вытворчасць

— Для ролі асталася мне падцягвалі нос, ладзілі мужчынскі парык, крапалі рабацінне, — усміхаецца актрыса Любоў Румянцава. — Бычкоўская каманда працавала як адзіны арганізм. Усе — маладыя і таленавітыя. Фільм чакаўся як казка! І яшчэ: калі пад час здымак у Ялце ў перапынку гукавікі ўключалі музыку, дык адразу ж да берага прыплывалі дэльфіны! І паказвалі нам такі непаўторны акрабачны канцэрт! А ў дні, калі здымак не было, яны не прыплывалі...

Вядомы трэнер Ігар Смушкевіч выконваў у фільме ролю аднаго з аспосталаў. Здымкі яму запомніліся на ўсё жыццё.

— Кажуць, акцёры — нейкая замкнутая каста. Не! Я ўдзячны па сённяшні дзень нашай дружнай, светлай маладой кампаніі: працавалі і жылі весела, душэўна. Прыгадваю вось які выпадак: масоўка, што ўвасабляла атакуючых татараў, неяк ненаaturalна адмахваўся ад пчолаў, якіх, канешне ж, на пляцоўцы не было. Тады акцёр Аляксей Смірноў, вядомы хахмач, параіў грывёрам абмазаць масоўцы твары нейкім сіропам. І вось тут аднекуль наляцелі сапраўдныя пчолы. Тады ўжо “татары” адмахваўся вельмі нават пераканаўча!

Яшчэ адной гісторыяй са здымак гэтага легендарнага фільма падзяліўся народны артыст СССР Леў Дураў:

— Адночы ў чаканні здымкі пайшоў на блакітны ўзгорак, дзе квітанеў лён. Быў у грыве, белым хітоне, у вяночку. Узышоў... І раптам мяне ўбачылі жанчыны, якія там працавалі. Пападалі на калені, пасунуліся да мяне! Я спужаўся, пачаў крычаць, што я — артыст! Не слухаюць, паўзуць! Я быў у адчаі — і папросту збег. Вось тады адчуў, што такое — місія! Якая гэта адказнасць — місія!

Аператар Анатоль Забалоцкі ацэньвае сёння выкананне ім сваёй вытворчай задачы сціпла:

— Імкнуўся зняць, каб было прыгожа. Скарыстаў 69 кіламетраў негатывунай плёнкі. Гэта як дарога ад Мінска да Барысава! Аддаў “Хрысту” тры гады жыцця. Адмовіўся ад прапановы Юры Ільенкі здымаць “Белага птаха з чорнай адмецінай”, ад запрашэння Тэнгіза Абуладзэ працаваць над “Малітвай”.

Пра пачатак “укрыжавання”

Задаваць карціну вазілі ў Маскву ажно дванаццаць разоў! Прычым, у новым, “перакроеным” выглядзе пасля папярэдніх паездкаў. Але было ясна: немагчыма змяніць галоўную думку, якую заклаў у свой матэрыял Караткевіч.

— Яе піналі ўсе, хто хацеў, — з болей узгадвае сёння Анатоль Забалоцкі.

— Лёс фільма трагічны, — горка дадае Леў Дураў. — Яго замардавалі. Калі ў стужцы людзі, атрымаўшы хлеб, сталі патрабаваць ад мяне, “Хрыста”, новых цудаў — уваскрэшання памерлых, — я стаў ім прамаўляць “анты-запаветы”: не працуйце, хлусіце, піце, здраджвайце! Каб падарваць веру ў чуд, пераварочваў “Нагорную казань” — таленавітая думка Караткевіча!.. Прымусілі выразаць. Замест гэтага “накрапалі” нейкі рэвалюцыйны заклік: “Народ, я з табой, ты са мной...”

Прыбыўшы на агучванне, я адмовіўся гэта вымаўляць — і з’ехаў. Нехта за мяне запісаў гэтыя лозунгі... І ў мяне роля, адна са складанейшых, знікла. І сама карціна знікла... А вось яшчэ: увасобілі Рай. У кляштары працуюць апосталы, усе ў белым, разам з манашкамі, а за намі па ўзараным полі ходзяць... паўліны! Думка пра спрадвечную мару людзей аб цудзе — такі вобраз быў выразны!

Нашы чытачы, думаецца, добра памятаюць нядаўні артыкул кінарэжысёра Уладзіміра Арлова “Жыццё...”, распятае неаднойчы”, прысвечаны гісторыі стварэння і шляху да гледача фільма па сцэнарыі Уладзіміра Караткевіча “Хрыстос прыязмліўся ў Гародні”. Далейшыя даследаванні лёсу стужкі пасля публікацыі “К” дапамаглі Уладзіміру Арлову сустрэцца з яе стваральнікамі. Расповед пра тыя сустрэчы аўтар прапанаваў “Культуры” ў артыкуле “Фанфан-цюльпан Уладзіміра Караткевіча”, які, дарэчы, выйшаў у свет у адзін дзень з тэлепраэм’ерай “Фільма пра фільм” у рамках праекта “Зваротны адлік” на АНТ. Сёння ж перад вамі другая частка ўспамінаў удзельнікаў тагачасных здымак Караткевічавай стужкі —

“Выйшаў сейбіт сеяць на нівы свая...”

Кадры з фільма “Хрыстос прыязмліўся ў Гародні”.

— Знялі ў Бахчысараі сцэну майго вар’яцтва: на руках у мяне плячдзённае ягня, сама я ў белым хітоне, з чырвоным шалем, які валочыцца па белым мармуры падлогі, іду і спяваю... І нічога іграць ужо не трэба — такі вобраз! — з жалем гаворыць Любоў Румянцава. — Самыя эмацыянальныя эпізоды выразаны.

Акрамя “Вар’яцтва Яна (Марыны)”, “Нагорнай казані”, “Крыжаўдзвіжання” з фільма выкінулі яшчэ шмат не менш каштоўных эпізодаў.

— Караткевіч вельмі балюча ставіўся да скажэнняў сваёй задумы, — узгадвае кінарэжысёр Юрый Цвяткоў. — І калі зразумеў, што абараніць тэкст не ўдасца, проста адышоў ад праекта — стаў пісаць раман.

Барыс Паўлёнак, распавядаючы пра той час, сумна пасміхаецца:

— На чарговым абмеркаванні аўтар падняўся: “Выйду на хвілінку...” І мы Караткевіча не бачылі два месяцы.

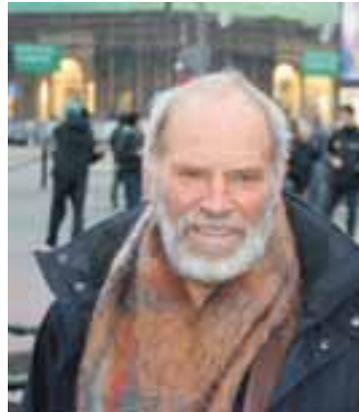
Канешне, барацьба была няроўнай, аўтар адасабляўся, каб пісаць свой вялікі раман. Што ўжо яму быў асуджаны на знішчэнне фільм?!

“Неапалімыя купіны дрэў стаялі на ўзгорках. Сумавала вакол капліцы шыпшына. А сейбіты падымаліся на вяршыню круглага пагорка, як на вяршыню зямнога шара. І першым ішоў насустрач нізкаму сонцу Хрыстос, мерна размахваючы рукамі. І, гатовы да новага жыцця, падала зерне ў цёплую, мяккую зямлю.

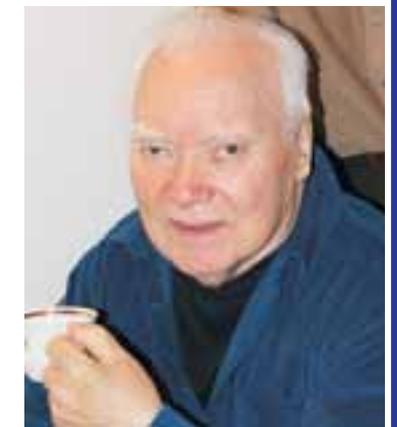
Выйшаў сейбіт сеяць на нівы свая”. Як такія аўтарскія “дапіскі”, такую прозу было здымаць? Устаўкі “не лезлі” ў фільм. Адносіны паміж аўтарам і рэжысёрам напружваліся...

Рэшткі для гледачоў

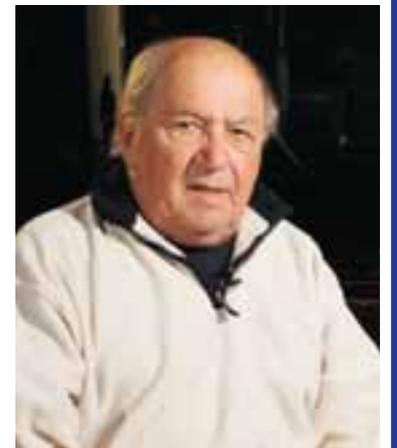
Пасля Беларусі Барыс Паўлёнак з 1970-га да 1986-га быў намеснікам старшыні Дзяржтэлерадыё СССР, шмат каго, таго ж Бычкова, абараняў, напрыклад, на студыі Горкага. А

Анатоль Забалоцкі.

Барыс Паўлёнак.

Леў Дураў.

як уратаваў Эмілія Лацяну, якога зганьбілі, зніштожылі ў Малдавіі пасля “Лаўтары”! Рэжысёр прыйшоў да яго ў Дзяржкіно СССР развітацца: ехаў на БМ рэдактарам шматтыражкі. Ашаломлены Паўлёнак, выслухаўшы кішынёўскія прэтэнзіі, пацікавіўся, што той жадаў бы зрабіць? Эміль адказаў:

— Хацеў бы экранізаваць апавяданні Горкага.

— А сцэнарыі напісаў?

— Вось, — паказвае рэжысёр.

— Ну, то пераначуйце, Эміль, у Маскве, пацярпіце да заўтра.

Паўлёнак ноччу чытаў сцэнарыі, пад раніцу настойліва патэлефанаваў дырэктару “Масфільма”... Так краіна атрымала шэдэўр “Табар сыходзіць у неба”, які без усялякай “арганізацыі гледачоў” у СССР паглядзелі 76 мільёнаў толькі за год пракату!

Але і мудры Паўлёнак, тады яшчэ старшыня Дзяржкіно БССР, здаць тую “небяспечную” карціну па сцэнарыі Уладзіміра Караткевіча ў Маскве не здолеў. Яе паклалі на паліцу. Леў Дураў каменціруе гэты факт саркастычна:

— Знішчэнне фільма — грэх чыноўнікаў. І не толькі. Быў такі “ўплывовы” крытык Суркоў, дык ён заявіў: “Мы не пакланяемся Хрысту, дык што, цяпер будзем маліцца на Дурава?”

— Усім вучням і знаёмым наабыцаў: маўляў, неўзабаве выйдзе фільм з маім удзелам! А фільма няма й няма, усе пытаюцца: дзе ж ён? — пасміхаецца Ігар Смушкевіч, дастаючы з кішэні бліскучы мядзяк. — Вось застаўся ад фільма “рэквізіт” — талер, з ліку тых, якія наштампавалі для здымак.

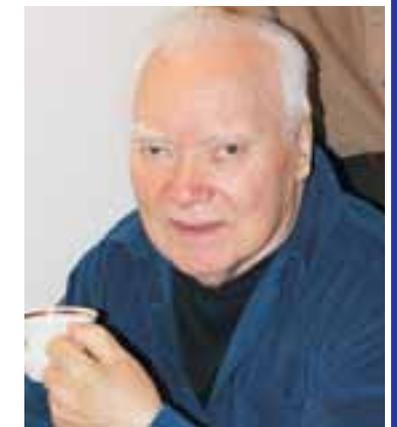
Пастскрыптам. Апошні шанц

Напрыканцы сустрэчы пытаюся ў Барыса Паўлёнака:

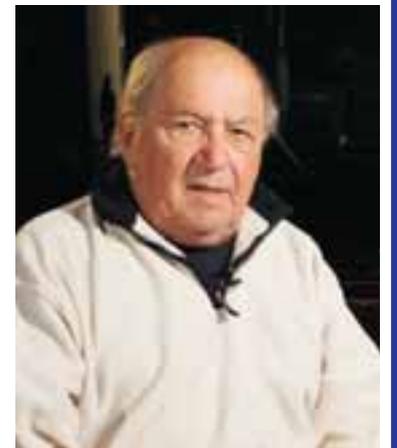
— Ну што, Барыс Уладзіміравіч, вы столькі гадоў у кінематографі. Мо ўрэшце раскрылі таямніцу 25-га кадра?

— Не, — пачуў у адказ.

— Ніколі сабе не дарую! — ускрыквае Л.Дураў. — Тэлефануюць з цясларнай майстэрні “Масфільма”: “Леў Канстанцінавіч, тут у нас фільм нейкі валяецца. Паглядзелі — там вы, у вяночку, падобны на Хрыста. Мо забераче”. У той вечар у мяне быў спектакль, наступны дзень таксама аказаўся заняты, толькі на трэці прыехаў туды — а фільм ужо нехта прыхапіў. Каб уначы, пасля спектакля, пры-

Барыс Паўлёнак.

Леў Дураў.

ехаў — мне б хлопцы адчынілі тое памяшканне... Так я мог бы стаць уладальнікам адзінай поўнай копіі яшчэ не “праўленага” фільма...

Уладзімір АРЛОЎ, кінарэжысёр Фота з асабістых архіваў аўтара і з фондаў Музея гісторыі беларускага кіно

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.

- Мастацтва Беларусі XII — XIX стст.
- Мастацтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
- Мастацтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
- Мастацтва краін Усходу XV — XX стст.
- Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.
- Выстаўка "Слуцкія паясы".
- Выстаўка "З першых калекцый Дзяржаўнай карцічнай галерэі БССР".
- Выстаўка "Сімфонія фарбаў".
- "Дзмітрый Малаткоў. Маэстра эстампа."
- Выстаўка адной карціны: "Паля працоўны" П.Якулева.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея РБ:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."**

г. Мінск,
вул.
Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка "Евангельскія і біблейскія сюжеты ў італьянскай гравюры XVIII ст."

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі р-н,
Гродзенская
вобл.
Тэл.:
(8-01596) 2 30 35.

- Фотадакументальная выстаўка "Патрыятычнае служэнне Праваслаўнай Царквы".

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в. Раўбічы**

Спарткомплекс
"Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.

- Выстаўка "З глыбін у будучыню".

**МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ
ў г. МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22
48 87.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка "Славацкая сімфонія майстроў з Кавачыцы".

МУЗЕІ *
НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.

- 13 — "Чароўная флейта" В.А. Моцарта.
- 16 — "Алека" С.Рахманінава.
- 18 — "Кармэн" Ж.Бізэ.

г. Мінск,
вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.

Экспазіцыі:

- "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст."
- "Старажытная Беларусь".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- "З крыніц адвечнай прыгажосці".
- "Касцярызнае рамяство Беларусі ад першабытнасці да Сярэднявечча".

Выстаўкі:

- Калекцыя твораў Ю.Пэна са збору Віцебскага абласнога краязнаўчага музея.
- Выстаўка "Ты з

ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул.
Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

- Пастаянная літаратурна-мемарыяльная экспазіцыя "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
- Выстаўка "І паўтарыўся бацька ў сыне" (да 95-годдзя з дня нараджэння першага дырэктара музея Д.К. Міцкевіча).
- Тэатралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

г. Мінск, вул.
М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 72 61.

Выстаўкі:

- Выстаўка, прысвечаная 85-годдзю А.Савіцкага,

Экспазіцыі:

- Пастаянная экспазіцыя.

Выстаўкі:

- Праект "Бітва за Беларусь. Верасень 1943 г. — ліпень 1944 г."
- Выстаўка "Все судьбы в единую слиты..."
- Выстаўка "Музей і час".
- Акцыя-выстаўка "Былі ў мяне мядзведзі".
- Выстаўка карцін Алега Высоцкага "Сусвет: заслона падымаецца..."

**ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ**

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

ружовых аблокаў".

- Выстаўка Я.Шаціхіна "У лабірынце часін".
- "Старажытная гісторыя Гомельшчыны".

Экспазіцыі:

- "Культавыя прадметы".
- "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).
- Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
- "Чырвоная гасцеўня".
- "Рыцарская зала".
- "Зала ўрачыстых прыёмаў".

Вежа палаца
Румянцавых і Паскевічаў
Гісторыка-мемарыяльная
экспазіцыя
"Уладальнікі
Гомельскага маёнтка
Румянцавы і Паскевічы".

- "Гістарычная кніга XVIII — XX стст."

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.

- Лакальныя экспазіцыі ў санітарным вагоне; у партызанскай зямлянцы.
- "Музы не маўчалі"
- Пастаянная выстаўка ваеннай тэхнікі.
- На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір.
- У выставачнай зале: **выстаўка новых пастанупленняў з фондаў музея.**

ГАЛЕРЭІ*

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул.
Казлова, 3.
Тэл./факс:
290 60 10.

- Выстаўка В.Чарнышова "За парталам сцэны".
- Выстаўка мастакоў з Прыволжскай федэральнай акругі Расійскай Федэрацыі.

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.

- Выстаўка работ стыпендыятаў, лаўрэатаў і дыпламантаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі.

ГАЛЕРЭЯ ТЫЗЕНГАУЗА

г. Гродна, пл. Тызенгауза, 4.
Тэл./факс:
(8-0152) 72 27
57.

- Выстаўка беларускіх мастакоў.

**КАРЦІННАЯ ГАЛЕРЭЯ
Г.ВАШЧАНКІ**

г. Гомель,
вул. Карповіча, 4.
Тэл.: (8-0232) 77 75 20.

Экспазіцыі:

- "Гаўрыла Харьгонавіч Вашчанка".
- "Сучасныя беларускія мастакі".

Выстаўкі:

- Выстаўка работ мастакоў Гомельскай вобласці "Восень-2009".

Выдаецца з кастрычніка 1991 года
Заснавальнік —
Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае
пасведчанне № 637
Галоўны рэдактар —
Людміла КРУШЫНСКАЯ

Рэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ,
Уладзімір АРЛОЎ,
Уладзімір ГІЛЕП,
Ірына ДРЫГА,
Аляксей ДУДАРАЎ,
Уладзімір ЗАМЯТАЛІН,
Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ,
Міхаіл КАЗІНЕЦ,
Віктар КУРАШ,
Аляксандр РАШЧУПКІН,
Барыс СВЯТЛОЎ,
Рычард СМОЛЬСКІ,
Святлана СУХАВЕЙ,
Міхаіл ФІНБЕРГ,
Леанід ШЧАМЯЛЁЎ,
Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя:
Сяргей ТРАФІЛАЎ
(намеснік
галоўнага рэдактара),
Пётр ОВАД
(адказны сакратар).

Рэдактары аддзелаў:
Канстанцін АНТАНОВІЧ,
Надзея БУНЦЭВІЧА,
Таццяна КОМАНОВА,
Барыс КРЭПАК,
Яўген РАГІН,
Ілля СВІРЫН,
Антон СІДАРЭНКА.

Спецкарэспандэнты:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ,
Алена САБАЛЕУСКАЯ,
Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.

**Загадчык аддзела
фотайлюстрацый —**
Юрый ІВАНОЎ
Карэктар —
Інга ЗЕЛЬГІС
Мастацкі рэдактар —
Наталля ОВАД

Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэлефон:
(017) 289-34-66
(прыёмная)
(017) 286-07-97,
(017) 334-57-23
Тэлефон/факс:
(017) 334-57-35
Рэкламны аддзел:
тэл. (017) 334-57-41
www.kimpress.by
E-MAIL: kultura@tut.by

Выдавец —
Рэдакцыйна-
выдавецкая ўстанова
"Культура і мастацтва"
Ліцэнзія на выдавецкую
дзеяснасць
ЛВ №02330/0494414
ад 17 красавіка 2009 г.

220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэл. (017) 289-34-66.
Бухгалтэрыя:
тэл. (017) 334-57-35
Аўтарскія рукапісы
не рэцэнзуюцца
і не вяртаюцца.
Аўтары допісаў у
рэдакцыю
паведамляюць сваё
прозвішча, поўнаснае імя
і імя па бацьку, пашпартныя
звесткі (нумар пашпарта,
дату выдачы, кім выдадзены
пашпарт, асабісты нумар),
асноўнае месца работы,
зваротны адрас.
Меркаванні аўтара могуць
не адпавядаць пункту
гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць
за дакладнасць
матэрыялаў.
*Матэрыял на правах
рэкламы.

© "Культура",
2009.
Індэкс 63875
Наклад 8446
Падпісана ў свет
10.12.2009 у 18.30
Замова 6721
РУП "Выдавецтва
"Беларускі Дом друку".
ЛП № 02330/0494179
ад 03.04.2009.
Пр. Незалежнасці, 79,
220013, Мінск.

УВАГА!

Паважаныя чытачы!

ІДЗЕ ПАДПІСКА

на газету "Культура" Падпісныя індэксы:
індывідуальная падпіска — 63875,
ведамасная падпіска — 638752;

на часопіс "Мастацтва" Падпісныя індэксы:
індывідуальная падпіска — 74958,
ведамасная падпіска — 749582.

НА І ПАЎГОДДЗЕ 2010 ГОДА!

**Заходняй, я з Усходняй
нашай Беларусі".**

- Фотавыстаўка "Помнікі Тарасу Шаўчэнку на радзіме і ў замежжы".

Дом-музей І з'езда РСДРП
г. Мінск, пр-т
Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

- Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя І з'езда РСДРП".
- Выстаўка "У аб'ектыве — случчана".

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ**

"Дарогамі жыцця".

- "Спадарожнікі дзяцінства".
- Выстаўка, прысвечаная 85-годдзю В.Быкава.
- Выстаўка "Фарбы роднай зямлі".
- Выстаўка "Гарадскія фантазіі".

**БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

Цэнтральная
частка палаца
Румянцавых
і Паскевічаў

Выстаўкі:

- Юбілейная выстаўка "Скарбы гомельскага палаца".
- "Гістарычны касцюм XVI — XIX стст."
- "Паштовы дыліжанс" — сумесны праект з РУП "Белпошта".
- Выстаўка скульптара Д.Папова "Паўднёвы вецер".
- Выстаўка жывапісу П.Лук'яненкі "Да

**"На скрыжаванні
гандлёвых шляхоў".**

Паўночнае крыло палаца

Выстаўкі:

- "Рытм жыцця" (выстаўка Таццяны Вакарынай).
- "Свет звяроў Гомельшчыны".
- Працуе куток жывых экзатычных рэптылій.
- Зімовы сад
- Свет субтрапічных раслін і жывёл.

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

ТЭАТРЫ*

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І
БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.

Тэл./факс: 334 11 56.

- 13 — "Чароўная флейта" В.А. Моцарта.
- 16 — "Алека" С.Рахманінава.
- 18 — "Кармэн" Ж.Бізэ.

**РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТЭАТР
БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ**

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44,
Тэл./факс: 334 60 08.

- 12 — "Вандруюнікі ў Нью-Йорку" А. Паповай.

- 13 — "Містэр Розыгрыш" С.Кандрашова.
- 16 — "Хто пакахае мадам?" А.Шурпіна.
- 17 — "Вяртанне галадара" С.Кавалёва.
- 18 — "Адэль" Я.Таганова.

**БЕЛАРУСКІ
ТЭАТР
"ЛЯЛЬКА"**

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- 13 — "Воук, і раз, два, тры" Н.Мацяш.